

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av läropliktslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att läropliktslagen, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, lagen om fritt bildningsarbete och lagen om nationella studie- och examensregister ändras. Propositionen hänför sig till de behov av preciseringar av lagstiftningen som uppdagats i samband med genomförandet av den utvidgade läroplikten enligt regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering.

I propositionen föreslås det att läropliktslagens tillämpningsområde preciseras så att tillämpningsområdet inte omfattar sådana läropliktiga som vistas i Finland i studiesyfte, att möjligheterna för läropliktiga som fyllt 17 år att fullgöra läroplikten inom den grundläggande utbildningen för barn utvidgas, att bestämmelserna om anvisande av studieplats preciseras, att rätten till inkvarterings- och reseersättningar enligt läropliktslagen utvidgas till att gälla också tidsmässigt långa skolresor, att rätten till uppgifter för den kommunen som har handlednings- och tillsynsansvar för läropliktiga utvidgas samt vissa andra lagtekniska preciseringar i läropliktslagen. I de lagar som gäller utbildning föreslås bestämmelser om att en studerande ska anses ha avgått i de situationer där han eller hon har avbrutit fullgörandet av läroplikten tills vidare.

Det föreslås att det till lagen om yrkesutbildning fogas en bestämmelse om att utbildningsanordnaren i fråga om studerande som inleder studierna ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd utifrån beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen. Dessutom föreslås att det till lagen om fritt bildningsarbete fogas en bestämmelse om läromedelstillägg som beviljas huvudmannen för en läroanstalt i anslutning till finansieringen av utbildning som riktas till läropliktiga. I lagen om nationella studie- och examensregister föreslås preciseringar av vissa bestämmelser som anknyter till förandet av läropliktsregistret och en utvidgning av skyldigheten att registrera det timantal för undervisning och handledning inom yrkesutbildning som antecknats i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet. Vidare föreslås att det till lagen om utbildning som handleder för examensutbildning fogas en bestämmelse om möjligheten att ordna utbildningen som statsandelsfinansierad arbetskraftsutbildning.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
2.1 Definition av en persons vanliga vistelseort	5
2.2 Ställningen för 17-åriga läropliktiga	8
2.3 Anvisande av studieplats	12
2.4 Förlängning av avgiftsfriheten	14
2.5 Inkvarterings- och reseersättning på basis av skolresans tidsmässiga längd	15
2.6 Rätt att få uppgifter om behovet av särskilt stöd	16
2.7 Avbrytande av fullgörandet av läroplikten samt studierätt	18
2.8 Folkhögskolornas läropliktsutbildning	18
2.9 Bedömning av mängden undervisning och handledning inom yrkesutbildningen	19
2.10 Utbildning som handleder för examensutbildning i form av arbetskraftspolitisk utbildning	20
3 Målsättning	20
4 Förslagen och deras konsekvenser	21
4.1 De viktigaste förslagen	21
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	22
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	22
4.2.1.1 Konsekvenser för de studerandes och familjernas ekonomiska ställning	22
4.2.1.2 Konsekvenser för statsfinanserna	23
4.2.1.3 Konsekvenser för kommunernas och utbildningsanordnarnas ekonomiska ställning	25
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	26
4.2.2.1 Konsekvenser för utbildningsanordnare	26
4.2.2.2 Konsekvenser för kommunerna	29
4.2.2.3 Konsekvenser för andra myndigheter	29
4.2.2.4 Konsekvenser för aktörerna inom elevhälsan	30
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser	30
4.2.3.1 Konsekvenser för läropliktiga och andra studerande (konsekvenser för barn)	30
4.2.3.2 Regionala konsekvenser	32
4.2.3.3 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna	33
4.2.3.4 Konsekvenser i fråga om dataskydd	33
5 Alternativa handlingsvägar	35
5.1 Ställningen för 17-åriga läropliktiga	35
5.2 Inkvarterings- och reseersättningar	36
6 Remissvar	37
7 Specialmotivering	41
7.1 Läropliktslag	41
7.2 Lagen om grundläggande utbildning	48
7.3 Gymnasielag	50
7.4 Yrkesutbildningslag	51
7.5 Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning	52

RP 54/2022 rd

7.6 Lagen om fritt bildningsarbete	54
7.7 Lag om nationella studie- och examensregister	56
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	58
9 Ikraftträdande	59
10 Genomförande och uppföljning	59
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	60
LAGFÖRSLAG	66
1. Lag om ändring av läropliktslagen	66
2. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning	70
3. Lag om ändring av 24 § i gymnasielagen	72
4. Lag om ändring av 67 och 97 § i lagen om yrkesutbildning	73
5. Lag om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning	75
6. Lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete	77
7. Lag om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister	79
BILAGOR	81
PARALLELLTEXTER	81
1. Lag om ändring av läropliktslagen	81
2. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning	88
3. Lag om ändring av 24 § i gymnasielagen	91
4. Lag om ändring av 67 och 97 § i lagen om yrkesutbildning	93
5. Lag om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning	95
6. Lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete	97
7. Lag om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister	99
FÖRORDNINGSUTKAST	101
Statsrådets förordning om ändring av förordningen om fritt bildningsarbete	101

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Ett centralt mål i statsminister Sanna Marins regeringsprogram är att höja utbildnings- och kunskapsnivån på alla utbildningsstadier, skillnaderna i lärande minskar och den utbildningsmässiga jämlikheten ökar. En riktlinje i regeringsprogrammets strategiska helhet kunnandets, bildningens och innovationernas Finland är att alla som går ut grundskolan ska slutföra en utbildning på andra stadiet. Dessutom har det i regeringsprogrammet skrivits in att läropliktsåldern höjs till 18 år.

Den nya läropliktslagen (1214/2020) och de övriga lagändringar som hänför sig till den stadfästes den 30 december 2020, och den utvidgade läroplikten trädde i kraft hösten 2021. I och med den utvidgade läroplikten är alla barn under 18 år som har sin vanliga vistelseort i Finland i fortsättningen skyldiga att delta också i utbildning efter den grundläggande utbildningen, om de inte avlägger studentexamen eller yrkesexamen innan de fyllt 18 år.

I riksdagens svar (uttalande 22) om utvidgandet av läroplikten (RSv 218/2020 rd) förutsatte riksdagen att regeringen följer och utvärderar genomförandet och konsekvenserna av läropliktsreformen på bred front och vidtar behövliga åtgärder för att avhjälpa eventuella missförhållanden. Denna proposition baserar sig på de behov av preciseringar som uppdragats vid genomförandet av den utvidgade läroplikten och svarar för sin del på den uppföljningsskyldighet som förutsatts i uttalandet. Undervisnings- och kulturministeriet har den 1 oktober 2021 publicerat en plan för uppföljning av genomförandet av utvidgandet av läroplikten för åren 2021—2024. (verkställandet av en utvidgning av läroplikten: plan för uppföljning 2021—2024, undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:45, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163531>). Dessutom lät undervisnings- och kulturministeriet hösten 2021 göra en särskild utredning för att utreda situationen för läropliktiga som fyllt 17 år¹.

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet. Propositionen har behandlats vid de möten för projekt- och uppföljningsgruppen för utvidgning av läroplikten som ordnades hösten 2021. Projektets och uppföljningsgruppens mandatperiod löpte ut den 31 december 2021.

Utlåtanden om utkastet till propositionen har begärts av centrala intressentgrupper på bred front. Utkastet till proposition har varit på remiss under perioden 22.12.2021—4.2.2022. Propositionen har dessutom varit på kompletterande remiss den 1—18 februari 2022. Utlåtandena och ett sammandrag av dem kan läsas på projektets webbplats.

Angående regeringspropositionen har det ordnats ett samråd enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) och ärendet har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM046:00/2021>.

¹ Jael Virtanen: Laajennetun oppivelvollisuuslain sääntelyn vaikutukset ja muutostarpeet: selvitys 17-vuotiaiden oppivelvollisten peruskoulun päättötodistuksen saamatta jäämiseen vaikuttavista tekijöistä

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Definition av en persons vanliga vistelseort

Enligt 2 § 1 mom. i läropliktslagen är barn som har sin vanliga vistelseort i Finland läropliktiga. Ordalydelsen gällande läroplikts tillämpningsområde motsvarar innehållet i den tidigare ordalydelsen gällande läroplikt i 25 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Ordalydelsen i bestämmelsen om att omfattas av läroplikten överfördes som sådan från lagen om grundläggande utbildning till läropliktslagen i samband med att läroplikten utvidgades. Enligt etablerad praxis gällande läroplikt enligt lagen om grundläggande utbildning anses ett barn ha sin vanliga vistelseort i Finland, om barnet har en i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun. Etablerad praxis konstateras i motiveringen till regeringens proposition med förslag till läropliktslag (RP 173/2020 rd, s. 151), och har även tillämpats på den utvidgade läroplikten enligt den nya läropliktslagen.

I motiveringen till propositionen konstateras det att läropliktslagen inte ska omfatta sådana barn som enligt lagen om hemkommun inte anses vara stadigvarande bosatta i Finland. Till dem hör till exempel asylsökande som ännu inte har beviljats uppehållstillstånd eller barn som bor tillsammans med sin familj under en kort arbeidskommendering i Finland och vars föräldrar inte uppfyller villkoren enligt lagen om hemkommun. Andra än sådana som är stadigvarande bosatta i Finland ska emellertid i enlighet med nuvarande praxis ha rätt till grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning samt möjlighet att söka till annan utbildning genom den fria rätten att söka till utbildning. I motiveringen har man inte särskilt tagit ställning till läroplikten för minderåriga studerande som vistas i Finland i studiesyfte.

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om hemkommun ska hemkommunen och bostaden där för en person som har kommit till Finland och som bor här bestämmas enligt denna lag, om han eller hon 1) är finsk medborgare, 2) har ett i utlänningslagen (301/2004) avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till kontinuerlig eller permanent vistelse, 3) är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz och har registrerat sin uppehållsrätt i Finland i enlighet med utlänningslagen, om sådan registrering krävs av honom eller henne, 4) p är familjemedlem till en sådan person som har i denna lag avsedd hemkommun i Finland, eller 5) har ett i utlänningslagen avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till minst ett års tillfällig vistelse och dessutom med beaktande av förhållandena som helhet har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i Finland. Enligt 4 § 2 mom. i lagen om hemkommun ska som faktorer som visar att en i 1 mom. 5 punkten avsedd person är stadigvarande bosatt i Finland beaktas bland annat att han eller hon 1) är av finländsk härkomst, 2) har tidigare haft i denna lag avsedd hemkommun i Finland, 3) har ett giltigt arbetsavtal eller annan därmed jämförbar utredning om minst två års arbete eller studier i Finland, eller 4) har haft tillfällig bostad i Finland i minst ett års tid utan avbrott efter inflyttningen.

I 4 § 1 mom. i lagen om hemkommun föreskrivs det om de allmänna villkor som ska uppfyllas för att en person ska kunna beviljas hemkommun i Finland. Dessa är att personen har kommit till Finland och bor här. Vistelsen ska också vara laglig. Utöver de allmänna villkoren ska även de särskilda villkor som anges i 4 § i lagen om hemkommun uppfyllas.

Enligt 4 § 1 mom. 3 punkten i lagen om hemkommun bestäms hemkommunen enligt lagen om hemkommun, om en person är medborgare i ett medlemsland i Europeiska unionen eller i Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz och han eller hon i enlighet med bestämmelserna i utlänningslagen har registrerat sin uppehållsrätt i Finland, om en sådan registrering krävs av honom eller henne. Medborgare i EU-länder, de nordiska länderna, Liechtenstein och Schweiz behöver varken visum till eller uppehållstillstånd i Finland. Enligt 158 a § 1 mom. 3 punkten i

utlänningslagen (301/2004) får en unionsmedborgare uppehålla sig i Finland under längre tid än tre månader, om han eller hon är inskriven vid en erkänd läroanstalt i Finland med huvudsyftet att bedriva studier och övriga föreskrivna villkor uppfylls. En unionsmedborgare som vistas i Finland över tre månader ska registrera sin vistelse. Enligt Migris statistik gjordes det under tiden 1/2021—11/2021 sammanlagt 88 positiva registreringar av uppehålls rätt för 14—17-åringar som grundade sig på studier. (källa: <https://tilastot.migri.fi/#decisions>)

När hemkommunsrätten grundar sig på 4 § 1 mom. 5 punkten och 2 mom. 3 punkten i lagen om hemkommun är en förutsättning för beviljande av hemkommun för det första att personen har ett tillstånd som berättigar till tillfällig vistelse i minst ett år, dvs. ett s.k. B-uppehållstillstånd. Utgångspunkten är att studerande beviljas tillfälligt uppehållstillstånd (B) enligt utlänningslagen. En förutsättning för att hemkommun ska beviljas är att personen dessutom med beaktande av förhållandena som helhet har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i Finland. Som en faktor som visar att en person har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i Finland beaktas bl.a. att han eller hon utredning om minst två års studier i Finland. Med två år avses i detta sammanhang två kalenderår. Enligt regeringens proposition (RP 206/2006 rd) gäller bestämmelsen studerande som avlägger yrkes- och högskoleexamen. Grundskole- och gymnasiestudier anses inte som i bestämmelsen avsedda studier. Även en gymnasiestuderande kan dock ha möjlighet att få rätt till hemkommun om de övriga villkoren i 4 § i lagen om hemkommun uppfylls.

Under tiden 1/2021—11/2021 fattade Migri för sökande i åldern 14—17 år 442 första positiva beslut om uppehållstillstånd på grund av studier (8 avslag) och 97 positiva beslut om fortsatt uppehållstillstånd på grund av studier (1 avslag). I huvudsak handlar det om studerande inom yrkesutbildning. De största grupperna studerande är enligt nationalitet ryssar, kineser, nigerianer och indier. Det finns det dock inte tillgång till uppgifter enligt nationalitet om åldersklass, och största delen av alla som fått uppehållstillstånd för studier är högskolestuderande.

Enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017) kan yrkesutbildning ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter antingen som läroavtalsutbildning eller som utbildning som grundar sig på utbildningsavtal. Läroavtalsutbildningen grundar sig på ett skriftligt arbetsavtal för viss tid mellan en studerande och en arbetsgivare. Genom läroavtalsutbildningen kan en studerande avlägga antingen hela examen eller enskilda examensdelar. Enligt tolkningspraxis för uppehållstillstånd får en studerande som beviljats uppehållstillstånd för studier avlägga en del av utbildningen, till exempel en examensdel, även i form av läroavtalsutbildning. Om det förvärvande av kunnande i huvudsak sker i form av läroavtalsutbildning på en arbetsplats och i samband med arbetsuppgifterna, dvs. i visstidsanställning, måste den studerande som ska delta i läroavtalsutbildningen ha ett uppehållstillstånd för arbetstagare. Likaså behöver en studerande behöver ett uppehållstillstånd för arbetstagare om han eller hon redan har börjat avlägga sin examen i läroanstaltens inlärningsmiljö, men senare ändrar sin personliga utvecklingsplan för kunnandet så att största delen av det kunnande som ännu inte förvärvats ska förvärvas genom läroavtalsutbildning. Under perioden 1/2021—11/2021 hade Migri inte fattat ett enda positivt beslut om uppehållstillstånd för personer under 18 år som grundat sig på arbete.

Hemkommunen ska alltid begäras hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. En person kan om han eller hon så önskar tillfälligt vistas i Finland också utan att ha hemkommun här, och det är inte obligatoriskt att ansöka om hemkommun. Ofta upplevs det dock att det är nödvändigt att få en hemkommun, eftersom t.ex. anlitandet av olika kommunala tjänster i praktiken kan vara bundet till rätten till hemkommun.

Om ett barn under 18 år har en i befolkningsdataregistret antecknad hemkommun i Finland, anses barnet i enlighet med nuläget vara läropliktigt enligt läropliktslagen. På ovan nämnda villkor och enligt ovan nämnda praxis kan en studerande beviljas hemkommun enligt lagen om

hemkommun, och därmed kan en minderårig person som kommit till Finland för att studera bli läropliktig enligt läropliktslagen. Erhållandet av hemkommun baserar sig alltid på en personlig ansökan och på en bedömning av huruvida de villkor som anges i lagen om hemkommun uppfylls. Dessutom finns det skillnader i praxis för hur studerande i gymnasieutbildning respektive yrkesutbildning får hemkommun. Tidpunkten för att få en hemkommun kan också variera, eftersom det enligt 10 § i lagen om hemkommun anses som flyttningssdag den dag som angetts, om anmälan har gjorts inom en månad från flyttningen. Om anmälan inkommer efter det, betraktas således den dag anmälan anlant som inflyttningssdag, och alltså också som hemkommunsrättens första dag. Uppgifter om hemkommunen finns alltså inte nödvändigtvis när studierna inleds, och man kan också söka och beviljas hemkommun under studiernas gång. Enligt nuläget kan alltså minderåriga som vistas i Finland i studiesyfte vara läropliktiga beroende på om de har sökt och fått en hemkommun. Å andra sidan kan de bli läropliktiga också under studierna, om de får en hemkommun i något skede av studierna.

Enligt 7 § 1 mom. 2 punkten i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018) beviljas en tredjelandsmedborgare uppehållstillstånd för studier, om han eller hon har antagits som studerande vid en annan läroanstalt än en högskola, om studierna leder till en examen eller ett yrke eller också för andra studier, om det finns en motiverad orsak till att bevilja uppehållstillstånd. Enligt 4 § 3 punkten i den lagen avses med studerande en tredjelandsmedborgare som antagits till en annan läroanstalt än en högskola och som beviljats rätt att delta i ett studieprogram som leder till ett yrke eller en examen; det kan också vara fråga om en förberedande kurs före sådan utbildning eller obligatorisk praktik. Upphållstillstånd för studerande är inte bundet till de ursprungliga studierna, utan den studerande kan fritt byta studieplats. Enligt etablerad tolkningspraxis beviljas uppehållstillstånd på grund av studier i allmänhet inte för olika handledande utbildningar, om inte den studerande redan har antagits också för egentliga studier som leder till en examen eller ett yrke.

Om en person betraktas som läropliktig enligt läropliktslagen, omfattas han eller hon även av det handlednings- och tillsynsansvar som avses i läropliktslagen samt av de rättigheter och skyldigheter som baserar sig på läropliktslagen. Att en person omfattas av läropliktslagens tillämpningsområde innebär att deltagande i studier inte är frivilligt, även om personen i princip har sökt sig till Finland i syfte att avlägga frivilliga studier. Enligt läropliktslagen kan en person inte avbryta sina studier på basis av egen anmälan om han eller hon inte har en ny studieplats och utbildningsanordnaren är å andra sidan skyldig att handleda den läropliktige i att söka en ny studieplats. I sista hand är hemkommunen skyldig att anvisa en läropliktig en ny studieplats. Det handlednings- och tillsynsansvar som föreskrivs i läropliktslagen kan dock inte anses ändamålsenligt i en situation där en person frivilligt har sökt sig till Finland för att avlägga en viss utbildning. Utifrån tolkningspraxisen för beviljande av uppehållstillstånd är det också oklart huruvida en studerande inom ramen för uppehållstillståndet som beviljats för de studier han eller hon ursprungligen motiverat ansökan med har rätt att delta i handledande utbildning, ifall han eller hon skulle anvisas en studieplats inom den utbildningen.

I 9 § i läropliktslagen föreskrivs om vårdnadshavarens tillsynsansvar, enligt vilket den läropliktiges vårdnadshavare ska se till att den läropliktige fullgör läroplikten. Enligt 22 § i läropliktslagen ska en vårdnadshavare som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt 9 § att övervaka fullgörandet av läroplikten för försummelse av tillsyn av den läropliktiga dömas till böter. Minderåriga som kommer till Finland i studiesyfte vistas dock i regel i landet utan sina vårdnadshavare, så det är i praktiken svårt för vårdnadshavaren att övervaka fullgörandet av läroplikten. Dessutom kan kontakterna mellan läroanstalten och vårdnadshavarna innebära utmaningar på grund av orsaker som sammanhänger med de involverades språkfärdigheter.

Utgångspunkten för den utvidgade läroplikten har varit att personer som kommer till Finland i studiesyfte inte ska omfattas av den utvidgade läroplikten, eftersom det i fråga om dessa personer är motiverat att bevara frivilligheten i studierna. Praxis i fråga om läroplikten enligt lagen om grundläggande utbildning har dock lett till att även personer som kommit till Finland i studiesyfte i praktiken har omfattats av den utvidgade läroplikten, om de beviljats hemkommun enligt lagen om hemkommun. Denna praxis har inte varit problematisk när läroplikten endast gällt den grundläggande utbildningen, eftersom läropliktiga inom den grundläggande utbildningen i praktiken inte vistas tillfälligt i Finland i studiesyfte, utan deras vistelse har någon annan grund. Sedan läroplikten utvidgats är det dock motiverat att precisera ordalydelsen i bestämmelsen om läropliktens tillämpningsområde, så att personer som vistas i Finland i studiesyfte inte ska omfattas av tillämpningsområdet, vilket var avsikten när lagen stiftades.

I läropliktslagen finns bestämmelser om det handlednings- och tillsynsansvar som följer på att den läropliktige slutfört skyldigheten att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Om en läropliktig har en studieplats i utbildning efter den grundläggande utbildningen, faller handlednings- och tillsynsansvaret för den läropliktige enligt läropliktslagen på utbildningsanordnaren. Om den läropliktige blir utan studieplats efter det att skyldigheten att fullgöra den grundläggande utbildningen har upphört eller om han eller hon anses ha avgått inom läropliktsutbildning efter den grundläggande utbildningen, ska utbildningsanordnaren anmäla detta till den läropliktiges boendekommun. På basis av anmälan överförs handlednings- och tillsynsansvaret på boendekommunen. I 14 § 2 mom. i läropliktslagen finns också en s.k. säkringsbestämmelse, enligt vilken den läropliktiges boendekommun dessutom ska handla och övervaka fullgörandet av läroplikten, om det inte har bestämts att handledningen och tillsynen ska skötas av någon annan aktör.

Läropliktslagen innehåller inga särskilda bestämmelser om vilken instans som ska fastställa att en person omfattas av läroplikten, eller om hur detta ska gå till. Enligt redan tidigare rådande praxis faller det allmänna ansvaret för att konstatera att en person omfattas av läroplikten enligt lagen om grundläggande utbildning på hemkommunen, som enligt läropliktslagen numera därtill ansvarar för handledningen och tillsynen av fullgörandet av läroplikten. Kommunen har möjlighet få uppgifter ur befolkningsdataregistret om personer i läropliktsåldern enligt hemkommun. Dessutom kan kommunen via Utbildningsstyrelsens Valpas-tjänst vid behov ta fram en checklista över sådana personer i läropliktsåldern för vilka ifrågavarande kommun har antecknats som hemkommun, och för vars del det inte finns någon anteckning i informationsresursen Koski om att den läropliktige har en sådan aktiv studierätt som lämpar sig för fullgörande av läroplikten. I Valpas-tjänstens förteckning syns dock inte studerande om vilka det inte finns några uppgifter registrerade i de tjänster som ingår i Studieinfo.

Det görs inga förvaltningsbeslut om vem som omfattas av läroplikten eller avgiftsfriheten. Enligt 9 c § i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) ska en utbildningsanordnare i informationsresursen föra in uppgift om huruvida den utbildning som den studerande påbörjar är en avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. Det ankommer således på utbildningsanordnarens att utreda den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning, vilket för personer som inte fyllt 18 år innebär att deras läroplikt utreds. Indirekt kan en persons läroplikt dock även bli prövad genom ett förvaltningsbeslut, om personen i enlighet med 17 § 3 mom. i läropliktslagen begär ett förvaltningsbeslut om rätten till avgiftsfri utbildning.

2.2 Ställningen för 17-åriga läropliktiga

Enligt 3 § 1 mom. i läropliktslagen finns bestämmelser om fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska läropliktiga delta i grundläggande utbildning

som ordnas med stöd av den lagen eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Fullgörandet av den grundläggande utbildningen inleds vid den tidpunkt som anges i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, om det inte med stöd av 27 § i denna lag har fattats beslut om att barnet inleder utbildning vid en annan tidpunkt. Enligt 26 § 1 mom. upphör fullgörandet av den grundläggande utbildningen när den grundläggande utbildningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då eleven fyller 17 år.

I 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs det alltså om när läroplikten ska fullgöras inom den grundläggande utbildningen för barn som avses i lagen om grundläggande utbildning. Utgångspunkten är att ett läropliktigt barn deltar i den grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning till utgången av det läsår som löper ut det kalenderår under vilket barnet fyller 17 år. I praktiken avslutas fullgörandet av läroplikten inom den grundläggande utbildningen vid vårterminens slut det år då eleven fyller 17 år. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten efter denna tidpunkt finns i läropliktslagen. Enligt 5 § 3 mom. i läropliktslagen kan en läropliktig som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs vid utgången av läsåret det kalenderår då han eller hon fyller 17 år fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna eller i sådan annan utbildning som avses i 4 §.

Enligt 4 § i läropliktslagen ska den läropliktige fullgöra gymnasieutbildningens lärokurs eller en sådan yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning. Läroplikten kan fullgöras även i utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020), utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv som avses i lagen om yrkesutbildning, utbildning enligt 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) i en folkhögskola, utbildning i samiska och samisk kultur enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010) som varar minst en termin, grundläggande utbildning för vuxna eller integrationsutbildning vid en folkhögskola. En förutsättning för antagning som studerande till ovannämnda utbildningar är i regel att den läropliktige slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs, men även en sökande som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs kan under vissa förutsättningar antas som studerande till dem.

Enligt 26 § i lagen om grundläggande utbildning upphör fullgörandet av den grundläggande utbildning som hör till läroplikten, dvs. den så kallade grundläggande utbildningen för barn, när den grundläggande utbildningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då eleven fyller 17 år. Efter denna tidpunkt är boendekommunen inte skyldig att ordna grundläggande utbildning. Regleringen grundar sig på etablerad praxis om när kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning upphör. Den utvidgade läroplikten har inte ändrat på kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning för barn. Innan läroplikten utvidgades hade ett barn ingen subjektiv rätt att fortsätta studierna inom den grundläggande utbildningen för barn efter ovannämnda tidpunkt, men kommunerna har dock från fall till fall möjliggjort deltagande i grundläggande utbildning för barn också efter att deras skyldighet att ordna grundläggande utbildning upphört. Efter att den nya läropliktslagen trädde i kraft har detta dock inte varit möjligt, eftersom läropliktslagen inte känner till detta alternativ som en form för fullgörande av läroplikten.

Enligt 10 § 1 mom. i läropliktslagen ska den läropliktige genom de riksomfattande ansökningsförfarandena eller på annat sätt söka till sådan utbildning som avses i 4 § i läropliktslagen (s.k. läropliktsutbildning efter den grundläggande utbildningen) före utgången av den sista årskursen inom den grundläggande utbildningen. Denna i läropliktslagen föreskrivna ansökningsskyldighet gäller också sådana läropliktiga vars grundläggande utbildning i enlighet med 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning avslutas när de fyllt 17 år utan att de fått avgångsbetyg.

På motsvarande sätt tillämpas i det läget även skyldigheten enligt 11 § i läropliktslagen för anordnaren av grundläggande utbildning att handleda och övervaka ansökan till fortsatta studier. Utgångspunkten är att en läropliktig som inte får avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen inom den tid som anges i lagen ska hänvisas till den för honom eller henne mest ändamålsenliga utbildning som godkänns för fullgörande av läroplikten. Utbildningsanordnaren av den grundläggande utbildningen ska i samarbete med andra aktörer fundera på vilken utbildningsväg som bäst lämpar sig för den unga.

Enligt Statistikcentralens uppgifter har sammanlagt 443 personer avbrutit grundskolan läsåret 2018—2019. Under vårterminen hade 91 helt försummat sin läroplikt och sammanlagt 352 personer avgått utan avgångsbetyg från grundskolan. Det finns inte färskare uppgifter från Statistikcentralen att tillgå.

Personer under 18 år som deltar i grundläggande utbildning för vuxna statistikförs inte separat. Hösten 2021 erbjöds grundläggande utbildning för vuxna i 30 kommuner och fyra samkommuner. Ordandet av grundläggande utbildning för vuxna är en frivillig uppgift för kommunen, och av den anledningen fördelas studieplatserna inte jämnt över hela landet. Dessutom kan privata anordnare av grundläggande utbildning ordna grundläggande utbildning för vuxna, om de har beviljats tillstånd att ordna grundläggande utbildning för vuxna. Hösten 2021 fanns det 34 sådana anordnare, av vilka 30 enligt Utbildningsstyrelsens preliminära uppgifter var aktiva, dvs. de facto också ordnade grundläggande utbildning för vuxna. I grundläggande utbildning för vuxna ingår inte sådant stöd för lärande och skolgång som ifråga om den grundläggande utbildningen för barn.

Utöver grundläggande utbildning för vuxna kan även utbildning som handleder för examensutbildning (HUX) vara ett alternativ till fullgörandet av läroplikten efter den grundläggande utbildningen för barn. Den lämpar sig väl för sådana läropliktiga som trots att de inte har avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen har den vilja och de färdigheter som krävs för att övergå till yrkesutbildning. Som studerande i HUX-utbildning kan enligt 8 § i läropliktslagen av grundad anledning också antas en sökande som inte har slutfört den lärokurs som avses ovan, om utbildningsanordnaren anser att sökanden annars har tillräckliga förutsättningar att klara studierna. Under en HUX-utbildning kan den studerande höja vitsord inom den grundläggande utbildningen eller avlägga sådana studier inom ramen för den grundläggande utbildningens lärokurs som fattas. Prestationen avläggs då som en sådan särskild examen som avses i lagen om grundläggande utbildning och samt inom ramen för den finansiering som beviljats för HUX-utbildning. En studerade i HUX-utbildning har rätt till särskilt stöd och krävande särskilt stöd.

Statsandelssystemet för förskoleundervisning och grundläggande utbildning består av statsandelen för basservice och hemkommunsersättningarna för förskoleundervisning och grundläggande utbildning som handhas av finansministeriet samt av statsandelen för undervisnings- och kulturverksamhet som handhas av undervisnings- och kulturministeriet. Grundläggande utbildning som omfattas av kommunens skyldighet att ordna service enligt lagen om grundläggande utbildning finansieras via statsandelssystemet för basservice. Statsandelen för grundläggande utbildning enligt 26 § i lagen om grundläggande utbildning bestäms som hemkommunsersättning enligt 38 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009). Statsandelsfinansieringen av kommunal basservice grundar sig på invånarantalen enligt kommunens åldersklasser och grundpriser som fastställs per invånare i olika åldersklasser samt på ökningar och tilläggsdelar som beror på omständigheterna i kommunen. Hemkommunsersättningen fastställs på basis av kalkylerade kostnader för kommunens förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Ersättningen fastställs separat för barn i åldern 6, 7—12 och 13—15 samt 16 år. Ingen hemkommunsersättning har fastställts för 17-åringar, eftersom kommunen inte är skyldig att ordna grundläggande utbildning för barn i den åldersklassen.

Grundläggande utbildning ordnas också på skolhem. Enligt 41 § 2 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice ska den kommun som under den tid undervisningen pågår är hemkommun för en elev som får grundläggande utbildning i ett i 57 § i barnskyddslagen (417/2007) avsett skolhem, är skyldig att för eleven till den som ordnar skolhemsundervisningen som en del av kostnaderna för barnskyddsåtgärder betala en ersättning som beräknas genom att de arbetsdagar vid skolan under vilka eleven getts undervisning multipliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnaderna för undervisningen per arbetsdag. I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) föreskrivs därtill om skolhemsförhöjning för sådana privata anordnare av grundläggande utbildning som enligt tillståndet att ordna grundläggande utbildning har som särskild utbildningsuppgift att ordna skolhemsundervisning. Ovannämnda finansiering beviljas inte för sådan grundläggande utbildning för barn som ordnas för personer som fyllt 17 år.

Bestämmelser om finansieringen av grundläggande utbildning för vuxna finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Finansieringen grundar sig på antalet kurser och det per kurs bestämda priset per enhet. Att ordna grundläggande utbildning för vuxna är frivilligt för kommunen, och kommunen behöver inget separat tillstånd för det. Dessutom kan privata anordnare av grundläggande utbildning ordna grundläggande utbildning för vuxna, om de har beviljats tillstånd att ordna grundläggande utbildning för vuxna.

Undervisnings- och kulturministeriet har sedan den nya läropliktslagens trädde i kraft kontaktats av flera personer med anledning av att fortsatt grundläggande utbildning för barn inte anses vara en godtagbar form för fullföljande av läroplikten för läropliktiga som fyllt 17 år. Enligt dem som kontaktat ministeriet har denna linjedragning i läropliktslagen i vissa fall upplevts vara ett problem. På basis av kontakterna har det framgått att kommunen före utvidgandet av läroplikten i enskilda fall på basis av prövning har gjort det möjligt för unga att fullfölja den grundläggande utbildningens lärokurs inom den grundläggande utbildningen för barn också för dem som fyllt 17 år, trots att kommunen inte haft någon skyldighet att ordna grundläggande utbildning för barn för dessa unga. I synnerhet läropliktiga som inlett den grundläggande utbildningen senare än andra i samma ålder, till exempel på grund av en flytt till Finland, hinner inte nödvändigtvis genomgå den grundläggande utbildningen inom föreskriven tid. Fullföljandet av den grundläggande utbildningen har även kunnat dra ut på tiden på grund av allvarlig sjukdom eller en svår livssituation. Denna möjlighet har använts i synnerhet om eleven endast saknat ett litet antal prestationer inom den grundläggande utbildningens lärokurs eller om övergången till någon annan utbildning efter den grundläggande utbildningen inte har ansetts vara ett ändamålsenligt alternativ på grund av de färdigheter han eller hon besitter eller hans eller hennes livssituation. Dessutom har denna möjlighet utnyttjats i den grundläggande utbildning som ordnas på skolhem.

Undervisnings- och kulturministeriet lät hösten 2021 göra en särskild utredning för att utreda situationen för läropliktiga som fyllt 17 år. I utredningen kartlades stora, medelstora och små kommuners ($n = 10$) åsikter om konsekvenserna av den utvidgade läropliktslagen för dem som fyllt 17 år och som inte fått avgångsbetyg från grundskolan. Enkäten sändes till direktörerna för kommunernas bildningsväsende. Dessutom hade man intervjuat experter inom undervisningssektorn och hört sig för om Utbildningsstyrelsens, Undervisningssektorns fackorganisation OAJ:s, Kommunförbundets och Finlands studiehandledares (FÖDRS) ståndpunkt i frågan.

Enligt enkäten finns flest läropliktiga som avslutar grundskolan utan avgångsbetyg i Helsingfors: deras antal är ca 80 läropliktiga per år. Motsvarande tal för Esbo, Vanda och Tammerfors är ca 25—55. I medelstora kommuner är antalet 0—5 och i små kommuner 0. I stora kommuner betonas den grupp läropliktiga som har kommit till landet i tonåren och inte har vare sig språk-

kunskaper eller en utbildningsbakgrund som kan jämföras med den som det finländska utbildningssystemet ger. I alla kommuner är avsaknaden av avgångsbetyg en bidragande faktor till utmaningar ifråga om den läropliktiges psykiska hälsa och inläring samt problem ifråga om hans eller hennes familjesituation. I små kommuner framträder orsakerna till stor frånvaro i skarpare dager. Antalet läroämnen eleven inte har vitsord i varierar, och det kan vara fråga om några få läroämnen eller innehållet för ett par årskurser. De läropliktiga har för det mesta fortsatt studierna inom den grundläggande utbildningen för vuxna, och en del i utbildning som handlar för yrkesutbildning.

Stödformer som behövs är enligt utredningen i stora kommuner i synnerhet en adekvat och tillräcklig fördelning av S2-resurserna inom den grundläggande utbildningen för barn samt utveckling av den språkmedvetna pedagogiken. I alla kommuner önskades fler snabba mentalvårdstjänster med låg tröskel, och man betonade betydelsen av tidigt stöd. Särskilt i medelstora och små kommuner betonades vikten av samarbete mellan hem och skola. I alla kommuner önskade man sig flexibilitet och att enskilda elevers individuella behov ska beaktas. Alla som besvarade enkäten ville ha multiprofessionellt samarbete, till exempel ett smidigt samarbete mellan pedagogiska experter, elevvården, barnskyddet, familjearbetet och psykiatriska tjänster. Många önskade sig även experter på delaktiggörande till stöd för skolan, såsom experter inom elevvården och ungdomsarbetare.

Enligt de intervjuade rektorerna, direktörerna för grundläggande utbildning, studiehandledarna och kommunövervakarna har den nya läropliktslagen haft både positiva och negativa följdverkningar. I synnerhet den ökade jämlikheten mellan läropliktiga som avgiftsfriheten medfört och förebyggandet av utslagning som är en konsekvens av detta samt samhällets större ansvar för de unga anses vara en bra sak.Handledningen av de unga är effektivare, eleverna tas bättre om hand och utbildningsvägen är eventuellt enhetligare. Kommunens skyldighet att hitta en studieplats för unga bidrar i stor utsträckning till att höja befolkningens utbildningsnivå, men i praktiken förverkligas detta inte för allas del. Utmaningarna gäller i synnerhet 17-åringar som kommit till landet i ett sent skede och med endast lite utbildningsbakgrund med sig från sitt hemland. En annan grupp som alla intervjuade bekymrade sig för är elever som får särskilt stöd. Den utvidgade läroplikten anses inte gagna alla, till exempel inte dem som inte alls har gått i skola, och vars problem ofta har att göra med deras psykiska hälsa eller svåra familjesituation.

Utredningen utmynnar i att det på basis av enkäten och intervjuerna verkar som om utbildningsanordnaren borde kunna vara mer flexibel och ges större prövningsrätt när det gäller att ordna läropliktigas studievägar. De läropliktigas bakgrund och personliga belägenhet är så olika sinsemellan att man inte kan svara mot allas behov med en och samma modell. Alla som deltog i utredningen är dock eniga om att läropliktiga som inte har slutfört grundskolans lärokurs när de fyllt 17 år bör ha rätt att delta i den grundläggande utbildningen för barn tills de fyllt 18 år, om detta anses nödvändigt. Denna kontinuitet anses vara mycket viktig, i synnerhet om den läropliktiga har behov av särskilt stöd eller av någon annan anledning befinner sig i en utmanande livssituation. En del av dem som deltog i utredningen anser att läropliktiga bör ha subjektiv rätt att fortsätta i den grundläggande utbildningen för barn, medan andra anser att denna rätt inte automatiskt är nödvändig för alla. I utredningen fästes det också uppmärksamhet vid att det för närvarande inte finns särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen för vuxna. De flesta anser att utbildningsanordnaren bör ges rätt att använda sig av prövning i olika situationer och beakta elevens helhetssituation och behov av särskilt stöd.

2.3 Anvisande av studieplats

Utgångspunkten för läropliktsutbildningen efter den grundläggande utbildningen är att läropliktiga unga personer har fri rätt att söka till den utbildning de önskar. Om en läropliktig ung person

inte frivilligt söker sig till utbildning eller får någon studieplats trots ansökan, är det enligt bestämmelserna i sista hand boendekommunen som ska fatta beslut om anvisande av en studieplats för den läropliktige.

Bestämmelser om anvisande av studieplats finns i 15 § i läropliktslagen. Boendekommunen har enligt gällande bestämmelser till uppgift att två månader efter det att handlednings- och tillsynsansvaret började anvisa den läropliktige en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, om den läropliktige inte har inlett utbildning som avses i 4 §. En utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv ska enligt bestämmelsen anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. Om det bedöms att den läropliktige behöver krävande särskilt stöd, ska han eller hon anvisas studieplats i utbildning hos en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet är skyldig att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd. En studieplats kan också anvisas i sådan utbildning som förbereder för examensutbildning som ordnas av boendekommunen.

Vid anvisande av en lämplig studieplats ska man beakta utbildningsutbudet i området, avståndet mellan den läropliktigas hem och läroanstalten och trafikförbindelserna, behovet av särskilt stöd eller krävande särskilt stöd, undervisningsspråket samt den läropliktiges personliga önskemål. Studieplatsen ska anvisas i utbildning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk eller i utbildning på något annat språk enligt den läropliktiges individuella önskemål och färdigheter.

Enligt Utbildningsstyrelsens statistik hade i slutet av augusti 2021 sammanlagt 344 läropliktiga anmälts till boendekommunen. Av dessa hade 202 läropliktiga enligt en granskning som gjordes den 15 november 2021 en aktiv studieplats som är lämplig för fullgörandet av läroplikten. Vid nämnda tidpunkt fanns det 338 läropliktiga som saknade studieplats och som hade anmälts till sin boendekommun. Av dessa var 170 personer desamma som i den granskning som gjordes den 30 augusti 2021. Före granskningstidpunkten i november hade 160 läropliktiga avbrutit studierna utan att ha någon ny studieplats så att de därmed anmälts till boendekommunen.

Det har förekommit vissa oklarheter i fråga om verkställigheten av anvisandet av studieplats. I lagen föreskrivs om en tidsfrist på två månader, under vilken den läropliktiga ungas situation ska utredas och personen ska hänvisas till att frivilligt söka till en utbildning. I fråga om studerande som har rätt till krävande särskilt stöd har den föreskrivna tidsfristen dock i praktiken i vissa situationer visat sig vara onödigt lång, ifall det varit fråga om en situation där den studerande trots att han eller hon ansökt om studieplats ändå blivit utan. Möjligheterna för studerande som är berättigade till krävande särskilt stöd att söka till utbildning hos olika utbildningsanordnare via rätten att fritt söka till utbildning är ofta i praktiken rätt begränsade, om det inte finns flera läroanstalter i regionen som erbjuder utbildning för denna målgrupp. Således är det motiverat att boendekommunen bör kunna anvisa den läropliktige en studieplats redan innan den tidsfrist på två månader som anges i läropliktslagen löper ut, för att den läropliktige ska kunna inleda studierna så fort som möjligt.

Enligt läropliktslagen ska utbildningsanordnaren ta emot en läropliktig som anvisats den, och läropliktiga studerande ska inleda studierna utan dröjsmål. Syftet med lagen är att en läropliktig studerande ska kunna inleda studierna utan dröjsmål så snart han eller hon har anvisats en studieplats. I läropliktslagen anges dock inte någon exakt tidsfrist för när utbildningsanordnaren ska göra det möjligt för den läropliktige att inleda studierna sedan han eller hon har anvisats en studieplats. I praktiken har det visat sig att läropliktiga har varit tvungna att vänta upp till flera månader på att kunna inleda studierna efter beslutet om anvisande av studieplats. Avsikten har

dock inte varit att läropliktiga som anvisats en studieplats ska kunna inleda studierna till exempel först på vårterminen, då följande grupp inleder sina studier. Målet är att det inte ska uppstå långa avbrott i den läropliktiges utbildningsväg och att utbildningsvägen ska fortsätta direkt efter det han eller hon har slutfört den grundläggande utbildningen. Detta bör även betonas i formuleringen av bestämmelsen.

Enligt 15 § 1 mom. ska en utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. Utbildning som handleder för examensutbildning kan ordnas antingen med stöd av ett uttryckligt tillstånd att ordna sådan utbildning eller med stöd av övergångsbestämmelserna i 28 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. I 1 mom. i ovan nämnda paragraf föreskrivs att om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna påbyggnadsundervisning efter grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning, får anordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning till och med den 31 juli 2025. I 3 mom. föreskrivs att om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning (VALMA) som avses i lagen om yrkesutbildning, får utbildningsanordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

Bestämmelsen i 15 § 1 mom. i läropliktslagen lämnar rum för tolkning i fråga om huruvida en studieplats kan anvisas i en HUX-utbildning som ordnas med stöd av övergångsbestämmelsen. Anordnare av VALMA-utbildningar får ordna HUX-utbildning utan att ansöka om ett nytt anordnatillstånd. Övergångsbestämmelsen i 28 § 3 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning har preciserats genom den lagändring 1117/2021 som träder i kraft den 1 augusti 2022, enligt vilken på utbildning som ordnas med stöd av den övergångsbestämmelsen tillämpas vad som i 4 § 1 mom. föreskrivs om skyldigheten att ordna utbildning. Enligt 4 § 1 mom. är utbildningsanordnaren skyldig att ordna utbildning i enlighet med utbildningsbehovet och inom det verksamhetsområde som bestäms i tillståndet att ordna utbildning. Motsvarande skyldighet att ordna utbildning tillämpas dock inte på HUX-utbildning som en privat anordnare av grundläggande utbildning ordnar med stöd av övergångsbestämmelsen i 28 § 1 mom.

VALMA-utbildningsanordnarna bildar stommen för nätverket av utbildningsanordnare inom HUX-utbildningar, och det är klart att avsikten har varit att göra det möjligt att till denna del anvisa en studieplats även inom utbildning som ordnas med stöd av övergångsbestämmelsen. Däremot är situationen mer oklar ifråga om privata anordnare av grundläggande utbildning. Det är motiverat att man under övergångsperioden inte ska kunna anvisa en läropliktig en studieplats inom HUX-utbildning som ordnas av en privat anordnare av grundläggande utbildning, eftersom det inte föreligger någon skyldighet att ordna utbildning i fråga om sådana utbildningar. Ordalydelsen i bestämmelsen bör preciseras för att förtydliga tolkningen av den.

2.4 Förlängning av avgiftsfriheten

I 16 § i läropliktslagen föreskrivs det om rätten till avgiftsfri utbildning. Enligt 1 mom. är utbildning som avses i 4 § på det sätt som anges i 17 § avgiftsfri till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Enligt 2 mom. förlängs avgiftsfriheten så att den motsvarar längden på de perioder under vilka fullgörandet av läroplikten har avbrutits efter slutförandet av den grundläggande utbildningen på de grunder som anges i 7 § eller genomförandet av en i 4 § avsedd utbildning tillfälligt har avbrutits på grunder som anges i den lag som gäller utbildningen i fråga. Om fullgörandet av läroplikten eller genomförandet av utbildningen har avbrutits av en i 7 § 1 mom. 3 mom. avsedd orsak eller av någon annan grundad anledning som avses i den lag

som gäller utbildningen i fråga, förlängs avgiftsfriheten dock med högst ett år. Enligt 3 mom. kan avgiftsfriheten utöver det som konstateras ovan förlängas med högst ett år, om orsaken till den förlängda studietiden är 1) byte av studieområde av hälsomässiga eller andra vägande skäl, 2) inlärningssvårigheter, 3) fullgörande av handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen, eller 4) fördröjning av slutförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs.

I 16 § 4 mom. i läropliktslagen finns bestämmelser om beslut gällande förlängning av avgiftsfriheten. Enligt bestämmelsen fattas beslut om förlängning av avgiftsfriheten, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller tillfälligt avbrytande av studierna, förlängs dock avgiftsfriheten i dessa studier utan ansökan. Utgångspunkten är alltså att avgiftsfriheten förlängs på de grunder som anges i 16 § 2 mom. i läropliktslagen utan särskild ansökan, eftersom det redan har fattats ett förvaltningsbeslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller om tillfälligt avbrytande av studierna. Däremot förutsätter en förlängning av avgiftsfriheten på de grunder som avses i 16 § 3 mom. ansökan och ett separat förvaltningsbeslut.

Syftet med de gällande bestämmelserna är att ansökan om förlängning av avgiftsfriheten inte ska behöva göras separat när en omständighet som förlänger studietiden, dvs. avbrytande och dess längd, redan tidigare har konstaterats genom ett förvaltningsbeslut. I praktiken har tillämpningen av bestämmelserna om förlängning av avgiftsfriheten dock visat sig vara svårtolkad. Förvaltningsbeslut om tillfälligt avbrytande av läroplikten eller studierna kan fattas redan i början av studierna, men då vet man inte ännu om den tid som berättigar till avgiftsfrihet i praktiken kommer att behöva förlängas eller ej. En studerande kan trots ett kortvarigt avbrott hinna slutföra studierna i enlighet med huvudregeln i 16 § 1 mom. i läropliktslagen, dvs. före utgången av det år då han eller hon fyller 20 år. Den tid som berättigar till avgiftsfrihet behöver i så fall i praktiken inte förlängas.

I särskilda situationer kan en förlängning på grund av avbrott i studierna i vilket fall som helst föranleda behov av en utredning, både med tanke på den studerande och med tanke på utbildningsanordnaren. En studerande kan byta studieplats mitt under den tid som berättigar till avgiftsfrihet, och då måste den studerande i varje fall ansöka om förlängning av avgiftsfriheten för de nya studierna. I fråga om en läropliktig studerande som samtidigt avlägger yrkesexamen och studentexamen krävs det ofta dessutom en helhetsbedömning av den studerandes situation för att man ska kunna göra en bedömning gällande avgiftsfriheten, och denna helhetsbedömning kan inte nödvändigtvis beaktas om förlängningsbeslutet fattas utan särskild ansökan.

Utifrån de erfarenheter införandet av lagstiftningen medfört, verkar det mer ändamålsenligt att avgiftsfriheten i alla situationer förlängs efter ansökan. Då fattas beslutet om förlängning av avgiftsfriheten först i slutskedet av studierna, om det ser ut som om den studerande inte kommer att slutföra sina studier inom den tid som föreskrivs i 16 § 1 mom. i läropliktslagen, och alla omständigheter i anslutning till förlängningen av avgiftsfriheten kan beaktas som en helhet när beslutet i ärendet fattas.

2.5 Inkvarterings- och reseersättning på basis av skolresans tidsmässiga längd

I 19—21 § i läropliktslagen föreskrivs om inkvarterings- och reseersättningar för läropliktiga. Rätt till särskilda inkvarterings- och reseersättningar enligt läropliktslagen föreligger bara i fall färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt med flera branscher där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk är över 100 kilometer.

Enligt motiveringen till regeringens proposition (RP 173/2020 rd, s. 183) avses med en yrkesläroanstalt med flera branscher en läroanstalt som erbjuder studier inom mer än ett utbildningsområde. När färdvägens längd bestäms iakttas de principer för beräkning av färdvägens längd som iakttas vid beviljande av stöd för skolresor, och färdvägens längd bestäms enligt den kortaste färdbara rutten.

Rätt till inkvarteringsersättning föreligger endast om den läropliktige studerar vid det gymnasium eller den yrkesläroanstalt som är närmast den läropliktiges hem. Den läropliktige kan dock välja vilken utbildningsform han eller hon önskar; gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Dessutom har studerande rätt till inkvarterings- och reseersättningar inom utbildning som handleder för examensutbildning och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, om övriga villkor för beviljande av ersättning uppfylls. Rätt till inkvarteringsersättningen föreligger inte, om den läropliktige har möjlighet att bo i läroanstaltens avgiftsfria internatboende. Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av inkvarterings- och reseersättning efter ansökan.

Enligt 32 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning har en elev rätt till avgiftsfri transport om resan från hemmet till skolan är längre än fem kilometer eller när den ovan avsedda resan med beaktande av elevens ålder och övriga omständigheter blir för svår, ansträngande eller farlig för eleven. I 32 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om hur många timmar elevens dagliga skolresa högst får ta i anspråk. Elevens dagliga skolväg med väntetider får vara högst två och en halv timme lång. Om eleven när läsåret börjar har fyllt 13 år, får skolresan ta högst tre timmar i anspråk. Enligt 33 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning har en elev rätt till avgiftsfri inkvartering och helpension, om elevens skolresa inte kan ordnas på det sätt som anges i 32 § 2 mom.

Syftet med bestämmelserna om inkvarterings- och reseersättning i läropliktslagen är att säkerställa de läropliktigas grundlagsenliga rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning även när färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste lämpliga läroanstalt är så lång att det inte rimligen kan antas att han eller hon gör dagliga skolresor. Med avvikelse från lagen om grundläggande utbildning har man i läropliktslagen dock inte särskilt beaktat resans längd till den läroanstalt som finns närmast den läropliktiges hem, och i läropliktslagen finns inga bestämmelser om den tid som resan mellan hemmet och läroanstalten som berättigar till inkvarterings- och reseersättning högst får ta i anspråk. Detta har medfört svårigheter särskilt för läropliktiga som bor i skärgårdsområden, där resan mellan den läropliktiges hem och närmaste skola kan vara kortare än 100 kilometer, men tar så lång tid att det i praktiken inte är möjligt att färdas den dagligen. Det vore därmed motiverat att utvidga beviljandet av inkvarterings- och reseersättning också till sådana fall.

2.6 Rätt att få uppgifter om behovet av särskilt stöd

I 23 § i läropliktslagen föreskrivs det om rätten till uppgifter. I 3 och 4 mom. föreskrivs om den nya utbildningsanordnarens rätt att få uppgifter när den läropliktige flyttar från en läroanstalt till en annan. Enligt 3 mom. ska den tidigare utbildningsanordnaren då en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnarens utbildning trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning. Motsvarande uppgifter ska lämnas också på begäran av den nya utbildningsanordnaren. I 4 mom. föreskrivs därutöver att rektorn och en lärare som deltar i den läropliktigas undervisning har rätt att i den utbildning som avses i 4 § trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet.

Rätten att få uppgifter gäller dock inte boendekommunens rätt att få uppgifter då den har handlednings- och tillsynsansvar för den läropliktige och anvisar denne en studieplats. I denna handledningsuppgift blir boendekommunen tvungen att bedöma den studerandes behov av krävande särskilt stöd och behov av hänvisning till andra tjänster, men enligt gällande lagstiftning kan boendekommunen få de uppgifter den behöver för att fullgöra sina uppgifter endast direkt av den läropliktige eller hans eller hennes vårdnadshavare. Det vore därför motiverat att boendekommunen skulle ges mer omfattande rätt att få uppgifter för att på ett ändamålsenligt sätt kunna fullgöra det handlednings- och tillsynsansvar som den enligt bestämmelsen har.

Nationella centret för utbildningsutvärdering NCU genomförde åren 2020—2021 en utvärdering av det särskilda stödet inom yrkesutbildningen². Utvärderingen gav information om arrangemangen för särskilt stöd och hur de fungerar. Enligt utvärderingen förverkligas identifieringen av stödbehov hos nya studerande inte lika systematiskt vid kontinuerlig ansökan som i andra typer av ansökningar. I samarbetet i övergångsskedet mellan grundskolan och yrkesutbildningen kring studerande handledningen och informationsöverföringen bör vidareutvecklas, och informationen om särskilt stöd från yrkesutbildningen till grundskolan bör stärkas. Samarbetet i övergångsskedet bör inledas tidigare än i nuläget för de studerandes del som har utmaningar i lärandet i grundskolan. I rådets rekommendation angående utvecklingen av utvärderingar understryks bland annat att samarbetet i övergångsskeden och det mångprofessionella samarbetet kring särskilt stöd bör utvecklas.

Enligt 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska utbildningsanordnaren bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig som övergår från grundläggande utbildning har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen. Genom bestämmelserna säkerställs det att den nya utbildningsanordnaren får kännedom om den studerandes behov av särskilt stöd och om tidigare stödåtgärder när den läropliktige övergår från den grundläggande utbildningen till den handledande utbildningen. Rätten att få upplysningar baserar sig till denna del på 23 § 3 mom. i läropliktslagen.

Ovannämnda bestämmelse om beaktande av ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning gäller endast vid övergång från den grundläggande utbildningen till en HUX-utbildning. Även enligt lagen om yrkesutbildning har den studerande rätt till särskilt stöd. I fråga om övergången från grundläggande utbildning till yrkesutbildning gäller bestämmelserna i 23 § 3 och 4 mom. i läropliktslagen om rätten för en ny utbildningsanordnare att av den tidigare utbildningsanordnaren och dem som deltar i elevvårdsarbetet få sådana uppgifter som är nödvändiga med tanke på ordnandet av utbildningen. Däremot innehåller lagstiftningen om yrkesutbildning ingen bestämmelse som motsvarar 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning om utredning och bedömning av den studerandes behov av särskilt stöd utifrån ett beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen. Det vore motiverat att ta in en motsvarande bestämmelse också i lagen om yrkesutbildning.

² Särskilt stöd som resurs – Utvärdering av det särskilda stödet inom yrkesutbildningen, Nationella centret för utbildningsutvärdering, publikationer 17:2021 https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/12/KARVI_1721.pdf

2.7 Avbrytande av fullgörandet av läroplikten samt studierätt

I 7 § 2 mom. i läropliktslagen föreskrivs om avbrytande av fullgörandet av läroplikten tills vidare. Enligt bestämmelsen har en läropliktig rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Möjligheten att avbryta läroplikten tills vidare är avsedd för situationer där det inte är motiverat att avbryta läroplikten för viss tid, om det redan på förhand kan bedömas att sjukdomen eller skadan är av bestående natur och den läropliktige inte längre kommer att fortsätta studierna.

Enligt gällande lagstiftning kan studierätten för en läropliktig upphöra på basis av dennes egen anmälan eller när utbildningsanordnaren anser att den studerande har avgått med stöd av de lagar som gäller ifrågavarande utbildning. En studerande kan anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron. Enligt tolkningen av ordalydelsen i de gällande bestämmelserna fortsätter den studerandes studierätt att gälla även om fullgörandet av läroplikten avbryts tills vidare med stöd av 7 § 2 mom. i läropliktslagen, om inte den läropliktige även särskilt meddelar att han eller hon avgår. Om beslutet om avbrytande av fullgörandet av läroplikten fattas tills vidare, är utgångspunkten i en sådan situation dock alltid att den studerande inte längre kommer att fortsätta med studierna. Det vore därför tydligare om den studerande anses ha avgått direkt med stöd av beslutet om avbrytande. Då behöver utbildningsanordnaren inte begära en separat avgångsanmälan av den läropliktige eller dennes vårdnadshavare och studieplatsen förblir inte i kraft i onödan om avgångsanmälan inte lämnas in.

2.8 Folkhögskolornas läropliktsutbildning

I samband med utvidgningen av läroplikten fogades till lagen om fritt bildningsarbete bestämmelser om utbildning för läropliktiga vid folkhögskolor, vilken finansieras med statsandelsfinansiering till 100 procent. I propositionen med förslag till en utvidgning av läroplikten konstateras det att den kvantitativa nivån på avgiftsfri utbildning som riktar sig till läropliktiga som ordnas av folkhögskolor inledningsvis begränsas till högst cirka 650 studerande per år. Detta väntas medföra kostnader på 3,5 miljoner euro för staten. Enligt de faktiska uppgifterna från hösten 2021 (20 september 2021) har 521 studerande inlett läropliktsutbildning vid en folkhögskola. Utbildningen ordnades vid sammanlagt 31 folkhögskolor.

Förhandsfinansiering för 2022 har beviljats på basis av 521 studerande som var inskrivna i denna utbildning den 20 september 2021 till ett belopp om sammanlagt 2 578 838 euro i syfte att höja statsandelen för de studerandeveckor som utbildningen resulterar i från 57 procent till 100 procent. Under övergångsperioden för reformen justeras den förhandsfinansieringen för höstterminen 2022 i enlighet med det antal studerande som angetts i Utbildningsstyrelsens dattainsamling den 20 september 2022. Om det sammanlagda behovet av tilläggsfinansiering för att höja statsandelen för de prestationer som finansieras under hela året till fullt belopp överstiger nivån på det tilläggsanslag på 3,5 miljoner euro som i samband med utvidgningen av läroplikten har reserverats för denna utbildning, anpassas antalet prestationer som beviljas nedåt tills den fastställda nivån uppnås.

I samband med att läroplikten utvidgades höjdes statsandelsfinansieringen för utbildning som riktas till läropliktiga vid folkhögskolorna från 57 procent till 100 procent, men i reformen beaktades inte separat de kostnader för läromedel som utbildningen förorsakar folkhögskolorna. I fortsättningen kan folkhögskolorna inte ta ut studerandeavgifter av läropliktiga studerande, och enligt 17 § i läropliktslagen är läromedlen för utbildningar som riktar sig till läropliktiga inom folkhögskolornas fria bildningsarbete avgiftsfria för de studerande. Vid beredningen av propo-

sitionen om en utvidgning av läroplikten utgick man från att den hundra procentiga statsandelsfinansieringen ska täcka alla kostnader som den studerande själv tidigare har svarat för, såväl studerandeavgifter som läromedel. I praktiken har det dock visat sig att finansieringen inte räcker till för att täcka kostnaderna för läromedlen. Läromedelskostnaderna uppkommer till följd av de läromedel och annat studiematerial, datorer, kalkylatorer, programlicenser och andra arbetsredskap som behövs i undervisningen.

2.9 Bedömning av mängden undervisning och handledning inom yrkesutbildningen

Enligt 61 § i lagen om yrkesutbildning har en studerande inom yrkesutbildningen lagstadgad rätt att i olika inlärningsmiljöer få sådan undervisning och handledning som gör det möjligt att nå de krav på yrkesskicklighet och kompetensmål som ingår i grunderna för examen eller utbildningen. Enligt 48 § 2 mom. ska förvärvande av yrkesskicklighet eller kunnande planeras individuellt för varje examensdel. I samband med utvidgningen av läroplikten fogades till 48 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning en bestämmelse (lag 1218/2020), enligt vilken utbildningsanordnaren i utbildningen för grundexamen har till uppgift att bedöma behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. Därtill fogades till 48 § 2 mom. ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om bedömningen av mängden undervisning och handledning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 44 § i lagen om yrkesutbildning ska det för en studerande som inleder en utbildning utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet, där individuella uppgifter om identifiering, erkännande, förvärvande, utveckling och påvisande av kunnandet och om handlednings- och stödåtgärder förs in. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska föras in i planen utfärdas genom förordning av statsrådet. I 9 § i statsrådets förordning om yrkesutbildning (673/2017) föreskrivs det om de uppgifter som ska föras in i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet (PUK). Till 9 § 1 mom. i förordningen har fogats en ny 7 a-punkt, enligt vilken utbildningsanordnaren i PUK ska ange behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. Till förordningen har även fogats en ny 10 a §, där det med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i 48 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om bedömning av mängden undervisning och handledning. Ovan nämnda bestämmelser träder i kraft den 1 augusti 2022.

Enligt den nya 10 a § i förordningen om yrkesutbildning används som utgångspunkt vid bedömningen av mängden undervisning och handledning som avses i 48 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning timantalet enligt denna paragraf, om en studerande som avlägger yrkesinriktad grundexamen inte har sådant tidigare förvärvat kunnande som behövs för avläggande av en examensdel eller ett delområde av en gemensam examensdel. Enligt förordningen är mängden undervisning och handledning som behövs för avläggande av en examensdel eller ett delområde av en gemensam examensdel inom utbildningen för yrkesinriktade grundexamina är minst 12 timmar per kompetenspoäng. Timantalet kan dock vara mer eller mindre än detta beroende på den studerandes inlärningsfärdigheter och individuella val. Vid bedömningen av mängden undervisning och handledning i en examensdel eller ett delområde av en gemensam examensdel ska dessutom de dimensioneringsgrunder för examensdelarna som anges i 12 § i lagen om yrkesutbildning beaktas.

Riksdagen förutsätter i sitt uttalande (uttalande 11) om utvidgandet av läroplikten att den studerandes rätt att få närundervisning stärks i yrkesutbildningen. Enligt uttalandet ska närmare bestämmelser om de principer som ska tillämpas vid bedömningen av mängden undervisning och handledning ska utfärdas genom förordning av statsrådet. Omfattningen av den faktiska

närundervisningen ska bevakas. För närvarande finns det inga heltäckande uppföljningsinformation om mängden undervisning och handledning inom yrkesutbildningen. Uppföljningen av antalet undervisningstimmar har inkluderats i uppföljningen av kostnadsuppgifterna om yrkesutbildningen från och med 2022. I samband med uppföljningen av kostnadsuppgifterna fås information om antalet undervisningstimmar för utbildningsanordnarens undervisningspersonal, men inte om mängden undervisning och handledning per studerande. Från och med augusti 2022 införs i den studerandes PUK uppgifter om den planerade mängden undervisning och handledning för den studerande i enlighet med den nya 7 a punkten i 9 § 1 mom. i statsrådets förordning om yrkesutbildning. I 9 § 2—4 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) föreskrivs det om de uppgifter som för varje studerande ska föras in i informationsresursen för undervisning och utbildning (informationsresursen Koski), närmare bestämt i den studerandes ePUK. Med tanke på uppföljningen är det viktigt att de uppgifter om mängden undervisning och handledning som förs in i utvecklingsplanen också förs in i den studerandes ePUK.

2.10 Utbildning som handleder för examensutbildning i form arbetskraftspolitisk utbildning

Enligt 23 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning innehåller tillståndet att ordna yrkesutbildning bestämmelser om rätten att ordna examina och annan utbildning enligt tillståndet som arbetskraftsutbildning. Den gällande bestämmelsen omfattar också anordnande av handledande utbildning för yrkesutbildning som arbetskraftsutbildning. I praktiken har VALMA-utbildning endast i liten utsträckning ordnats som arbetskraftsutbildning. I VALMA-utbildningarna som ordnades som arbetskraftsutbildning var resultatet under både finansåret 2020 och finansåret 2021 cirka sex faktiska studerandeår.

Från och med hösten 2022 ersätts VALMA-utbildningen med HUX-utbildningen, om vilken det föreskrivs separat i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. I lagen om HUX-utbildning finns inga bestämmelser om ordnande av utbildningen som arbetskraftsutbildning, så i och med övergången till HUX-utbildning är det inte längre möjligt att ordna utbildning i övergångsskedet som arbetskraftsutbildning. En HUX-utbildning ska fortfarande på motsvarande sätt som den nuvarande VALMA-utbildningen kunna ordnas som frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som främjar invandrades integration och sysselsättning. Möjlighet till HUX-utbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning kan dock behövas, till exempel i fråga om sådana arbetslösa arbetssökande med invandrarbakgrund som inte längre omfattas av en integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (1386/2010).

HUX-utbildning som arbetskraftsutbildning kan också behövas för andra arbetslösa arbetssökande som behöver stärka sina studiefärdigheter innan de deltar i examensutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Enligt gällande lagstiftning kan inte HUX-utbildningen, liksom inte heller VALMA-utbildningen, genomgå som sådana frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån som avses i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012). Som arbetskraftsutbildning kan dock ordnas sådana studier som stöder studiefärdigheterna som avses i 63 § i lagen om yrkesutbildning, och till denna del förändras nuläget inte i och med att HUX-utbildningen införs.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att förtydliga bestämmelserna i läropliktslagen på basis av de brister som framkommit vid verkställandet av lagen. Målet är att det ska finnas en ändamålsenlig utbildningsform och studieplats för fullgörande av läroplikten för var och en av dem som är läropliktiga. Ytterligare mål är att stödja möjligheterna att fullgöra läroplikten, en kontinuerlig utbildningsväg och avläggandet av en examen på andra stadiet.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att läropliktslagens tillämpningsområde preciseras så att studerande som vistas i Finland i studiesyfte lämnas utanför tillämpningsområdet. Dessutom föreslås det att ordalydelsen i bestämmelsen om tillämpningsområdet preciseras så att det i bestämmelsen tydligare än för närvarande definieras vad som avses med en persons vanliga vistelseort.

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om fullgörande av läroplikten ändras så att deltagande i grundläggande utbildning för barn i fortsättningen godkänns för fullgörande av läroplikten även efter den tidpunkt då skyldigheten enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning att fullgöra läroplikten i den grundläggande utbildningen har upphört, dvs. efter vårterminen det kalenderår då den läropliktige fyller 17 år. Syftet med den föreslagna ändringen är att återställa det rättsläge som rådde innan läroplikten utvidgades. Kommunerna kan från fall till fall och efter prövning göra det möjligt för en läropliktig att fortsätta studierna inom den grundläggande utbildningen för barn, till exempel om den läropliktige har behov av särskilt stöd eller annars har en svår livssituation och övergången till grundläggande utbildning för vuxna eller till HUX-utbildning inte ses som ett ändamålsenligt alternativ. Det föreslås inga ändringar i kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning eller finansieringen av den.

Det föreslås att bestämmelserna om anvisande av studieplats enligt läropliktslagen preciseras så att en läropliktig som har rätt till krävande särskilt stöd med den läropliktiges eller vårdnadshavarens eller någon annan laglig företrädarens samtycke kan anvisas en studieplats redan innan den tidsfrist på två månader som anges i lagen har löpt ut. Det föreslås också att bestämmelserna preciseras till den delen att den läropliktige efter anvisandet av studieplatsen ska ha möjlighet att inleda studierna på den anvisade studieplatsen så snart som möjligt. Dessutom föreslås det att bestämmelserna preciseras i fråga om de utbildningsanordnare som ordnar HUX-utbildning som övergångsbestämmelsen gäller, så att skyldigheten att ta emot en läropliktig också ska gälla de anordnare av yrkesutbildning som ordnar HUX-utbildning med stöd av 28 § 3 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Skyldigheten att ta emot läropliktiga som anvisats dem gäller alltså före detta anordnare av VALMA-utbildning som är verksamma med stöd av övergångsbestämmelsen, men inte privata anordnare av grundläggande utbildning.

Det föreslås att beslutsförfarandet i fråga om en förlängning av avgiftsfriheten enligt läropliktslagen ändras så att avgiftsfriheten inte i någon situation förlängs utan ansökan, utan att samtliga grunder för förlängning endast beaktas på ansökan. Det föreslås också att bestämmelserna preciseras så att förlängning av avgiftsfriheten kan sökas först i slutskedet av studierna, om det verkar som om den tid enligt 16 § 1 mom. i läropliktslagen som berättigar till avgiftsfrihet inte kommer att räcka till.

Det föreslås att rätten till ersättning för inkvartering och resor enligt läropliktslagen utvidgas så att man vid fastställandet av denna rätt beaktar inte bara resans längd utan också hur lång tid den dagliga skolresan tar i anspråk. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att rätt till inkvarterings- och reseersättning även föreligger om där den dagliga skolresan vid anlitande av det snabbaste färdssättet är över tre timmar lång.

Vidare föreslås att rätten för den som handhar handlednings- och tillsynsansvaret för läropliktiga i boendekommunen att få uppgifter av den tidigare utbildningsanordnaren och av dem som deltar i elevvårdsarbetet ska utvidgas. Dessutom föreslås det att tillgången till information om behovet av särskilt stöd ska förbättras så att det till lagen om yrkesutbildning fogas en bestämmelse om utbildningsanordnarens skyldighet att bedöma den läropliktiges behov av särskilt stöd

utifrån ett beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen. En motsvarande bestämmelse ingår redan i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. I gymnasielagen och i andra lagar som gäller läropliktsutbildning föreslås inga motsvarande bestämmelser, eftersom det i fråga om dessa utbildningsformer inte fattas något beslut om särskilt stöd för en studerande. Gymnasieutbildning och annan läropliktsutbildning ska enligt förslaget dock fortfarande omfattas av den rätt att få uppgifter som föreskrivs i 23 § i läropliktslagen.

Bestämmelserna om när en studerande inom grundläggande utbildning för vuxna, gymnasieutbildning, yrkesutbildning, utbildning som handleder för examensutbildning och utbildning för läropliktiga vid folkhögskolor anses ha avgått föreslås bli preciserade så att en studerande anses ha avgått utan att det fattas ett separat beslut om detta, om den studerande tills vidare har avbrutit fullgörandet av läroplikten på någon av de grunder som anges i läropliktslagen. Dessutom föreslås det att terminologin för när en person anses ha avgått och specialbestämmelserna om läropliktiga i ovannämnda lagar förenhetligas samt lagtekniska förtydliganden av språkdräkten i bestämmelserna om när en läropliktig anses ha avgått.

I finansieringen av folkhögskolornas utbildning för läropliktiga föreslås det att ett läromaterialstillägg införs. Bestämmelser om beviljande av tillägget föreslås bli intagna i lagen om fritt bildningsarbete. Det föreslagna läromaterialstillägget är ett belopp per studerandevecka som beviljas folkhögskolans huvudman utöver priset per enhet. Bestämmelser om beloppet av läromaterialstillägget utfärdas enligt förslaget genom förordning av statsrådet. Enligt det utkast till förordning som ingår som bilaga till regeringspropositionen föreslås läromaterialstillägget uppgå till 6,90 euro per studerandevecka.

Det föreslås att det till lagen om nationella studie- och examensregister fogas en bestämmelse enligt vilken en utbildningsanordnare för studerande inom utbildning för yrkesinriktad grundexamen även ska föra in i ePUK uppgiften om mängden undervisning och handledning som antecknas i den studerandes PUK. Vidare föreslås vissa lagtekniska preciseringar av lagen om nationella studie- och examensregister.

Därtill föreslås det att utbildning som handleder för examensutbildning ska kunna ordnas i form av statsandelsfinansierad arbetskraftsutbildning på samma villkor som man för närvarande kan ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning i form av statsandelsfinansierad arbetskraftsutbildning. Den föreslagna ändringen innebär att nuläget bevaras.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för de studerandes och familjernas ekonomiska ställning

Tillämpningsområdet för läropliktslagen omfattar också rätten till avgiftsfrihet enligt 16 § i läropliktslagen. I 17 § i läropliktslagen föreskrivs det om avgiftsfrihet för läromedel, arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som behövs för undervisningen. Denna avgiftsfrihet gäller endast studerande som omfattas av läropliktslagen, och i fortsättningen föreslås alla studerande som vistas i Finland i studiesyfte uteslutas från denna rätt. I övrigt tillämpas t.ex. bestämmelserna om avgiftsfri undervisning och avgiftsfria dagliga måltider på samma sätt på alla studerande oberoende av läroplikt. Dessutom står det utbildningsanordnaren fritt att erbjuda avgiftsfria läromedel också för de studerande som inte omfattas av den utvidgade läroplikten.

En läropliktig studerande har också en mer omfattande rätt till stöd för skolresor enligt lagen om stöd för skolresor (48/1997). Den föreslagna ändringen av tillämpningsområdet för läropliktslagen påverkar inte allmänt den studerandes rätt att få stöd för skolresor, eftersom studerande som är bosatta i Finland enligt lagen om stöd för skolresor har rätt till stöd för skolresor, och grunden för vistelsen i landet har ingen direkt inverkan på denna rätt. Förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor och stödbeloppet skiljer sig dock åt beroende på om den studerande är berättigad till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen. I samband med att läroplikten utvidgades sänktes gränsen för stöd för skolresor för dem som har rätt till avgiftsfri utbildning från tio till sju kilometer och självrisken på 43 euro per månad slopades.

Den föreslagna utvidgningen av inkvarterings- och reseersättningarna förbättrar den ekonomiska ställningen för läropliktiga och deras familjer om resan mellan hemmet och närmaste lämpliga läroanstalt är kortare än 100 kilometer, men tar så lång tid att den omöjliga kan företas dagligen. I praktiken gäller den föreslagna ändringen läropliktiga som bor i skärgårdsområden, där trafikförbindelserna tar lång tid i anspråk på grund av att de företas till sjöss. I och med den föreslagna ändringen kommer högst några tiotals nya läropliktiga studerande årligen att omfattas av inkvarterings- och reseersättningen. Rätten till inkvarterings- och reseersättningar enligt läropliktslagen beror också på om den läropliktige söker sig till närmaste lämpliga läroanstalt. Om den läropliktige med stöd av rätten att fritt söka till läroanstalter söker till en annan läroanstalt, har han eller hon inte rätt till inkvarterings- och reseersättning enligt läropliktslagen.

Det föreslagna läromaterialstillägget påverkar inte den ekonomiska ställningen för läropliktiga i utbildning som riktar sig till läropliktiga vid folkhögskolor. Redan för närvarande har läropliktiga studerande i enlighet med 17 § 1 mom. i läropliktslagen haft rätt till avgiftsfria läromedel.

4.2.1.2 Konsekvenser för statsfinanserna

I och med den föreslagna avgränsningen av tillämpningsområdet för läropliktslagen skulle minderåriga studerande som kommit till Finland i studiesyfte inte längre vara läropliktiga och inte heller omfattas av avgiftsfriheten enligt läropliktslagen. I samband med utvidgandet av läroplikten gjordes en uppskattning av tilläggsanslagen utifrån åldersklassen som är bosatt i Finland. Enligt Migris statistik fattades 88 positiva registreringar av uppehållsrätt för personer i åldern 14–17 år under tiden 1/2021–11/2021, 442 positiva beslut om första uppehållstillstånd och 97 positiva beslut om fortsatt uppehållstillstånd. Av statistiken framgår inte hur många av dessa studerande som med stöd av bestämmelserna i lagen om hemkommun skulle ha kunnat få hemkommun, hur många som hade ansökt om hemkommun och hur många som beviljats hemkommun. Uppskattningsvis skulle effekterna av den föreslagna ändringen dock årligen inverka på situationen för högst några hundra studerande, som med stöd av den nuvarande lagstiftningen anses vara läropliktiga.

I fråga om studerande inom yrkesutbildning har kostnaderna för läromedel inom den avgiftsfria utbildningen uppskattats till 707 euro för hela studietiden, dvs. cirka 235 euro per studieår. Om t.ex. 400 studerande per år inom yrkesutbildningen i och med den föreslagna ändringen inte omfattas av avgiftsfriheten, minskar detta på årsnivå kostnaderna för att ordna utbildningen med uppskattningsvis ca 100 000 euro. Förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor och stödbeloppet skiljer sig åt beroende på om den studerande är berättigad till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen. I samband med att läroplikten utvidgades, sänktes gränsen för stöd för skolresor från tio till sju kilometer och självrisken på 43 euro per månad slopades. Om till exempel 200 studerande i och med den föreslagna ändringen börjar omfattas av stödet för skolresor med självrisk, minskar det utgifterna för stödet för skolresor på årsnivå med några tiotusental euro. De föreslagna ändringarna har inga betydande konsekvenser för statsfinanserna.

Förslaget att godkänna fullgörande av läroplikten för dem som fyllt 17 år inom den grundläggande utbildningen för barn innebär en återgång till det rättsläge som rådde innan läroplikten utvidgades. Den föreslagna ändringen har inga direkta konsekvenser för statsfinanserna. Kommunerna har ingen skyldighet att ordna grundläggande utbildning för denna åldersklass, och det beviljas ingen separat statsandelsfinansiering för anordnandet av den utbildningen.

Den föreslagna utvidgningen av inkvarterings- och reseersättningarna innebär att högst några tiotals nya läropliktiga studerande årligen omfattas av rese- och inkvarteringsersättningar enligt läropliktslagen. I regeringens proposition med förslag till en utvidgning av läroplikten (RP 173/2020 rd, s. 94) uppskattades kostnaderna för inkvartering och resor uppgå till sammanlagt ca 1,5 miljoner euro. Det uppskattades att cirka 400 läropliktiga var berättigade till inkvarteringsersättning och cirka 800 läropliktiga till reseersättning varje år. I samband med ansökningsprocessen för det andra tilläggsprestationsbeslutet om finansiering av yrkesutbildning för 2021 hade anordnare av yrkesutbildning möjlighet att ansöka om höjning av basfinansieringen efter prövning på basis av de inkvarterings- och reseersättningar som avses i läropliktslagen. På denna grund beviljades höjning efter prövning endast för två utbildningsanordnare och höjningarnas sammanlagda summa understeg 10 000 euro. De höjningar som beviljades för 2021 gällde endast studier under fem månader och läropliktiga i en åldersklass, och sannolikt motsvarar inte heller antalet sökande det slutliga läget helt och hållet. Troligtvis är dock att antalet studerande som är berättigade till ersättning utifrån de faktiska uppgifterna och därmed också kostnaderna betydligt mindre än vad som uppskattats i propositionen. Den utvidgning som föreslås i denna proposition kan därmed göras i inkvarterings- och reseersättningarna inom ramen för redan tidigare reserverade tilläggsanslag.

Beloppet av läromaterialstillägget för utbildning riktad till läropliktiga vid folkhögskolor har fastställts till samma nivå som det tilläggsanslag för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och -material inom yrkesutbildning som uppskattades i samband med utvidgningen av läroplikten. Tilläggsanslaget för yrkesutbildning är 707 euro per studerande under hela studietiden. I kostnadskalkylerna för utvidgandet av läroplikten har tiden för avläggande av yrkesutbildning uppskattats till tre år, så på årsnivå är tilläggsanslaget cirka 235 euro. Detta dividerat med utbildningstiden för de läropliktiga vid folkhögskolor, dvs. 34 studerandeveckor, är ca 6,90 euro per studerandevecka.

Läromaterialstillägget för utbildning riktad till läropliktiga vid folkhögskolor ska enligt förslaget beviljas för folkhögskolornas läropliktsutbildning inom ramen för de tilläggsanslag som beräknats i samband med utvidgningen av läroplikten. Behovet av tilläggsanslag beräknades då uppgå till sammanlagt 3,5 miljoner euro, vilket skulle höja statsandelen från 57 procent till 100 procent. Varje folkhögskola har ett eget pris per enhet beroende på graderingen av priset per enhet, så det exakta belopp som behövs för den årliga höjningen bestäms enligt priserna per enhet för de läroanstalter som ordnar utbildning för läropliktiga. När det genomsnittliga eurobeloppet per studerandevecka som ska höjas beräknas på basis av antalet studerande den 20 september 2021 och folkhögskolornas läroanstaltsspecifika priser per enhet, blir resultatet 145,58 euro per studerandevecka. När det föreslagna studiemedelstillägget på 6,90 euro per studerandevecka läggs till detta genomsnittliga belopp, blir det 152,48 euro per studerandevecka. Det årliga behovet av tilläggsfinansiering för 521 studerande är cirka 2,7 miljoner euro. För det maximala antalet 650 studerande som uppskattades i samband med utvidgningen av läroplikten skulle detta innebära 3,4 miljoner euro, vilket understiger det uppskattade tilläggsanslag på 3,5 miljoner euro. Den ändring som föreslås i denna proposition kan därmed göras inom ramen för redan tidigare reserverade tilläggsanslag.

Förslaget om att ordna HUX-utbildning som statsandelsfinansierad arbetskraftsutbildning har inga konsekvenser för statsfinanserna. Den föreslagna ändringen motsvarar nuläget i fråga om

den nuvarande handledande utbildningen för yrkesutbildning. Ordlandet av utbildningen i fråga upphör den 1 augusti 2022, då den integreras i den nya HUX-utbildningen. HUX-utbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning ska enligt förslaget ordnas inom ramen för budgetanslaget för yrkesutbildning och de målinriktade studerandeår som bestäms genom prestationsbeslutet.

4.2.1.3 Konsekvenser för kommunernas och utbildningsanordnarnas ekonomiska ställning

I och med den föreslagna avgränsningen av tillämpningsområdet för läropliktslagen skulle minderåriga studerande som kommit till Finland i studiesyfte inte längre vara läropliktiga och inte heller omfattas av avgiftsfriheten enligt läropliktslagen. Utbildningsanordnarna skulle alltså inte behöva erbjuda dessa studerande avgiftsfria läromedel och andra redskap som är avgiftsfria enligt 17 § i läropliktslagen. I priserna per enhet för gymnasieutbildning görs ingen skillnad på studerande som omfattas av avgiftsfrihet, utan nivån på finansieringen av gymnasieutbildning enligt lärokursen för unga är densamma för alla studerande, så den föreslagna ändringen sänker inte nivån på finansieringen för dessa studerande. Studerandeåren för de studerande som omfattas av avgiftsfriheten viktas i finansieringssystemet för yrkesutbildning med höjningskoefficienten för läroplikt som beaktar kostnaderna för läromedel i anslutning till avgiftsfriheten. I fortsättningen ska denna höjning inte längre göras i fråga om dessa studerande.

Förslaget att godkänna fullgörande av läroplikten för dem som fyllt 17 år inom den grundläggande utbildningen för barn innebär en återgång till det rättsläge som rådde innan läroplikten utvidgades. Grundläggande utbildning som omfattas av kommunens skyldighet att ordna service enligt lagen om grundläggande utbildning finansieras via statsandelssystemet för basservice. Kommunerna föreslås dock inte ha någon skyldighet att ordna grundläggande utbildning för denna åldersklass, och det beviljas ingen separat statsandelsfinansiering för anordnandet av den utbildningen. Oftast är det endast ett fåtal studier som fattas, och därmed är kostnaderna för att ordna utbildningen inte särskilt betydande. Kommunerna har fortfarande möjlighet att ordna grundläggande utbildning för vuxna för denna målgrupp, för vilken statsandelsfinansiering beviljas i enlighet med lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Grundläggande utbildning för vuxna kan ordnas i samma grupper som grundläggande utbildning för barn, om den ordnas i enlighet med läroplanen för grundläggande utbildning för vuxna och den studerandes personliga studieplan.

Den föreslagna utvidgningen av inkvarterings- och reseersättningarna innebär att högst några tiotals nya läropliktiga studerande, i praktiken läropliktiga som bor i skärgårdsområden, årligen omfattas av rese- och inkvarteringsersättningar enligt läropliktslagen, så reformen gäller endast några få utbildningsanordnare. Enligt läropliktslagen svarar utbildningsanordnaren för beviljande och betalning av ersättning för inkvartering och resor till läropliktiga studerande. Enligt förslaget ska utbildningsanordnarna på motsvarande sätt som i nuläget på ansökan få ersättning för kostnaderna i form av en höjning av finansieringen efter prövning.

För utbildning riktad till läropliktiga vid folkhögskolor skulle det föreslagna läromaterialstillägget förbättra den ekonomiska ställningen för folkhögskolor som ordnar läropliktsutbildning. Den utbildning som riktas till läropliktiga ska i regel bestå av 34 studerandeveckor, så för 650 studerande och 34 studerandeveckor skulle läromaterialstillägget kräva tilläggsfinansiering på sammanlagt ca 150 000 euro per år. Antalet studerande vid olika läroanstalter varierar enligt de uppgifter som lämnats den 20 september 2021 mellan 1 och 134. I så fall skulle den årliga tilläggsfinansiering som läromaterialstillägget medför uppgå till 235—31 436 euro per läroanstalt.

Enligt 32 c § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet beslutar undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten och för finansåret om det målinriktade antalet studerandeår för utbildningsanordnare samt om det där innefattade målinriktade antalet studerandeår inom arbetskraftsutbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om riktandet av arbetskraftsutbildning inom ramen för det målsatta antalet studerandeår, efter att ha fört diskussioner med arbets- och näringsförvaltningen om planeringen av utbudet av utbildning. Enligt förslaget finansieras HUX-utbildning som ordnas i form av statsandelsfinansierad arbetskraftsutbildning inom ramen för systemet för finansiering av yrkesutbildning enligt motsvarande principer som VALMA-utbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.2.1 Konsekvenser för utbildningsanordnare

Den föreslagna avgränsningen av tillämpningsområdet för läropliktslagen skulle i någon mån öka utredningsarbetet i fråga om utländska studerande, eftersom utbildningsanordnaren utöver den studerandes hemkommun enligt lagen om hemkommun också ska utreda grunden för studerandens vistelse i landet. Grunden för vistelsen i landet behöver dock i princip inte utredas om den studerande har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs i Finland, eftersom man då direkt kan anta att grunden för vistelsen i landet inte är studier. Därmed skulle utredningsskyldigheten inte gälla ett särskilt stort antal studerande och inte heller avsevärt öka utbildningsanordnarnas administrativa börda. Den föreslagna avgränsningen förenklar utbildningsanordnarnas skyldighet att hålla kontakt med och informera vårdnadshavare som bor utomlands.

Enligt förslaget är det frivilligt för kommunen att erbjuda grundläggande utbildning för läropliktsskyldiga som fyllt 17 år. Årligen blir cirka 400 unga som fyllt 17 år utan avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen. För en del av dem vore det mest ändamålsenliga alternativet att fortsätta studierna inom den grundläggande utbildningen för barn. De övriga ska fortsätta att fullgöra läroplikten till exempel inom den grundläggande utbildningen för vuxna eller i HUX-utbildning.

De föreslagna ändringarna angående anvisande av en studieplats inverkar särskilt på de utbildningsanordnare som ordnar utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd. För dessa studerande innebär det att beslut om anvisande av en studieplats kan fattas något tidigare än för närvarande. I praktiken skulle beslutet om anvisande av en studieplats kunna tidigareläggas med cirka en månad, eftersom den kommun där den läropliktige är bosatt dock innan beslutet om anvisande av en studieplats fattas ska utreda den läropliktiges situation samt höra den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare och utbildningsanordnare. Boendekommunen ska enligt förslaget dessutom begära samtycke av den läropliktige eller dennes vårdnadshavare om anvisandet av en studieplats före tidsfristen på två månader.

När det gäller anvisandet av studieplats betonar den föreslagna bestämmelsen lagstiftarens vilja att utbildningsanordnaren ska göra det möjligt för den läropliktige att inleda studierna så snart som möjligt efter att beslutet om anvisande av en studieplats har fattats. De föreslagna ändringarna betonar också att utbildningsanordnarna bör reservera nybörjarplatser för de läropliktiga som anvisas studieplatser och skapa förfaranden för en flexibel inledning av studierna efter anvisandet av studieplatsen.

Genom den föreslagna preciseringen av bestämmelsen om skyldigheten för läropliktiga som anvisats en studieplats att ta emot den undanröjs oklarheter gällande hur bestämmelsen ska tolkas när det gäller tillämpningen på anordnare som omfattas av övergångsbestämmelsen. I praktiken är det utifrån nuläget klart att skyldigheten att ta emot läropliktiga även gäller nuvarande anordnare av VALMA-utbildning, som ordnar HUX-utbildning med stöd av 28 § 3 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, eftersom dessa anordnare bildar stommen för nätverket av anordnare av HUX-utbildning. Till denna del påverkar den föreslagna ändringen inte utbildningsanordnarnas verksamhet. Däremot är situationen för privata anordnare av grundläggande utbildning med stöd av den gällande bestämmelsen mångtydigare. Den föreslagna ändringen har dock inga betydande konsekvenser för verksamheten hos privata anordnare av grundläggande utbildning. Enligt förslaget kan privata anordnare av grundläggande utbildning med stöd av övergångsbestämmelsen fortfarande ordna HUX-utbildning fram till den 31 juli 2025, och de studerande söker till utbildningen enligt rätten att fritt söka till utbildning. Privata anordnare av grundläggande utbildning ska också ha möjlighet att ansöka om tillstånd att ordna HUX-utbildning innan övergångsperioden tar slut. Om de beviljas tillstånd att ordna HUX-utbildning, omfattas de av skyldigheten att ordna utbildning och samtidigt också av skyldigheten att ta emot läropliktiga som anvisas dem.

Den föreslagna ändringen av beslutsförfarandet vid förlängning av avgiftsfriheten ökar i någon mån antalet ansökningar om förlängning av avgiftsfriheten. Å andra sidan förtydligar den föreslagna ändringen situationen ur både den studerandes och utbildningsanordnarens synvinkel. Den tid som berättigar till avgiftsfrihet skulle tekniskt sett inte förlängas i onödan, om det inte finns något praktiskt behov av det. Uppgifter om avbrytande av fullgörande av läroplikten förs in i läropliktsregistret och uppgifter om annat tillfälligt avbrytande av studier förs in i den riksomfattande informationsresursen för undervisning och utbildning. När en studerande ansöker om förlängning, kan utbildningsanordnarna kontrollera uppgifterna i dessa register. Enligt 23 § 2 mom. i läropliktslagen har utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare eller av den kommun som har handlednings- och tillsynsansvar få de uppgifter om en studerandes läroplikt och tidigare studier och avbrytande av dem som är nödvändiga för att den utbildningsanordnaren ska kunna fullgöra sina uppgifter i anslutning till den avgiftsfria utbildning som avses i denna lag.

De föreslagna ändringarna i rätten att få uppgifter utvidgar i någon mån utbildningsanordnarnas skyldigheter att ge information. Enligt de gällande bestämmelserna ska den tidigare utbildningsanordnaren lämna de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning till den läropliktiges nya utbildningsanordnare. I och med de föreslagna ändringarna av 23 § 3 och 4 mom. i läropliktslagen ska utbildningsanordnaren även lämna uppgifterna i samband med att den anmäler en läropliktig som saknar studieplats till den kommun där han eller hon är bosatt. I praktiken gäller de uppgifter som avses i bestämmelsen oftast uppgifter som anknyter till den läropliktiges behov av särskilt stöd. Utbildningsanordnaren har till uppgift att bedöma vilka uppgifter som den anser nödvändiga på det sätt som avses i bestämmelsen. I propositionen föreslås det dessutom att den som ordnar grundläggande utbildning ska informera om ett beslut om särskilt stöd när den läropliktige övergår till yrkesutbildning eller HUX-utbildning. Tillgång till information om tidigare beslut om särskilt stöd skulle stödja lärarnas arbete vid bedömningen av en läropliktiges behov av särskilt stöd.

Enligt Statistikcentralens uppgifter fick 9,0 procent av eleverna inom den grundläggande utbildningen särskilt stöd hösten 2020. Enligt Utbildningsstyrelsens statistik hade i slutet av augusti 2021 sammanlagt 344 läropliktiga anmälts till boningskommunen. I propositionen med förslag till utvidgning av läroplikten har man däremot uppskattat att boendekommunen årligen skulle få ansvar för ca 4 000 läropliktiga som saknar studieplats efter det att de avslutat den grundläggande utbildningen eller som avbrutit sina studier. Det uppskattade antalet baserade sig på en

situation där tre åldersklasser omfattas av den utvidgade läroplikten. Största delen av det uppskattade antalet gäller läropliktiga som avbryter sina studier som följer på den grundläggande utbildningen. Enligt Statistikcentralens uppgifter fick 15 procent av dem som studerande för yrkesinriktad grundexamen särskilt stöd hösten 2020. Det är sannolikt att fler än genomsnittet av de läropliktiga som anmälts till sin boendekommun har fått beslut om särskilt stöd. På basis av ovannämnda uppgifter kan det antas att anordnare av grundläggande utbildning årligen gör 100—200 sådana anmälningar, i samband med vilka hemkommunen borde underrättas även om uppgifter som är nödvändiga med tanke på anordnandet av den läropliktiges utbildning. Utbildningsanordnarna efter den grundläggande utbildningen skulle årligen göra 1 000—1 500 sådana anmälningar.

Skyldigheten att informera anordnaren av yrkesutbildning och anordnaren av HUX-utbildning om ett beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen skulle precisera regleringen gällande utlämnande av uppgifter om behovet av särskilt stöd. I praktiken innebär det dock inte någon större förändring av utbildningsanordnarens uppgifter, eftersom utbildningsanordnaren redan varit skyldig att lämna ut motsvarande information med stöd av 23 § 3 mom. i den gällande läropliktslagen. Den föreslagna ändringen betonar dock att beslut om särskilt stöd som fattats inom den grundläggande utbildningen ska beaktas vid bedömningen av behovet av särskilt stöd. Våren 2021 slutförde 59 467 elever den grundläggande utbildningen av, och av dem hade knappt 6 000 fått beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen. I fråga om dessa studerande som inleder yrkesutbildning och HUX-utbildning ska uppgifter om ett beslut om särskilt stöd förmedlas till anordnaren av ifrågakommande utbildning.

Den föreslagna ändringen om att en läropliktig ska anses ha avgått utan något separat förvaltningsbeslut ifall den läropliktige har avbrutit fullgörandet av läroplikten tills vidare förtydligar situationen gällande den läropliktiges studierätt både ur den studerandes och utbildningsanordnarens synvinkel. I och med den föreslagna ändringen behöver utbildningsanordnaren inte begära en separat avgångsanmälan av en läropliktig som tills vidare avbrutit fullgörandet av läroplikten eller av dennes vårdnadshavare. Studieplatsen förblir inte heller ikraft och outnyttjad, om den läropliktige låter bli att lämna in en avgångsanmälan.

I och med den föreslagna ändringen gällande skyldigheten att föra in uppgifter i läropliktsregistret motsvarar ordalydelsen i bestämmelsen den praxis som uppstått. Utbildningsanordnarna har i praktiken inte fört in uppgifter om när läroplikten för en läropliktig börjar, om den börjar vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, utan uppgifterna har härletts utifrån de uppgifter om när studierätten börjar som förts in i datalagret Koski. Den föreslagna ändringen medför inga ändringar i utbildningsanordnarnas verksamhet.

Utbildningsanordnaren ska från och med den 1 augusti 2022 i den studerandes personliga utvecklingsplan för grundexamen föra in uppgifter om behovet av och mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. I typiska fall registreras uppgifterna i PUK i utbildningsanordnarens studiestyrningssystem. I och med den föreslagna ändringen ska uppgifter om mängden undervisning och handledning vid läroanstalter och i andra inlärningsmiljöer också föras in i datalagret Koski (eHOKS). Detta förutsätter att utbildningsanordnarna gör smärre ändringar i sina informationssystem för att uppgifterna ska kunna överföras via ett gränssnitt eller annars från utbildningsanordnarens studiestyrningssystem till eHOKS som förvaltas av Utbildningsstyrelsen.

Genom förslaget till ordnande av HUX-utbildning i form av statsandelsfinansierad arbetskraftsutbildning bibehålls nuläget i fråga om den nuvarande VALMA-utbildningen. HUX-utbildning kan ordnas av privata anordnare av grundläggande utbildning som har fått tillstånd att ordna HUX-utbildning, av anordnare av gymnasieutbildning och av anordnare av yrkesutbildning

samt av kommuner frivilligt under de förutsättningar som anges i lagen. HUX-utbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning kan dock ordnas endast av sådana anordnare av yrkesutbildning som har tillstånd att ordna HUX-utbildning eller som ordnar HUX-utbildning med stöd av övergångsbestämmelsen i 28 § 3 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och som i sitt tillstånd att ordna yrkesutbildning har rätt att ordna arbetskraftsutbildning.

4.2.2.2 Konsekvenser för kommunerna

Enligt läropliktslagen ska boendekommunen anvisa en studieplats för en läropliktig som inte frivilligt har sökt till utbildning efter den grundläggande utbildningen eller som trots ansökan inte har fått en studieplats. Med tanke på boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar skulle den föreslagna ändringen angående anvisande av en studieplats före utgången av tidsfristen på två månader innebära att boendekommunen skulle begära samtycke av den läropliktige eller dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för att den läropliktige i påskyndad ordning ska kunna anvisas en studieplats. Å andra sidan skulle ett snabbare anvisande av studieplats betyda att behovet av annan verksamhet som eventuellt ordnas under väntetiden, såsom dagverksamhet, minskar, eftersom de läropliktiga snabbare än för närvarande skulle övergå till att bli studerande hos utbildningsanordnaren. De i propositionen föreslagna utvidgningarna av rätten för kommuner med handlednings- och tillsynsansvar enligt läropliktslagen att få uppgifter förbättrar kommunens möjligheter att genomföra det handlednings- och tillsynsansvar som föreskrivs för kommunen i läropliktslagen.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ansvarar kommunen för att ordna grundläggande utbildning för barn. Konsekvenserna av ordnandet av grundläggande utbildning för barn för dem som fyllt 17 år har behandlats ovan i avsnitt 4.2.1.3. *Konsekvenser för kommunernas och utbildningsanordnarnas ekonomiska ställning samt 4.2.2.1 Konsekvenser för utbildningsanordnare.* Kommunerna och samkommunerna är dessutom utbildningsanordnare efter den grundläggande utbildningen på basis av en frivillig uppgift eller ett tillstånd att ordna utbildning. Också till denna del har konsekvenserna behandlats i ovannämnda avsnitt.

4.2.2.3 Konsekvenser för andra myndigheter

Förslaget om att de studerande som kommit till Finland i studiesyfte inte ska omfattas av läropliktslagens tillämpningsområde påverkar bedömningarna i Utbildningsstyrelsens Valpas-tjänst om huruvida en person omfattas av läroplikten och av avgiftsfri utbildning eller inte. För närvarande kan bedömningen göras direkt på basis av anteckningen om hemkommun, men i fortsättningen ska även grunden för den studerandes vistelse i landet beaktas i bedömningen. Denna uppgift fås inte ur de register som Utbildningsstyrelsen för. Den information om avgiftsfrihet som anges i Valpas genom härledning är dock endast riktgivande. Enligt 9 c § i lagen om nationella studie- och examensregister ska en utbildningsanordnare eller huvudman för en läroanstalt i informationsresursen föra in uppgift om huruvida den utbildning som den studerande påbörjar är en avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. Det är alltså i sista hand utbildningsanordnaren ansvarar för utredningen av ärendet och för att uppgifterna om avgiftsfrihet i informationsresursen är korrekta.

Den föreslagna ändringen av bedömningsförfarandet för en förlängning av avgiftsfriheten förklarar Utbildningsstyrelsens registerföring.

Den föreslagna skyldigheten att föra in mängden undervisning och handledning inom yrkesutbildningen i eHOKS förbättrar undervisningsmyndigheternas möjligheter att systematiskt följa

upp antalet undervisnings- och handledningstimmar. Den föreslagna ändringen medför marginella tekniska ändringsbehov i informationsresurser som Utbildningsstyrelsen upprätthåller samt behov av nya anvisningar.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska Studentexamensnämnden lämna uppgifter om att de som är berättigade till avgiftsfri utbildning har avlagt studentexamen till läropliktsregistret. Det vore fråga om regelbundet återkommande elektronisk överföring av information med standard-innehåll som i enlighet med 22 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) ska genomföras via ett tekniskt gränssnitt.

4.2.2.4 Konsekvenser för aktörerna inom elevhälsan

De föreslagna ändringarna i rätten att få uppgifter utvidgar i någon mån skyldigheterna att lämna uppgifter för dem som deltar i elevhälsoarbetet. I och med de föreslagna ändringarna ska de som deltar i elevhälsoarbetet lämna den som handhar handlednings- och tillsynsansvaret för läropliktiga i boendekommunen sådana uppgifter som är nödvändiga för att ansvaret för handledning och övervakning enligt läropliktslagen ska kunna skötas samt för att en studieplats ska kunna anvisas till den läropliktige.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

4.2.3.1 Konsekvenser för läropliktiga och andra studerande (konsekvenser för barn)

För att utreda grunden för vistelsen i landet ska den studerande enligt förslaget påvisa grunden för sin vistelse i landet, t.ex. med hjälp av handlingar som gäller registreringen av hans eller hennes uppehållsrätt eller uppehållstillstånd. Grunden för vistelsen i landet behöver dock i princip inte utredas om den studerande har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs i Finland, eftersom man då direkt kan anta att grunden för vistelsen i landet inte är studier. Därmed gäller utredningsskyldigheten inte ett särskilt stort antal studerande. Å andra sidan skulle den föreslagna begränsningen tydliggöra den rättsliga ställningen för studerande som vistas i Finland i studiesyfte och för deras vårdnadshavare med avseende på de skyldigheter som sammanhänger med läroplikten.

Läroplikten och rätten till avgiftsfri utbildning för en studerande som inleder studier på andra stadiet granskas vanligtvis när studierna inleds. Utbildningsanordnaren granskar inte den studerandes läroplikt under studietiden, så om grunden för den studerandes vistelse i landet ändras under studietiden, ska den studerande själv underrätta utbildningsanordnaren om detta. Det ligger i den studerandes intresse att meddela om denna förändring i omständigheterna, eftersom han eller hon i och med läroplikten även för rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen.

Den föreslagna möjligheten att fortsätta fullgöra läroplikten i den grundläggande utbildningen för barn förbättrar ställningen för de läropliktiga som vid 17 års ålder ännu inte har avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen och i fråga om vilka övergången till grundläggande utbildning för vuxna eller till exempelvis HUX-utbildning inte anses vara ett ändamålsenligt alternativ. Den föreslagna ändringen förbättrar möjligheterna för i synnerhet invandrare som kommit till Finland i slutet av den grundläggande utbildningen eller unga i en utmanande livssituation att slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs och läroplikt. Den föreslagna ändringen säkerställer att utbildningsvägen fortsätter i en bekant undervisningsmiljö och att stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning fortsätter. Förslaget ökar flexibiliteten i möjligheterna att fullgöra läroplikten och möjligheterna till individuella utbildningsvägar. Förslaget stöder målen för utvidgandet av läroplikten, eftersom erhållandet av avgångsbetyg från

den grundläggande utbildningen säkerställer kontinuiteten i utbildningsvägen till studier efter den grundläggande utbildningen och avläggande av examen på andra stadiet.

Ändringarna som gäller anvisande av studieplats förbättrar läropliktigas ställning och rätt till utbildning i synnerhet om den läropliktige trots ansökan har blivit utan studieplats. I och med de föreslagna ändringarna kan den läropliktige anvisas en studieplats och han eller hon kan fortare än för närvarande inleda sina studier. Förslaget stöder målen för utvidgandet av läroplikten, eftersom det medför färre och kortare avbrott under de läropliktigas utbildningsväg och därmed bidrar till att fler får en examen på andra stadiet. De föreslagna ändringarna påverkar i synnerhet ställningen för läropliktiga som har rätt till krävande särskilt stöd och förbättrar deras möjligheter att på lika villkor fullgöra läroplikten.

Studerande som har rätt till krävande särskilt stöd behöver ofta stödåtgärder som erbjuds av både utbildningsanordnaren och kommunen för att kunna slutföra sina studier. Enligt 101 § i lagen om yrkesutbildning har studerande som får särskilt stöd rätt till sådana assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för deras studier. Dessutom behöver studerande inom krävande särskilt stöd ofta t.ex. sådana stödåtgärder som ordnas med stöd av lagen om stöd och service på grund av handikapp. Den föreslagna tidigareläggningen av förfarandet för anvisande av studieplats möjliggör också att man planerar slags stödåtgärder och påbörjar arrangemangen kring dem i ett tidigare skede.

Den ändring av beslutspraxis vid en förlängning av avgiftsfriheten som föreslås ökar i någon mån antalet situationer där den studerande ska ansöka om förlängning. Jämfört med nuläget skulle ändringen innebära att den läropliktige ska ansöka om förlängning av avgiftsfriheten med en separat ansökan också när förlängningen av avgiftsfriheten beror på att den läropliktige tillfälligt har avbrutit fullgörandet av läroplikten eller tillfälligt avbrutit studierna, och det redan tidigare har fattats ett förvaltningsbeslut om detta efter ansökan. Å andra sidan förtydligar den föreslagna ändringen situationen ur både den studerandes och utbildningsanordnarens synvinkel. Den tid som berättigar till avgiftsfrihet skulle tekniskt sett inte förlängas i onödan, om det inte finns något praktiskt behov av det. I och med den föreslagna ändringen blir den studerande utredningsskyldig också i fråga om beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller annat tillfälligt avbrytande av studierna. I praktiken kan utbildningsanordnarna få dessa uppgifter ur de nationella informationsresurserna.

Av de studerande som 2015 inledde avläggandet av en yrkesinriktad grundexamen före 18 års ålder, studerade 3 087 av dem fyra och ett halvt år senare alltså för den slags examen de ursprungligen börjat studera för, och 237 studerade för någon annan slags examen (källa: Vipunen). Uppgifterna för 2015 är inte helt jämförbara med situationen efter det att läroplikten utvidgades, men uppskattningsvis kan det årligen finnas några tusen sådana studerande för vilka den ordinarie tiden för avgiftsfri utbildning inte kommer att räcka till och som kan ha en grund att ansöka om förlängning av avgiftsfriheten. Behovet av att förlänga avgiftsfriheten påverkas inte endast av att studietiden för examen på andra stadiet förlängs, utan grunden för att förlänga avgiftsfriheten kan också vara att inledandet av examensinriktade studier på andra stadiet har fördröjts på grund av att lärokursen för den grundläggande utbildningen har avlagts för sent eller på grund av deltagande i utbildning i övergångsskedet.

De ändringar som föreslås om en utvidgning av inkvarterings- och reseersättningarna bidrar till de möjligheterna att fullgöra läroplikten för studerande som enligt den gällande bestämmelsen inte är berättigade till ersättning, men vars skolresa är så lång att det inte är möjligt för dem att dagligen färdas mellan hemmet och läroanstalten. För närvarande är dessa läropliktiga och deras familjer tvungna att själva stå för kostnaderna för boende på studieorten och för veckoslutsresor. Ändringar i ställningen för läropliktiga har också bedömts i avsnitt 4.2.1.1. *Konsekvenser för de*

studerandes och familjernas ekonomiska ställning. Rätten utvidgas enligt förslaget dock inte till att gälla de fall där den dagliga skolresan med kollektivtrafik tar sammanlagt över tre timmar, eftersom restiden med stöd av bestämmelsen bedöms enligt det snabbaste färd sättet, inte enligt kollektivtrafikens trafikförbindelser. Om den dagliga skolresan med kollektivtrafik räcker över tre timmar per dag, har den studerande rätt till stöd för skolresor på basis av det egna färd sättet.

Ändringarna i rätten att få uppgifter om behovet av särskilt stöd förbättrar läropliktiga studerandes ställning, anvisandet till rätt studieplats och rätten till särskilt stöd. De föreslagna bestämmelserna om hemkommunens rätt att få uppgifter gör det lättare för de studerande att beakta stödbehovet vid handledningen av de studerande, anvisandet av en studieplats och hänvisandet till andra behövliga tjänster. Skyldigheten att sända beslutet om särskilt stöd till anordnaren av yrkesutbildning skulle dessutom bidra till att säkerställa en ändamålsenlig bedömning av behovet av särskilt stöd i den nya utbildningen redan i det inledande skedet av studierna och säkerställa en smidig överföring av de uppgifter som behövs för studierna från en utbildningsanordnare till en annan. I riksdagens svar (uttalande 2) gällande en utvidgning av läroplikten förutsätter riksdagen att regeringen i samband med läropliktsreformen beaktar rätten till stöd på andra stadiet och i utbildningen i övergångsskedet för elever som fått intensifierat stöd, särskilt stöd och krävande särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen. Genom de föreslagna ändringarna svarar man också på de åtgärder som uttalandet förutsätter.

Den bestämmelse som föreslås bli fogad till utbildningslagarna, enligt vilken en studerande anses ha avgått också på den grunden att hans eller hennes läroplikt har avbrutits tills vidare, bedöms inte ha någon betydande inverkan på de läropliktigas ställning eller rättsskydd. Tills vidare avbryts fullgörandet av läroplikten på ansökan av den läropliktige eller dennes vårdnadshavare, och kriterierna för detta är höga i den gällande lagstiftningen. Utgångspunkten är att fullgörandet av läroplikten kan avbrytas tills vidare endast om den läropliktige på grund av en bestående sjukdom eller skada inte kan fortsätta fullgöra läroplikten i framtiden. Det är motiverat att också hans eller hennes studierätt samtidigt ska anses ha upphört. Om den läropliktiges situation förändras, kan han eller hon dock återgå till läroplikten och studierna genom att på nytt söka till utbildning. Den föreslagna ändringen förenklar förfarandet också såtillvida att det i fortsättningen inte behövs någon separat avgångsanmälan. I praktiken påverkar den föreslagna ändringen endast ett mycket litet antal läropliktiga.

Möjligheten att delta i HUX-utbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning är viktig för sådana arbetslösa arbetssökande som behöver stärka sina studiefärdigheter innan de deltar i examensutbildning. Målgruppen är till exempel studerande med invandrarbakgrund som behöver stöd för att utveckla sina språkkunskaper eller andra studiefärdigheter. Möjligheten är viktig i synnerhet för sådana arbetslösa arbetssökande med invandrarbakgrund som inte längre har rätt till en integrationsplan enligt lagen om främjande av integration. Målet för HUX-utbildningen är att ge den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orientera den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att fullfölja en examensinriktad utbildning.

4.2.3.2 Regionala konsekvenser

Propositionen förbättrar möjligheterna att fullgöra läroplikten för dem som fyllt 17 år och som blivit utan avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen, i synnerhet i de kommuner som inte ordnar grundläggande utbildning eller där grundläggande utbildning för vuxna inte annars tillhandahålls i närområdet.

Den föreslagna utvidgningen av beviljandet av rese- och inkvarteringsersättningarna förbättrar de läropliktigas ställning särskilt i skärgårdsområdena.

4.2.3.3 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna

De föreslagna ändringarna om utvidgade möjligheter för personer som fyllt 17 år att fullgöra läroplikten, ett snabbare förfarande för anvisande av en studieplats, en utvidgning av rätten till uppgifter samt en utvidgning av bestämmelserna om inkvarterings- och reseersättningar stöder förverkligandet av den grundlagsstadgade jämlikheten. De föreslagna ändringarna stöder också tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna enligt grundlagen samt möjligheterna att fullgöra läroplikten. De föreslagna ändringarna stöder i synnerhet möjligheterna för personer med främmande språk som modersmål och personer med funktionsnedsättning att fullgöra läroplikten. De föreslagna ändringarna stöder också genomförandet av bestämmelserna om rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa tilläggsprotokoll, FördrS 27/2016). Dessutom stöder de beaktandet av barnets bästa enligt FN:s konvention om barnets rättigheter och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, eftersom de föreslagna ändringarna beaktar individuella aspekter som hänför sig till barnets intresse. Genom att de föreslagna bestämmelserna om inkvarterings- och reseersättningar utvidgas säkerställer man att alla läropliktiga har rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning enligt grundlagen.

I propositionen föreslås det att den rätt att få uppgifter som boendekommunen med ansvar för handledning och övervakning av läroplikten har enligt 23 § i läropliktslagen ska preciseras. I de bestämmelser om behandling av personuppgifter och särskilda personuppgifter som föreslås beaktas kraven på behandling och skydd av personuppgifter enligt grundlagen, den allmänna dataskyddsförordningen och informationshanteringslagen. De föreslagna bestämmelserna om skyldighet att lämna ut uppgifter tryggar också den läropliktiga kulturella rättigheter, eftersom uppgifterna används för att säkerställa att den läropliktiga har möjlighet att fullgöra sin läroplikt och få stöd enligt sina särskilda behov.

4.2.3.4 Konsekvenser i fråga om dataskydd

Den rätt att få uppgifter som föreslås fogas till 23 § i läropliktslagen för den boendekommun som har handlednings- och tillsynsansvar gäller behandlingen av sådana personuppgifter som avses i den allmänna dataskyddsförordningen. Enligt artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen är behandlingen laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. I fråga om den rätt att få uppgifter som föreslås i 23 § 3 och 4 mom. i läropliktslagen är grunden för behandlingen av uppgifterna att boendekommunen ska kunna genomföra det handlednings- och tillsynsansvar och den uppgift att anvisa en studieplats som det föreskrivs om i läropliktslagen. I fråga om den rätt att få uppgifter som föreslås i 23 § 5 mom. i läropliktslagen är grunden för behandlingen av uppgifterna skyldigheten att ordna särskilt stöd enligt lagen om yrkesutbildning och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen kan den nationella lagstiftningen innehålla särskilda bestämmelser (nationellt handlingsutrymme) för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen, om behandlingen grundar sig på artikel 6.1 c eller e. Sådana särskilda bestämmelser kan bl.a. gälla de allmänna villkor som ska gälla lagligheten för den personuppgiftsansvariges behandling, vilken typ av uppgifter som ska behandlas, vilka registrerade som berörs, de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål. Propositionen använder sig av det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen ger genom att beskriva om rätten att få och skyldigheten att lämna ut uppgifter i de situationer som specificeras i den föreslagna 23 §.

De uppgifter som avses i 23 § 3—5 mom. är vanligen uppgifter om behov av särskilt stöd eller annars uppgifter om den läropliktiges hälsa. Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är hälsouppgifter särskilda personuppgifter som det i princip är förbjudet att behandla. Enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen får undantag göras från förbudet i fråga på de villkor som närmare anges i den bestämmelsen, om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av medlemsstatens lagstiftning. En ytterligare förutsättning är att behandlingen ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Enligt 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen (1050/2018) tillämpas artikel 9.1 i dataskyddsförordningen inte på sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. I 6 § 2 mom. i dataskyddslagen finns en förteckning över lämpliga och särskilda åtgärder som den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet ska vidta för att skydda den registrerades rättigheter när personuppgifter behandlas i en situation som avses i 1 mom. Vid behandlingen av särskilda personuppgifter ska de skyddsåtgärder som föreskrivs i den iakttas med stöd av dataskyddslagen. Skyddsåtgärderna enligt dataskyddslagen anses tillräckliga, och utöver dem föreslås inga särskilda bestämmelser om skyddsåtgärder.

Rätten att behandla särskilda personuppgifter i de situationer som föreslås i 23 § 3—5 mom. i läropliktslagen behövs av skäl som gäller ett viktigt allmänt intresse, eftersom denna rätt tryggar de kulturella rättigheterna för ifrågavarande person samt dennes fullgörande av läroplikten. Enligt förslaget ska uppgifterna användas för att säkerställa att boendekommunen på det sätt som anges i 14 § 3 mom. i läropliktslagen kan hänvisa den läropliktige till utbildning och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster. Uppgifterna får enligt förslaget därtill användas vid bedömningen och anvisandet av en lämplig studieplats. Dessutom föreslås att uppgifterna får användas vid bedömningen av behovet av särskilt stöd. Vid behandlingen av dem ska rätten till skydd för personuppgifter iakttas till centrala delar. Den föreslagna regleringen anses stå i proportion till det syfte som eftersträvas, eftersom de föreslagna bestämmelserna är avgränsade till att endast gälla informationsmottagarnas lagstadgade uppgifter, dvs. handledning och övervakning av läroplikten, anvisandet av studieplats och omständigheter i anslutning till utredandet och bedömningen av en läropliktigs behov av särskilt stöd.

Enligt förslaget lämnas uppgifter om avlagd studentexamen ut till Utbildningsstyrelsen, om personen i fråga har varit berättigad till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. Genom den föreslagna bestämmelsen utnyttjas också det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen ger genom att föreskriva om skyldigheten att lämna ut uppgifter i de situationer som specificeras i bestämmelsen. Uppgiften om att en person avlagt studentexamen är en sådan personuppgift som avses i den allmänna dataskyddsförordningen. Uppgifter i studentexamensregistret om avlagd studentexamen är offentliga uppgifter i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). I den föreslagna regleringen är förvärvarens, dvs. Utbildningsstyrelsens, behandlingsgrund iakttagandet av den personuppgiftsansvariges lagstadgade skyldigheter, dvs. förandet av det läropliktsregister som avses i lagen om nationella studie- och examensregister. Enligt 11 c § innehåller läropliktsregistret uppgifter om när läroplikten upphört. Utbildningsstyrelsen behöver uppgifter om avläggande av studentexamen också vid bedömningen av förvaringstiderna för uppgifter om avgiftsfrihet enligt 11 § 2 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister och för uppgifter i läropliktsregistret enligt 11 e § i den lagen.

Det nationella handlingsutrymme ska också utnyttjas genom en ny bestämmelse som fogas till 9 § 3 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister, enligt vilken mängden undervisning och handledning som ges vid läroanstalter och i andra inlärningsmiljöer ska föras in i

ePUK. I 9 § i den gällande lagen föreskrivs det redan i övrigt om de uppgifter som utbildningsanordnaren ska föra in i ePUK. Grunden för behandling av uppgifter är iakttagandet av utbildningsanordnarens lagstadgade skyldigheter. Det är fråga om uppgifter som utbildningsanordnaren enligt förordningen om yrkesutbildning ska föra in i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet. Skyldigheten att föra in uppgifter i registret har ett mål av allmänt intresse och står i proportion till det eftersträfvade målet. Det har ansetts nödvändigt att föreskriva om de uppgifter som ska föras in i den studerandes ePUK för att säkerställa att de riksomfattande registren är ändamålsenliga och lagenliga. Skyldigheten att föra in de föreslagna uppgifterna i informationsresursen säkerställer att uppgifterna är tillgängliga på ett enhetligt och heltäckande sätt. Användningen av de nationella registren är till nytta både för individen och för de myndigheter som behöver uppgifterna i sin verksamhet. Också användningsändamålet för, utlämnandet av och förvaringstiden för de uppgifter som lagrats i informationsresursen regleras genom nationella bestämmelser. Enligt 11 § 2 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister ska uppgifter som ingår i en individuell utvecklingsplan för kunnandet bevaras i fem år från det att studierna avslutades eller examen avlades.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Ställningen för 17-åriga läropliktiga

Årligen blir cirka 400 unga som fyllt 17 år utan avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen. Ett alternativ kunde vara att de alla fortsätter fullfölja den grundläggande utbildningen för barn tills läroplikten upphör för dem, dvs. tills de fyller 18 år, om de inte får avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen före det. I så fall vore uppgiften obligatorisk för kommunerna och det skulle krävas statsandelsfinansiering för den. Enligt de uppgifter om kostnaderna som rapporterats för 2020 uppgick de genomsnittliga kostnad per elev inom den grundläggande utbildningen till 9 872 euro per elev. Om 400 elever som fyllt 17 år blir kvar i den grundläggande utbildningen för barn för ett års tid, föranleder det en kostnad på cirka 3,95 miljoner euro. I samband med utvidgningen av läroplikten ansågs detta alternativ dock inte ändamålsenligt, utan det bästa alternativet ansågs vara att hålla åldersgränsen deltagande i den grundläggande utbildningen för barn i enlighet med den tidigare läroplikten. För en del av dem kan alternativet att fortsätta inom grundläggande utbildning för barn vara motiverat, men för andra är övergången till grundläggande utbildning för vuxna, HOX-utbildning eller yrkesinriktade studier ett mer ändamålsenligt alternativ för att säkerställa att deras utbildningsväg fortsätter.

Ett annat alternativ skulle också kunna vara att lagen närmare skulle definiera på vilka villkor det vore möjligt att få fortsätta inom den grundläggande utbildningen för barn. Även i det fallet vore uppgiften obligatorisk för kommunerna och det skulle krävas statsandelsfinansiering för den. Kostnadseffekten av detta vore mindre än ovan nämnda 3,95 miljoner euro, eftersom alla som fyllt 17 år och saknar avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen i så fall inte skulle delta i den grundläggande utbildningen för barn, utan endast de för vilka det vore det är det mest välgrundade alternativet. När det gäller kostnadseffekterna bör det dessutom noteras att det inte i alla situationer handlar om att det skulle fattas studieprestationer som motsvarar ett helt läsår, och därför skulle kostnadseffekten för enskilda elevers del understiga den ovan nämnda genomsnittliga årliga kostnaden på 9 872 euro.

En närmare definition av villkoren ansågs inte vara ett välgrundat alternativ, utan man ansåg att anordnare av grundläggande utbildning kan göra en ändamålsenlighetsprövning utan att det uttryckligen finns en bestämmelse om detta. Specialmotiveringen i denna proposition har dock preciserats till denna del för att de ska styra och stödja ändamålsenlighetsprövningen i sammanhanget. Fortsatt grundläggande utbildning för barn bör endast användas ifall det är det mest ändamålsenliga alternativet. Utgångspunkten är att den läropliktiga i första hand ska övergå till

grundläggande utbildning för vuxna eller utbildning på andra stadiet. Även det att ingen separat statsandelsfinansiering beviljas för att fortsätta i den grundläggande utbildningen för barn talar för en sådan restriktiv prövning.

5.2 Inkvarterings- och reseersättningar

En studerande inom yrkesutbildningen har rätt till inkvarterings- och reseersättningar enligt läropliktslagen, om färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste yrkesläroanstalt med flera branscher är mer än 100 kilometer. Med yrkesläroanstalt med flera branscher avses enligt motiveringen till propositionen en läroanstalt som erbjuder studier inom mer än ett utbildningsområde. I remissyttrandena önskades det att ersättningsgrunden ändras så att den läropliktige har rätt till ersättning när han eller hon blir antagen till den närmaste läroanstalten som erbjuder utbildning enligt den läropliktiges önskemål. En sådan ändring skulle dock avsevärt öka antalet läropliktiga som omfattas av ersättning för inkvartering och resor. En mer omfattande ersättningsgrund skulle förbättra de läropliktigas valmöjligheter särskilt i glesbygdsområden, där den närmaste läroanstalten endast kan erbjuda studier inom några få utbildningsområden. En mer omfattande ersättningsgrund skulle dessutom innebära att ersättningarna även skulle omfatta ett stort antal studerande inom mer sällsynta yrkesområden samt studerande vid gymnasier som har en särskild utbildningsuppgift.

Rätten till inkvarterings- och reseersättning skulle också kunna utvidgas så att avståndet på över 100 kilometer i stället för två utbildningsområden skulle granskas exempelvis i förhållande till läroanstalter som erbjuder fyra eller fem olika utbildningsområden. Detta skulle öka antalet yrkesstuderande som omfattas av ersättningarna i glesbygdsområden samt delvis också i svenskspråkiga områden. Till exempel i landskapet Lappland finns det sammanlagt 11 verksamhetsställen för yrkesutbildning. I sju av dessa erbjuds högst fem olika grundexamina. I landskapet Norra Österbotten finns det sammanlagt nio verksamhetsställen för yrkesutbildning, av vilka sex kan erbjuda högst fem olika grundexamina. Vid verksamhetsställena i Kajanaland och Norra Karelen erbjuds i regel studier för mer än fem olika grundexamina.

Utifrån de båda ovan nämnda alternativen är det inte möjligt att exakt fastställa antalet studerande som är berättigade till ersättning och deras kostnadseffekter utifrån tillgänglig statistik. Det finns ingen statistik över avståndet mellan den läropliktiges hem och närmaste eller näst närmaste läroanstalt. Hur rätten uppstår påverkas dessutom av rätten att fritt söka sig till utbildning och dels av utbildningsanordnarnas möjlighet att besluta om verksamhetsställets placering och vilka utbildningar som erbjuds vid dem.

I regeringens proposition om en utvidgning av läroplikten uppskattades det att cirka 400 läropliktiga är årligen berättigade till inkvarteringsersättning och ca 800 till inkvarteringsersättning och det reserverades 1,5 miljoner euro i anslag för ersättningar. Utifrån utfallet från hösten 2021 har det faktiska anslagsbehovet dock varit betydligt mindre än beräknat. I samband med att läroplikten utvidgades framförde grundlagsutskottet inga anmärkningar mot de föreslagna inkvarterings- och reseersättningarna, så de kan anses uppfylla rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning (läropliktsutbildning) enligt 16 § 1 mom. i grundlagen. Enligt de preliminära uppgifterna ser det dock ut som om ersättningsgrunden kunde utvidgas något inom ramen för de anslag som i samband med reformen reserverats för inkvarterings- och reseersättningar. För att en utvidgning ska kunna genomföras krävs dock ännu noggrannare information om beloppet av de ersättningar som beviljas med stöd av gällande reglering. En närmare bedömning kan göras 2023, då antalet läropliktiga, dvs. studerande under 18 år, som omfattas av reformen börjar vara fulltaligt. Avsikten är att en uppföljning av inkvarterings- och reseersättningarna och bedömningen av ett eventuellt behov av att utvidga deras omfattning företas 2023 som en åtgärd som ska komplettera planen för uppföljning av genomförandet av utvidgandet av läroplikten.

Enligt 35 § i gymnasielagen är boende i studiebostäder som utbildningsanordnaren anvisar avgiftsfri för den studerande. Anordnarna av gymnasieutbildning uppger kostnaderna för ordnandet av bostadsverksamheten som sådana driftskostnader för gymnasieutbildning som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, varvid kostnaderna för bostadsverksamheten beaktas i kostnadsunderlaget för finansieringen och inverkar på bestämningen av det genomsnittliga priset per enhet för gymnasieutbildning. Finansieringssystemet erkänner dock inte att bostadsverksamheten ordnas som en separat grund för höjning av priset per enhet för utbildningsanordnaren. I systemet för finansiering av yrkesutbildning finns däremot separata höjningskoefficienter för ordnande av inkvartering. För att trygga förutsättningarna för att ordna avgiftsfri inkvartering för läropliktiga studerande är det nödvändigt att också inom gymnasieutbildningen utreda ibruktagandet av en förhöjningsgrund för ordnande av inkvartering också i finansieringen av gymnasieutbildningen. Även denna bedömning är avsedd att genomföras som en åtgärd som kompletterar planen för uppföljning av genomförandet av utvidgandet av läroplikten.

6 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition har varit på remiss mellan den 22 december 2021 och den 4 februari 2022. Begäran om utlåtande riktades till justitieministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslern samt organisationer och andra centrala intressentgrupper som företrädere utbildningsanordnare, arbetsmarknadsparterna och de studerande. Utkastet till proposition har dessutom varit på kompletterande remiss mellan den 1 och den 18 februari 2022. Föremål för den kompletterande remissbehandlingen var de förslag som lagts till i propositionsutkastet om precisering av bestämmelsen om uppföljning av frånvaron hos elever inom den grundläggande utbildningen och om skyldigheten att införa det antal timmar för undervisning och handledning inom yrkesutbildningen som skrivits in i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet. Den kompletterande begäran om utlåtande riktades till de remissinstanser som bedömdes ha något att yttra i fråga om dessa tillägg. Sammanlagt 56 instanser yttrade sig om utkastet till proposition, av vilka åtta dessutom lämnade ett separat yttrande med anledning av den kompletterande remissbehandlingen.

Enligt remissvaren understöddes de ändringar och preciseringar som föreslagits i utkastet till proposition i huvudsak allmänt. Det ansågs också positivt att man snabbt reagerar på de preciseringsbehov som hade upptäckts. Utkastet till proposition ansågs vara positivt med tanke på jämlikheten mellan läropliktiga och tryggheten av deras rättigheter. Finansministeriet hade inget att anmärka på propositionsutkastets konsekvenser till den del de föreslagna ändringarna kan genomföras utan behov av tilläggsanslag.

Att de studerande som vistas i Finland i studiesyfte lämnas utanför läropliktslagens tillämpningsområde sågs i huvudsak som en ändring som förtydligar deras rättsliga ställning. Några remissinstanser var dock bekymrade över att avsaknaden av avgiftsfria läromedel kan göra finländsk utbildning mindre lockande för utländska studerande och experter. Den föreslagna bestämmelsen tolkades också som ett hinder för utländska studerandes möjligheter att delta i utbildning i Finland och exkluderar dem från andra förmåner. Dessutom framfördes att utredningarna skulle öka den administrativa bördan för utbildningsanordnarna och det framfördes önskemål om att uppgifter om grunden för vistelsen ska kunna fås till läropliktsregistret direkt från Migrationsverkets register.

Riksdagens biträdande justitieombudsman konstaterade i sitt yttrande att förfarandena i anknytning till grunden för den studerandes vistelse, i synnerhet vid oklarheter och meningsskiljaktigheter och när grunden för den studerandes vistelse i landet förändras, inte tas upp eller beskrivs

närmare i propositionen. Även justitieministeriet har i sitt utlåtande påpekat att motiveringarna behöver preciseras bl.a. i fråga om vem som ska bedöma en persons läroplikt, samt när och hur detta ska ske. Beskrivningen av nuläget i propositionen samt konsekvensbedömningarna har preciserats till ovan nämnda delar. Dessutom har ordalydelsen i den föreslagna 2 § i läropliktslagen preciserats utifrån det som konstateras i biträdande justitieombudsmannens utlåtande så att det i ordalydelsen framhävs att det endast är fråga om en definition av en sådan vanlig vistelseort som avses i läropliktslagen. På basis av biträdande justitieombudsmannens yttrande har också inkonsekvenserna i fråga om ordalydelserna i bestämmelserna om vårdnadshavare och lagliga företrädare strukits.

Utifrån remissyttrandena ansågs det inte nödvändigt att i övrigt ändra förslaget om läropliktslagens tillämpningsområde. Genom den föreslagna bestämmelsen fastställs endast vilka studerande som omfattas av läropliktslagen, däremot inte de studerandes ställning i fråga om andra förmåner eller allmänna studiemöjligheter. Genom den föreslagna ändringen begränsas inte heller utbildningsanordnarnas möjligheter att även i fortsättningen, om de så vill, erbjuda avgiftsfria läromedel också till andra än läropliktiga studerande.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har hänvisat till sitt utlåtande till riksdagens grundlagsutskott i samband med utvidgningen av läroplikten (16 november 2020, EOAK/7324/2020; RP 173/2020 rd). I ovannämnda utlåtande har biträdande justitieombudsmannen konstaterat att ordalydelsen i 4 § i lagen om grundläggande utbildning om kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning för dem som bor inom dess område inte är helt problemfri med tanke på att skyldigheten ska gälla också andra än läropliktiga. Vid den fortsatta beredningen av propositionen ansågs det dock inte nödvändigt att ändra ordalydelsen i den nämnda bestämmelsen, eftersom ordalydelsen har setts över i samband med att läroplikten utvidgades (lag 1216/2020). Undervisnings- och kulturministeriet har då i sitt svar till kulturutskottet (24.11.2020) konstaterat att den i propositionen använda ordalydelsen ”läropliktsåldern” är avsedd att avse uttryckligen alla barn i den ålder som enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning i egen-skap av läropliktiga skulle delta i grundläggande utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning, inte enbart läropliktiga. Kulturutskottet har i samband med behandlingen av ärendet inte ansett det nödvändigt att föreslå en precisering av ordalydelsen i bestämmelsen.

Den föreslagna möjligheten att fortsätta fullgöra läroplikten i den grundläggande utbildningen för barn ännu efter det att 17 års ålder uppnåtts understöddes och ansågs förbättra ställningen särskilt för läropliktiga ungdomar i utsatt ställning. I remissvaren framfördes det dock att man bör överväga att föreskriva om denna möjlighet som en subjektiv rättighet för ett läropliktigt barn. Å andra sidan framfördes i yttrandena också synpunkter enligt vilka denna möjlighet bör vara ett undantag och huvudregeln bör fortfarande vara att barnen fortsätter med annan läropliktsutbildning efter den grundläggande utbildningen. I remissvaren önskades också närmare kriterier för i vilka fall det skulle vara ändamålsenligt för en läropliktig att fortsätta i den grundläggande utbildningen för barn. I yttrandena lyftes även fram eventuella problem i anslutning till likabehandlingen av läropliktiga, om det enligt förslaget är frivilligt för kommunen att ordna detta. I yttrandena kritiserades också att det inte föreslås någon separat statsandelsfinansiering för denna möjlighet.

Det ansågs inte motiverat att formulera bestämmelsen i form av en subjektiv rättighet. Avsikten är fortfarande att läroplikten i regel ska fortsätta inom annan läropliktsutbildning efter det att den läropliktige fyllt 17 år. Syftet med propositionen är dock att göra det möjligt att fortsätta den praxis som tidigare uppstått, och att korrigera den gällande lagstiftningen så att det ska anses vara godtagbart som ett alternativ att fullgöra läroplikten i grundläggande utbildning för barn. Syftet med propositionen är till denna del att återställa det rättsläge som rådde innan läroplikten utvidgades.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt yttrande fäst uppmärksamhet vid ifall 4 § i läropliktslagen borde ändras så att den ger möjlighet att fullgöra läroplikten i den grundläggande i den grundläggande utbildningen för barn på det sätt som avses i 5 §. Bestämmelserna i läropliktslagen har därför preciserats till denna del utifrån remissyttrandena. Biträdande justitieombudsmannen har i sitt utlåtande också ansett det vara nödvändigt att man vid den fortsatta beredningen av propositionen mer detaljerat bedömer och beskriver möjligheterna att trygga rätten att oavsett hemkommun på lika villkor fortsätta i den grundläggande utbildningen för barn i fråga om alla studerande vars individuella behov och situation kräver det. Enligt biträdande justitieombudsmannens yttrande bör man åtminstone i specialmotiveringen till bestämmelsen betona det allmännas skyldighet att i beslutsfattandet separat för varje enskilt fall och varje enskild situation överväga barnets bästa samt myndighetens skyldighet att ange grunderna för och motivera sitt beslut bl.a. med beaktande av bland annat de skyldigheter som följer av FN:s konvention om barnets rättigheter och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Propositionens övriga genomförandealternativ och specialmotivering har preciserats till denna del.

I huvudsak understöddes de föreslagna förtydligandena av bestämmelserna om anvisande av studieplats och tidigareläggningen av tidpunkten för anvisande av studieplats för läropliktiga som är berättigade till krävande särskilt stöd. I remissvaren undrade man huruvida en tidigareläggning av anvisandet av studieplats också skulle kunna gälla andra läropliktiga än dem som har rätt till krävande särskilt stöd. Justitieministeriet efterfrågade också i sitt yttrande huruvida man har övervägt möjligheten att ändra formuleringen om tidsfristen från ”efter” till ”under”. Det ansågs inte motiverat att ändra propositionen utifrån remissvaren. Syftet med tidsfristen på två månader är att göra det möjligt för läropliktiga att fritt söka sig till utbildning och att ge handledning i anslutning till detta. Att det står var och en fritt att söka till utbildning efter eget val bör vara huvudregeln för ansökan till läropliktsutbildning. Det är också motiverat att det i lagen anges en tydlig tidsfrist för rätten att fritt söka sig till utbildning, varefter den läropliktige anvisas en studieplats. I fråga om studerande som är berättigade till krävande särskilt stöd är rätten att fritt ansöka om en studieplats efter den gemensamma ansökan dock i praktiken rätt begränsad, vilket talar för att bestämmelsen endast ska gälla denna målgrupp.

I remissvaren betonades också vikten av att säkerställa att det finns tillräckligt med studieplatser för krävande särskilt stöd. I den gemensamma ansökan våren 2021 förekom det problem med antalet studieplatser för läropliktiga som är berättigade till krävande särskilt stöd och i synnerhet inom TELMA-utbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet har hösten 2021 utrett situationen i samarbete med de särskilda yrkesläroanstalterna. Ministeriet har betonat att yrkesläroanstalter för specialundervisning och utbildningsanordnare som fått en begränsad uppgift att ordna krävande särskilt stöd vid den gemensamma ansökan ska reservera ett tillräckligt antal nybörjarplatser för att säkerställa studiemöjligheterna för läropliktiga som är berättigade till krävande särskilt stöd i regionen.

Ändringen av ansökningsförfarandet för förlängning av avgiftsfriheten fick i huvudsak understöd, även om det konstaterades att den i någon mån ökar antalet förvaltningsbeslut av utbildningsanordnarna. Utbildningsstyrelsen och Studentexamensnämnden lyfte i sina yttranden fram synpunkter på behovet av att förtydliga bestämmelserna om avgiftsfrihet i samband med att två examina avläggs samtidigt och prov i studentexamen avläggs. Till denna del är avsikten att eventuella förtydliganden ska tas till fortsatt beredning i samband med den lagberedning som gäller projektet för att utveckla utbildningen på andra stadiet. Avsikten är att en regeringsproposition om detta ska lämnas till riksdagen hösten 2022.

Förslaget om att utvidga inkvarterings- och reseersättningarna understöddes, men i enskilda utlåtanden framfördes även andra synpunkter på beviljandet av inkvarterings- och reseersättningar. I yttrandena framfördes bland annat önskemål om att en sektorsövergripande läroanstalt ska definieras som en läroanstalt som erbjuder tre olika utbildningsområden, att jämlikheten mellan dem som talar samiska som modersmål eller teckenspråk ska lyftas fram, att restiden ska vara två timmar i stället för tre timmar och att ersättningarna också ska gälla utbildning på arbetsplatsen. Dessutom framfördes det att läropliktiga i glesbygden inte är likställda med tanke på den fria ansökningsrätten och att det föreslogs att ersättningsgrunden ändras så att den läropliktiga ska ha rätt till ersättning när han eller hon blir antagen till den närmaste läroanstalt som erbjuder sådan utbildning som den läropliktiga önskar. Det ansågs inte motiverat att till denna del ändra propositionen utifrån remissvaren. Utvidgningen av ersättningsgrunden har dock beskrivits i de alternativa sätten att genomföra propositionen och det har konstaterats att utvidgningen av ersättningsgrunden behöver tas upp till fortsatt utredning.

Ändringsförslagen som gäller rätten att få uppgifter understöddes i huvudsak. I remissvaren lyfte man dock fram praktiska problem i anslutning till informationssäker överföring av uppgifter och bedömning av nödvändigheten. Det önskades till exempel ett nationellt elektroniskt system för informationsöverföring. Uppgifter som hänför sig till behovet av särskilt stöd är i huvudsak sådana särskilda personuppgifter som avses i den allmänna dataskyddsförordningen och i fråga om vilka behandlingskraven regleras i den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Det ansågs inte motiverat att i propositionen ta in nationella specialbestämmelser om skyddet av dessa uppgifter. Det har inte tidigare ansetts vara motiverat att föra in uppgifter om särskilt stöd i de riksomfattande datalagren, och det ansågs inte motiverat att ändra denna princip i detta sammanhang. På basis av remissvaren har rätten att få information om beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen dock preciserats så att rätten till information också gäller de situationer där den läropliktiga byter studieplats inom läropliktsutbildningen efter den grundläggande utbildningen.

När det gäller användningen av uppgifter om särskilt stöd lyftes det i enskilda utlåtanden fram att stödbehoven varierar mellan den grundläggande utbildningen och yrkesutbildningen på grund av utbildningsformernas olika karaktär, vilket innebär att ett beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen inte nödvändigtvis i alla situationer är användbart som grund för bedömningen av särskilt stöd för yrkesutbildning. Det ansågs dock inte motiverat att ändra propositionen till denna del, eftersom ett beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen enligt den föreslagna regleringen ska ligga till grund för bedömningen av stödbehovet, men stödet ska inte direkt bestämmas i enlighet med beslutet om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen. I enskilda yttranden önskades också mer omfattande rätt att få uppgifter än i utkastet till proposition, t.ex. av aktörer inom studerandevård. Det ansågs dock inte motiverat att utvidga rätten att få uppgifter till denna del. De föreslagna ändringarna grundar sig på att den boendekommun som har handlednings- och tillsynsansvar och utbildningsanordnaren bör ha de uppgifter som behövs för att kunna anvisa en studieplats och ordna utbildning för den läropliktiga. En central princip i lagen om elev- och studerandevård är dock frivillighet och elevens eller den studerandes samtycke till att uppgifter lämnas ut.

Förslaget till precisering av bestämmelserna om när en studerande anses ha avgått understöddes. Utifrån remissvaren har den föreslagna regleringen preciserats genom att det till bestämmelserna om när en studerande anses ha avgått fogats ett uttryckligt omnämnande om att utbildningsanordnaren inte behöver ge ett separat beslut om att han eller hon anses ha avgått, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits tills vidare. Dessutom utvidgades på basis av remissvaren bestämmelserna om när en studerande ska anses ha avgått enligt lagen om grundläggande utbildning till att även gälla läropliktiga som deltar i grundläggande utbildning för barn efter att

ha fyllt 17 år. Efter remissbehandlingen har dessutom bestämmelsen om meddelande av skriftligt beslut i bestämmelsen om när en läropliktig anses ha avgått i den grundläggande utbildningen för vuxna preciserats så att den motsvarar bestämmelserna i de övriga utbildningslagarna, och en bestämmelse som motsvarar bestämmelserna i de övriga utbildningslagarna har fogats till lagen om grundläggande utbildningen för vuxna och till folkhögskolornas läropliktsutbildning, dvs. att den läropliktige ska anses ha avgått inom en månad från det att studierna de facto avbrutits. Dessutom har man preciserat terminologin i fråga om när en läropliktig anses ha avgått samt avbrytande av studierna.

Det föreslagna läromaterialstillägget för finansieringen av folkhögskolornas utbildning för läropliktiga understöddes. I yttrandena från de organisationer som företräder folkhögskolorna konstaterades det att tilläggskostnader uppkommit redan under läsåret 2021—22 och efterlystes en separat lösning för att retroaktivt kompensera läromedelskostnaderna under vårterminen 2022.

Införandet av mängden undervisnings- och handledningstimmar inom yrkesutbildningen i ePUK fick i huvudsak stöd, men i remissvaren framfördes kritik på ett allmänt plan mot de gällande bestämmelserna om hur antalet timmar bedöms. Dessutom var oroade man sig över den administrativa börda och de ändringar i datasystemen som skyldigheten att införa uppgifter i dem medför. Det ansågs bra att man i fortsättningen kan få heltäckande information om mängden undervisning och handledning som erbjuds de studerande. Vissa remissinstanser önskade att motiveringen till propositionen preciserats i fråga om hur myndigheterna inom utbildningssektorn ämnar använda sig av uppföljningsuppgifterna om antalet timmar som anslås för undervisning och handledning. Motiveringen till propositionen har preciserats till denna del. Efter remissbehandlingen har dessutom bestämmelserna om ikraftträdandet av registreringsskyldigheten i fråga om eHOKS preciserats så att registreringsskyldigheten endast gäller nya PUK-uppgifter som godkänns efter lagens ikraftträdande och infört den övergångsperiod som krävs för att genomföra tekniska ändringar i lagringsskyldigheten.

Justitieministeriet hade inget att anmärka på propositionsutkastet i fråga om behandlingen av personuppgifter. Enligt finansministeriets utlåtande bedömdes konsekvenserna av de föreslagna ändringarna som gäller informationsskyldigheten i utkastet till proposition vara i enlighet med lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. De föreslagna bestämmelserna om behandling av personuppgifter har med stöd av andra remissyttranden preciserats så att uppgifter om avlagd studentexamen ur studentexamensregistret ska lämnas till läropliktsregistret, inte till Utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen framförde i sitt yttrande också vissa observationer om bevaringstiden för uppgifterna i läropliktsregistret, men det ansågs inte nödvändigt att ändra propositionen på grundval av dem.

Man bestämde sig för att flytta ändringen som gällde förebyggande av frånvaro inom den grundläggande utbildningen till en separat fortsatt beredning. I remissvaren ansågs förebyggande av och ingripande i frånvaro allmänt vara mål som är värda att understöda.

Möjligheten att ordna HUX-utbildningen som arbetskraftsutbildning fick stöd i remissvaren. Propositionen har inte preciserats till denna del.

7 Specialmotivering

7.1 Läropliktslag

2 §. När läroplikten börjar och upphör. Enligt 1 mom. i den gällande bestämmelsen är barn som har sin vanliga vistelseort i Finland läropliktiga. Enligt etablerad praxis gällande läroplikt enligt

lagen om grundläggande utbildning anses ett barn ha sin vanliga vistelseort i Finland, om barnet har en i lagen om hemkommun avsedd hemkommun. Etablerad praxis konstateras i motiveringen till regeringens proposition med förslag till läropliktslag, och har även tillämpats på den utvidgade läroplikten enligt den nya läropliktslagen.

Läroplikstens tillämpningsområde ska enligt förslaget avgränsas så att studerande som vistas i Finland i studiesyfte ska lämnas utanför läroplikstens tillämpningsområde, även om de har en hemkommun enligt lagen om hemkommun. Dessutom föreslås det att ordalydelsen i bestämmelsen om tillämpningsområdet preciseras genom att en definition av vad som avses med att ha sin vanliga vistelseort inkluderas i bestämmelsen. Enligt den föreslagna bestämmelsen anses ett barn vid tillämpningen av läropliktslagen ha sin vanliga vistelseort i Finland om han eller hon har en hemkommun enligt lagen om hemkommun och grunden för barnets vistelse i landet är någon annan än studier. För att utreda grunden för vistelsen i landet ska den studerande enligt förslaget påvisa grunden för sin vistelse i landet, t.ex. med hjälp av handlingar som gäller registreringen av hans eller hennes uppehållsrätt eller uppehållstillstånd. Grunden för vistelsen i landet behöver dock i allmänhet inte utredas om den studerande har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs i Finland, eftersom man då direkt kan anta att grunden för vistelsen i landet inte är studier.

3 §. Fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen. I den gällande paragrafen föreskrivs det om fullgörande av läroplikten i annan undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning än grundläggande utbildning för vuxna. Enligt 1 mom. i den gällande läropliktslagen finns bestämmelser om fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse preciseras så att det där i stället för att konstateras att läroplikten fullgörs konstateras skyldigheten att fullgöra läroplikten inom den grundläggande utbildningen. I och med den föreslagna preciseringen skiljer bestämmelsen bättre ifrån det att en läropliktig i en viss ålder är skyldig att fullgöra läroplikten i sådan grundläggande utbildning för barn som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

4 §. Fullgörande av läroplikten efter skyldigheten att fullgöra den grundläggande utbildningen. Rubriken för den gällande paragrafen är ”fullgörande av läroplikten efter slutförd grundläggande utbildning”. I paragrafen i fråga föreskrivs dock också om möjligheten att fullgöra läroplikten inom den grundläggande utbildningen för vuxna samt i enlighet med vad som föreslås i propositionen även inom den grundläggande utbildningen för barn. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras på motsvarande sätt som 3 § 1 mom. så att uttrycket fullgörande av läroplikt efter fullgjord skyldighet att genomgå grundläggande utbildning används i stället för slutförande av grundläggande utbildning.

Enligt gällande paragrafens 2 mom. 5 punkten kan läroplikten fullgöras även i grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning eller utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete på det sätt som föreskrivs nedan i 5 §. Det föreslås att det till punkten i fråga fogas att läroplikten kan fullgöras också inom den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning, dvs. den s.k. grundläggande utbildningen för barn.

Därtill föreslås det att hänvisningen i 5 punkten till 46 § i lagen om grundläggande utbildning preciseras så att hänvisningen är till 46 § 1 mom. Den föreslagna ändringen preciserar att läroplikten fullgörs genom att man deltar i studier i inlednings- eller slutskedet av den grundläggande utbildningen för vuxna. Läroplikten kan inte fullgöras genom att delta endast i sådana s.k. ämnesstudier som avses i 46 § 2 mom. och vars syfte är att slutföra endast ett eller flera läroämnen som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs.

5 §. Fullgörande av läroplikten i vissa situationer. Enligt 5 § 3 mom. i läropliktslagen kan en läropliktig som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs vid utgången av läsåret det kalenderår då han eller hon fyller 17 år fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna eller i sådan annan utbildning som avses i 4 §. Bestämmelsens ordalydelse förhindrar att det för fullgörande av läroplikten anses godtagbart att barn fortsätter att genomgå den grundläggande utbildningen efter den ovannämnda tidpunkten. Det föreslås att ordet ”vuxna” stryks ur bestämmelsen, varvid bestämmelsen hänvisar både till grundläggande utbildning för vuxna och barn och gör det möjligt att fortsätta fullgörandet av läroplikten också inom den grundläggande utbildningen för barn. Utgångspunkten är dock att läroplikten efter det att 17 års ålder uppnåtts i regel ska fullgöras i grundläggande utbildning för vuxna eller i annan utbildning som avses i 4 § i läropliktslagen.

Den föreslagna bestämmelsen ger inte läropliktiga någon subjektiv rätt att fortsätta fullgöra läroplikten i den grundläggande utbildningen för barn, och inte heller utbildningsanordnaren någon skyldighet att ordna grundläggande utbildning för läropliktiga barn som uppnått ovannämnda ålder. Enligt 10 § 1 mom. i läropliktslagen ska den läropliktige genom de riksomfattande ansökningsförfarandena eller på annat sätt söka till sådan utbildning som avses i 4 § i läropliktslagen (s.k. läropliktsutbildning efter den grundläggande utbildningen) före utgången av den sista årskursen inom den grundläggande utbildningen. Enligt 11 § 1 mom. i läropliktslagen har anordnare av grundläggande utbildning till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig elev fullgör sin skyldighet enligt 10 § 1 mom. att söka till utbildning. I samband med handledningen kan anordnaren av grundläggande utbildning också överväga om det är möjligt och mest ändamålsenligt för den läropliktige att fortsätta i den grundläggande utbildningen för barn. Försättandet i den grundläggande utbildningen för barn ska vara exceptionellt och det ska användas endast när det är den för läropliktiga lämpligaste formen att fullgöra läroplikten.

Till lagen om grundläggande utbildning har fogats en bestämmelse om att barnets bästa ska komma i första rummet (lag 163/2022) som träder i kraft den 1 augusti 2022. Med stöd av 3 a § i lagen om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning. Även i grundlagsutskottets utlåtandep Praxis betonas det allmännas skyldighet att i sitt beslutsfattande specifikt för varje enskilt fall och situation överväga barnets bästa. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska i alla socialvårdsåtgärder som gäller barn i första hand barnets intresse beaktas. Även enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i alla åtgärder som rör barn med funktionsnedsättning ska barnets bästa komma i främsta rummet.

13 §. När en läropliktig anses ha avgått. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren anmäla identifierings- och kontaktuppgifterna för den läropliktige som avbrutit studierna till den läropliktiges boendekommun och informera vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare om att fullgörandet av läroplikten har avbrutits. I 7 § i läropliktslagen föreskrivs om avbrytande av fullgörandet av läroplikten på ansökan av den läropliktige. I en situation som avses i 13 § 1 mom. är det dock inte fråga om ett i 7 § avsett förvaltningsbeslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten, utan om avbrott i studierna på grund av att man anses ha avgått. För tydlighetens skull föreslås det att bestämmelsens ordalydelse ändras tekniskt så att uttrycket avbrytande av fullgörandet av läroplikten ersätts med uttrycket att man anses ha avgått och onödig upprepning stryks.

Dessutom preciseras bestämmelsens ordalydelse så att ordet ”eller” i andra meningen i 1 mom. ändras till ”och”, varvid anmälan ska göras både till den läropliktiges vårdnadshavare och till andra lagliga företrädare, om den läropliktige har både vårdnadshavare eller vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare. Efter den föreslagna ändringen motsvarar bestämmelsens

ordalydelse det som föreskrivs om vårdnadshavare och andra lagliga företrädare i 8 § 3 mom., 11 § 4 mom. och 12 § 3 mom. i lagen.

15 §. Anvisande av studieplats. Gällande 15 § innehåller bestämmelser om anvisande av studieplats. För tydlighetens skull föreslås det att bestämmelsen delas upp i två separata paragrafer genom att bestämmelserna om beslutsförfarandet flyttas till en ny 15 a § som fogas till lagen.

Det föreslagna 1 mom. motsvarar den gällande paragrafens 1 mom. Det föreslås dock att andra meningen i det gällande 1 mom., där det föreskrivs om utbildningsanordnarens skyldighet att anta en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren, flyttas till den nya 15 a § 2 mom.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs om möjligheten att anvisa en studieplats redan före den tidsfrist på två månader som anges i 1 mom. Den föreslagna paragrafen är ny. En läropliktig som har rätt till krävande särskilt stöd kan med den läropliktiges eller dennes vårdnadshavares eller någon annan laglig företrädares samtycke anvisas en studieplats redan före utgången av den tidsfrist som anges i 1 mom. Studieplatsen kan vid behov anvisas så snart som möjligt genast efter det att utbildningsanordnaren har underrättat boende kommunen om läropliktiga som saknar studieplats. Innan en studieplats anvisas ska dock den läropliktige och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare samt den utbildningsanordnare som den läropliktige ska anvisas höras på det sätt som föreskrivs i den föreslagna 15 a §.

Den föreslagna paragrafens 3 mom. motsvarar gällande 2 mom.

Den föreslagna paragrafens 4 mom. motsvarar gällande 5 mom.

15 a § Förfarandet vid anvisande av studieplats. Det föreslås att bestämmelserna om förfarandet för beslutsfattande om anvisande av studieplats flyttas till den nya 15 a § som fogas till lagen.

Den föreslagna 1 mom. motsvarar 15 § 3 mom. i den gällande lagen. Bestämmelsens ordalydelse preciseras så att ordet ”eller” i den andra meningen ändras till ”och”, varvid beslutet delges både den läropliktiges vårdnadshavare och andra lagliga företrädare, om den läropliktige har både vårdnadshavare eller vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare. Efter den föreslagna ändringen motsvarar bestämmelsens ordalydelse det som föreskrivs om vårdnadshavare och andra lagliga företrädare i 8 § 3 mom., 11 § 4 mom. och 12 § 3 mom. i lagen.

Den föreslagna 2 mom. motsvarar andra meningen i det gällande 15 § 1 mom. Enligt gällande 15 § 1 mom. ska en utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. På basis av ordalydelsen i den gällande bestämmelsen är det oklart om en studieplats kan anvisas också för HUX-utbildning som ordnas med stöd av övergångsbestämmelsen i 28 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Det föreslås därför att bestämmelsens ordalydelse preciseras så att också en sådan utbildningsanordnare som ordnar utbildning med stöd av 28 § 3 mom. i lagen om handledande utbildning för examensutbildning ska anta en läropliktig som anvisats den som studerande. Med stöd av övergångsbestämmelsen i fråga ordnas HUX-utbildningen av de tidigare anordnarna av VALMA-utbildning. Den föreslagna bestämmelsen gäller inte privata anordnare av grundläggande utbildning som ordnar stödutbildning med stöd av övergångsbestämmelsen i 28 § 1 mom. i den lagen. Övergångsperioden för privata anordnare av grundläggande utbildning löper ut den 31 juli 2025.

Jämfört med de gällande bestämmelserna preciseras bestämmelsen också så att utbildningsanordnaren ska göra det möjligt för den läropliktige att inleda studierna så snart som möjligt efter

anvisandet av studieplatsen. Bestämmelsen innehåller ingen exakt tidsfrist för hur snabbt inledandet av studierna ska möjliggöras, eftersom situationen kan variera beroende på t.ex. den läropliktiges behov av särskilt stöd och den tid som behövs för att ordna stödåtgärder. Den föreslagna bestämmelsen betonar dock att utbildningsanordnarna bör reservera nybörjarplatser även för läropliktiga som anvisas en studieplats och skapa förfaranden för flexibelt inledande av studierna så snart som möjligt efter anvisandet av studieplatsen. Avsikten är inte att de läropliktiga som anvisats en studieplats ska kunna inleda studierna till exempel först på vårterminen, då följande grupp inleder sina studier.

Det föreslagna 3 mom. motsvarar 15 § 4 mom. i den gällande lagen.

16 §. Rätt till avgiftsfri utbildning. Enligt 4 mom. i den gällande paragrafen fattas beslut om förlängning av avgiftsfriheten, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller tillfälligt avbrytande av studierna, förlängs dock avgiftsfriheten i dessa studier utan ansökan. Det föreslås att beslutsförfarandet enligt 4 mom. ändras så att beslut om förlängning av avgiftsfriheten alltid fattas på ansökan. I bestämmelsen stryks omnämmandet av förlängning av avgiftsfriheten utan ansökan. Det föreslås också att bestämmelserna ändras så att förlängning av avgiftsfriheten kan sökas först i slutskedet av studierna, om det verkar som om den tid enligt 16 § 1 mom. i läropliktslagen som berättigar till avgiftsfrihet inte kommer att räcka till.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. fattas beslut om förlängning av avgiftsfriheten, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Till denna del motsvarar den föreslagna bestämmelsen den gällande bestämmelsen. Enligt den ändring som föreslås, kan ansökan om förlängning av avgiftsfriheten göras tidigast sex månader före utgången av den tidsfrist enligt 16 § 1 mom. som berättigar till avgiftsfrihet.

17 §. Avgiftsfrihetens omfattning. I 3 mom. föreskrivs om situationer där utbildningsanordnaren på begäran av en läropliktig ska ge ett förvaltningsbeslut som avses i förvaltningslagen (434/2003). I enlighet med den ändring som föreslås i 16 § 4 mom. avgörs en förlängning av avgiftsfriheten i fortsättningen alltid på ansökan, och då meddelas också alltid ett förvaltningsbeslut. I 3 mom. föreslås det därför att omnämmandet av att ett i 16 § 4 mom. avsett förvaltningsbeslut om förlängning av avgiftsfriheten som fattas utan ansökan ska meddelas endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det ska strykas.

19 §. Inkvarteringsersättning för läropliktiga. I 19 § i lagen finns bestämmelser om beviljande av finansiering. Enligt 1 mom. 1 punkten har en läropliktig rätt till reseersättning om färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt med flera branscher där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk är över 100 kilometer. Det föreslås att det till 1 mom. 1 punkten fogas en bestämmelse enligt vilken en läropliktig ska ha rätt till inkvarteringsersättning också när den dagliga skolresan med det snabbaste färdssättet varar över tre timmar. Med daglig skolresa avses resan till och från läroanstalten.

Med det snabbaste färdssättet avses ett eget färdssätt på motsvarande sätt som i bestämmelserna i lagen om stöd för skolresor, inte den snabbaste kollektivtrafikförbindelsen. Enligt förslaget föreligger rätt till inkvarterings- och reseersättningar således inte, om den dagliga skolresan med anlitande av kollektivtrafik totalt är över tre timmar lång. Enligt 4 a § 1 mom. 2 punkten i lagen om stöd för skolresor kan en studerande som använder andra färdssätt än kollektivtrafik eller

skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar beviljas stöd för skolresor på basis av eget färd-sätt, den studerandes dagliga skolresa med väntetider inberäknade i medeltal tar mer än tre tim-mar i anspråk per dag under månaden i fråga. Om den dagliga skolresan med kollektivtrafik tar mer än tre timmar i anspråk per dag, har den studerande rätt till stöd för skolresor på basis av eget färd-sätt. Rätt till inkvarterings- och reseersättningar enligt läropliktslagen föreligger om den dagliga skolresan med det egna färd-sättet räcker över tre timmar.

Enligt Folkpensionsanstaltens förmånsanvisning för stöd för skolresor (12.1.2022) avses med skolresa färden hemifrån till skolans dörr. Enligt förmånsanvisningen mäts transportsträckans längd längs en farbar trafikled, med vilket avses den kortaste möjliga väg som transporteras på väg eller järnväg. För att fastställa resans längd används som hjälp karttjänster på internet, ex-empelsvis www.fonecta.fi, www.opas.matka.fi, maps.google.fi, [www.maanmittauslaitos](http://www.maanmittauslaitos.fi) (Kart-tapaikka) eller reittikartta.net. Som resultat av tjänsten för ansökan om rutter används enligt förmånsanvisningen det mätresultat som är förmånligast för den studerande, dvs. den längsta resa som valet av den kortaste ledaren av tjänster för ansökan om rutter ger om det kortaste valet är möjligt. Avsikten är att motsvarande principer ska användas också vid bedömning av en lä-roplikts rätt till inkvarterings- och reseersättningar enligt läropliktslagen. Tjänsterna för att söka rutter ger förutom resans längd också restid med beaktande av till exempel den tid som färjförbindelserna kräver.

20 §. Särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas. I den gällande paragrafens 2 mom. föreskrivs om undantagsfall då en läropliktig har rätt till inkvarteringsersättning även om han eller hon inte studerar vid närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt enligt 19 § 1 mom. 2 punkten. Avsikten är att bestämmelsen ska tillämpas också när den läropliktige studerar inom utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, men detta framgår inte av bestämmelsens ordalydelse. I bestämmelsen fö-reslås en korrigering av lagteknisk natur genom att till den foga en hänvisning till 19 § 4 mom. 2 punkten.

23 §. Tillgång till uppgifter. I 3 mom. i den gällande paragrafen föreskrivs det om den tidigare utbildningsanordnarens skyldighet att trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning när den läropliktige övergår från en utbildningsanordnare till en annan. Det föreslås att till bestämmelsen fogas en bestämmelse om utbildningsanordnarens skyldighet att lämna uppgifter också när denne gör en i läropliktslagen avsedd anmälan till boendekommunen. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna lämna den kommun där den läropliktige är bosatt de uppgifter som är nödvändiga för att handlednings- och tillsynsansvaret enligt 14 § ska realiseras och studieplatsen visas, när utbildningsanordnaren gör en anmälan enligt 11 § 4 mom. eller 13 § 1 mom. Enligt 11 § 4 mom. i läropliktslagen ska den aktör som har handlednings- och tillsynsansvaret anmäla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun, om en läropliktig inte före den tid-punkt som avses i 11 § 1 eller 2 mom. har inlett en utbildning enligt 4 §. Enligt 13 § 1 mom. i läropliktslagen ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktiges identifierings- och kon-taktuppgifter till den kommun där den läropliktige är bosatt, om den läropliktige som anses ha avgått inte har inlett nya studier.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska motsvarande uppgifter även lämnas på boendekommu-nens begäran. Huvudregeln är att skyldigheten att lämna uppgifter är bunden till den anmälan som utbildningsanordnaren lämnar till den boendekommunen, och därför ska utbildningsanord-naren i samband med anmälan också bedöma behovet av att lämna ut uppgifter. Rätt att få upp-gifter också på begäran kan dock behövas om boendekommunen förmodar att en tidigare ut-

bildningsanordnare kan ha uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av kommunens handlednings- och tillsynsansvar eller anvisandet av en studieplats. I så fall kan boendekommunen enligt förslaget begära uppgifter av utbildningsanordnaren. Den som lämnar ut uppgifterna ska i det fallet även bedöma vilka uppgifter som den anser vara nödvändiga.

Enligt 4 mom. i den gällande paragrafen har rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet. Det föreslås att det till bestämmelsen fogas en bestämmelse om rätten för boendekommunen som har handlednings- och tillsynsansvaret att få uppgifter. Det föreslås att den som handhar handlednings- och tillsynsansvaret för läropliktiga i boendekommunen trots sekretessbestämmelserna ska ha rätt att av dem som deltar i studerandevårdsarbetet få de uppgifter som är nödvändiga för att handlednings- och tillsynsansvaret enligt 14 § ska bli uppfyllt samt för anvisandet av en studieplats.

Enligt 14 § i den gällande läropliktslagen har boendekommunen till uppgift att hänvisa den läropliktige till sådan utbildning enligt 4 § som lämpar sig för honom eller henne och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster. De uppgifter som avses i de föreslagna nya bestämmelserna i 3 och 4 mom. hänför sig oftast till den studerandes behov av krävande särskilt stöd, eftersom boendekommunen har till uppgift att hänvisa den läropliktige att söka till utbildning som lämpar sig för honom eller henne. I sista hand är det boendekommunen som ska anvisa den läropliktige en studieplats i HUX- eller TELMA-utbildning. I 15 § i den gällande läropliktslagen föreskrivs att om det bedöms att den läropliktige behöver krävande särskilt stöd, ska han eller hon anvisas studieplats i utbildning hos en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet är skyldig att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd. Uppgiften om behovet av krävande särskilt stöd är alltså nödvändig för genomförandet av boendekommunens handledningsansvar och anvisandet av en studieplats. Uppgifterna kan också vara nödvändiga vid bedömningen av vilka andra ändamålsenliga tjänster den läropliktige behöver hänvisas till. Därtill kan uppgifterna vara nödvändiga vid bedömningen av den läropliktiges skolskick, eftersom boendekommunen vid behov ska hänvisa den läropliktige att även ansöka om avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Den utbildningsanordnare som lämnar ut uppgifter ska enligt förslaget överväga vilka uppgifter den anser vara nödvändiga.

Enligt 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen. I den regeringsproposition som gäller en utvidgning av läroplikten konstateras i specialmotiveringen till 22 § i lagen om HUX-utbildning att bestämmelsen om rätten att få uppgifter finns i 23 § 3 mom. i läropliktslagen. Det har alltså ansetts att rätten att få uppgifter om beslut om särskilt stöd ska tillgodoses med stöd av 23 § 3 mom. För tydlighetens skull föreslås det dock att det i det nya 5 mom. som fogas till paragrafen ska föreskrivas särskilt om skyldigheten att lämna ut uppgifter om beslut om särskilt stöd. En separat bestämmelse behövs också för att utvidga skyldigheten att bedöma och utreda en läropliktig studerandes behov av särskilt stöd utifrån ett beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen till att gälla anordnare av yrkesutbildning. En läropliktig studerande kan i typiska fall övergå till yrkesutbildning exempelvis via en utbildning i övergångsskedet, eller efter att ha avbrutit studier som han eller hon tidigare inlett hos någon annan utbildningsanordnare, och i så fall är den som ordnar grundläggande utbildning inte en sådan tidigare utbildningsanordnare som avses i 3 mom. och till vilken den läropliktige övergår. En läropliktig kan också övergå till HUX-utbildning efter att ha avbrutit tidigare påbörjade studier.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska i situationer som avses i 67 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning och i 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

den som ordnar grundläggande utbildning lämna den nya utbildningsanordnaren beslutet enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning om särskilt stöd. Beslutet ska också lämnas på begäran av utbildningsanordnaren.

Utgångspunkten är att anordnaren av grundläggande utbildning ska lämna de uppgifter som avses i 5 mom. utan begäran när den läropliktige övergår till att bli studerande hos en ny utbildningsanordnare på motsvarande sätt som i 3 mom. Uppgifterna kan dock också lämnas på begäran av anordnaren av yrkesutbildning. När en läropliktig övergår från grundläggande utbildning till yrkesutbildning eller HUX-utbildning är det motiverat att anordnaren av grundläggande utbildning informerar om ett beslut om särskilt stöd på eget initiativ samtidigt med överlämnandet av eventuella övriga uppgifter med stöd av 3 mom. Om en läropliktig studerande innan han eller hon har inlett en utbildning enligt lagen om yrkesutbildning eller en HUX-utbildning har deltagit i annan utbildning efter den grundläggande utbildningen, kan sådana uppgifter i regel lämnas endast på den nya utbildningsanordnarens begäran, eftersom den som ordnat den grundläggande utbildningen i allmänhet inte har uppgifter om den läropliktiges nya studieplats.

7.2 Lagen om grundläggande utbildning

42 §. Begäran om omprövning. Enligt 7 punkten i den gällande paragrafen får omprövning av ett beslut begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller fråga om en studerande anses ha avgått på det sätt som avses i 46 § 8 mom. Hänvisningen föreslås bli ändrad så att den gäller den nya 46 a §, där det föreskrivs om när en elev eller en studerande anses ha avgått.

46 §. Grundläggande utbildning för vuxna. I 8 mom. föreskrivs det om lärokursen för grundläggande utbildning för vuxna, tiden för slutförande av lärokursen samt om hur man anses ha avgått. Det föreslås att bestämmelserna om när en studerande anses ha avgått stryks i momentet. bestämmelser om detta ska i fortsättningen finnas i den nya 46 a § som föreslås bli fogad till lagen. I övrigt föreslås inga ändringar i bestämmelserna i momentet.

46 a §. När en elev eller studerande anses ha avgått. Det föreslås att det till lagen fogas en ny 46 a § med bestämmelser om när en elev eller studerande anses ha avgått. Till den föreslagna bestämmelsen överförs bestämmelserna i 46 § 8 mom. i den gällande lagen om att en studerande inom den grundläggande utbildningen för vuxna anses ha avgått. Dessutom utvidgas bestämmelserna om när en elev anses ha avgått till att gälla även en elev som genomgår grundläggande utbildning enligt den s.k. lärokursen för barn, men vars skyldighet att delta i grundläggande utbildning har upphört i enlighet med 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Deltagande i grundläggande utbildning för barn efter att den skyldighet som anges i 26 § 1 mom. har upphört är ett alternativ för att fullgöra läroplikten. Med tanke på det handlednings- och tillsynsansvar som föreskrivs i läropliktslagen är det viktigt att bestämmelserna om när en elev eller studerande anses ha avgått tillämpas också på dessa elever. När en läropliktig med stöd av 26 § 1 mom. inte längre är skyldig att fullgöra sin läroplikt uttryckligen inom den grundläggande utbildningen, kan en läropliktig anses ha avgått på de grunder som anges i bestämmelsen, varvid handlednings- och tillsynsansvaret överförs till boendekommunen.

Enligt den föreslagna 1 mom. 1 punkten anses en elev vars skyldighet att slutföra grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. har upphört samt en studerande som genomgår grundläggande utbildning för vuxna ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning enligt den individuella studieplanen och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. Den föreslagna bestämmelsen avviker till sin ordalydelse från ordalydelsen i motsvarande bestämmelse i det gällande 46 § 8 mom., enligt vilken en studerande kan anses ha avgått om han eller hon utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att den studerande inte avlägger sina studier i enlighet med den personliga

studieplanen. Ändringen är av lagteknisk natur och beror på förenhetligandet av ordalydelsen i bestämmelserna om när en elev eller studerande anses ha avgått.

Dessutom anses en studerande ha avgått, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen. Den föreslagna bestämmelsen är ny. Enligt 7 § 2 mom. i läropliktslagen bestämmelsen har en läropliktig har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Då är utgångspunkten att studierna avbryts slutgiltigt. I och med den föreslagna bestämmelsen kan en studerande anses ha avgått direkt med stöd av ett beslut om avbrytande av studierna, och någon separat avgångsanmälan behövs inte. I 3 mom. finns en bestämmelse enligt vilken något separat beslut om att en person anses ha avgått då inte utfärdas.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska en studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när medanmälan delandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som eleven eller den studerande uppger. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 46 § 8 mom. i gällande lag.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska utbildningsanordnaren meddela beslut om att en elev eller studerande ska anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten. Ordalydelsen i den föreslagna bestämmelsen avviker från ordalydelsen i motsvarande bestämmelse i det gällande 46 § 8 mom., enligt vilken utbildningsanordnaren i ärendet ska fatta ett beslut där den studerande anses ha avgått. Den föreslagna ändringen är av lagteknisk natur och beror på förenhetligandet av ordalydelsen i bestämmelserna om när en elev eller studerande anses ha avgått. Med stöd av den gällande bestämmelsen är det oklart tolkningsmässigt om ett beslut ska meddelas också när den studerande själv anmäler att han eller hon avgår. Efter den föreslagna ändringen motsvarar bestämmelsen motsvarande bestämmelse i de övriga utbildningslagarna och gäller tydligt också situationer där en elev eller studerande själv anmäler att han eller hon avgår.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig studerande anses ha avgått. Det föreslås att det till lagen om grundläggande utbildning fogas en bestämmelse som motsvarar gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning om att en läropliktig anses ha avgått inom en månad från det att studierna de facto avbröts. I paragrafens 4 mom. föreskrivs enligt förslaget att en läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkten senast en månad efter att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare eller andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen.

I regeringens proposition om utvidgande av läroplikten konstateras det i specialmotiveringarna till motsvarande bestämmelse i gymnasielagen att den tidsfrist på en månad som nämns i bestämmelsen innebär att beslut om förlust av studierätten (i fortsättningen om att anse en studerande ha avgått) ska fattas så snart som möjligt efter att tidsfristen på en månad har gått ut. Därmed ska den studerande anses ha förlorat sin studierätt en månad efter att han eller hon senast deltog i undervisningen. Ett beslut om förlust av studierätten kan dock fattas också före utgången av tidsfristen på en månad, om det på grund av omständigheterna annars är klart att den studerande inte har för avsikt att fortsätta sina studier. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att det inte uppstår grundlösa och långvariga avbrott i den läropliktiges studier.

I det föreslagna 4 mom. finns också en bestämmelse som motsvarar bestämmelserna i det gällande 46 § 8 mom., enligt vilken bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått dessutom finns i 13 § i läropliktslagen. Det föreslås att omnämnandet av förlust av studierätt stryks som en precisering av teknisk natur i bestämmelsens ordalydelse.

7.3 Gymnasielag

24 §. *När en studerande anses ha avgått.* I 24 § i den gällande gymnasielagen föreskrivs om studierättens upphörande. Det föreslås att terminologin i paragrafen ändras för att förenhetliga ordalydelsen i bestämmelserna om när en person anses ha avgått. I fortsättningen ska man i bestämmelserna i gymnasielagen använda begreppet ”anses ha avgått” i stället för att säga upp eller förlora studierätten. De föreslagna ändringarna är till denna del av lagteknisk natur. Det föreslås att paragrafens *rubrik* ändras till ”När en studerande anses ha avgått”.

Enligt den gällande 24 § 1 mom. förlorar en studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 23 § 2 mom. eller inom den extra tid som beviljats och en studerande som inte har beviljats extra tid för att slutföra studierna sin studierätt. Studierätten förloras även av en studerande som utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna. Enligt förslaget ändras bestämmelsen så att man i stället för att förlora studierätten använder begreppet ”anses ha avgått” i bestämmelsen. Enligt förslaget fogas till grunderna för att en studerande anses ha avgått även att den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten tills vidare. Det föreslås också att bestämmelsen förtydligas så att grunderna för när en studerande anses ha avgått räknas upp punktvis.

Enligt 1 mom. 1 *punkten* anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron. Ordalydelsen i den föreslagna regleringen avviker från ordalydelsen i den gällande bestämmelsen. Ändringen är av teknisk natur och beror på förenhetligandet av ordalydelsen i bestämmelserna om när en person anses ha avgått.

Enligt 1 mom. 2 *punkten* anses en studerande ha avgått, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen. Den föreslagna bestämmelsen är ny. Enligt 7 § 2 mom. i läropliktslagen bestämmelsen har en läropliktig har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Då är utgångspunkten att studierna avbryts slutgiltigt. I och med den föreslagna bestämmelsen kan en studerande anses ha avgått direkt med stöd av ett beslut om avbrytande av studierna, och någon separat avgångsanmälan behövs inte. I 3 mom. finns en bestämmelse enligt vilken något separat beslut om att en person anses ha avgått då inte utfärdas.

Enligt den föreslagna 1 mom. 3 *punkten* anses en studerande ha avgått om han eller hon inte har genomfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 23 § 2 mom. eller inom den extra tid som beviljats. Den 3 punkt som föreslås i momentet motsvarar första meningen i 1 mom. i gällande lag. Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak. Jämfört med den gällande bestämmelsen nämns det inte separat att den studerande inte har beviljats extra tid för att slutföra studierna som grund för att anses ha avgått. Detta omnämnande stryks som onödigt, eftersom det då i praktiken är fråga om en situation där den studerande inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 23 § 2 mom., vilket framgår redan annars av bestämmelsen.

Enligt 2 mom. i den gällande paragrafen föreskrivs att om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår, upphör studierätten från den dag då meddelandet anländer till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse ändras för att förenhetliga ordalydelsen i bestämmelserna om när en person anses ha avgått. En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som eleven eller den studerande uppger. Det föreslås inga ändringar gällande innehållet i bestämmelsen.

Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen ska utbildningsanordnaren ge ett separat beslut om att studierätten upphör. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse ändras tekniskt så att den motsvarar ordalydelsen i motsvarande bestämmelse i andra lagar som gäller utbildning. Dessutom fogas till bestämmelsen en bestämmelse om avstående från att meddela beslut, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits tills vidare. Utbildningsanordnaren ska meddela ett beslut om att en studerande ska anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

Det föreslås att omnämmandet av förlust av studierätt i första meningen i 4 mom. ändras till att anses ha avgått och att hänvisningen till 1 mom. preciseras till en hänvisning till 1 punkten i det momentet. Det föreslås att omnämmandet av förlust av studierätt stryks i tredje meningen i momentet. Det föreslås inga ändringar gällande innehållet i bestämmelsen.

7.4 Yrkesutbildningslag

67 §. Beslut om särskilt stöd och avvikelser. Det föreslås att till 67 § i lagen om yrkesutbildning fogas ett nytt 3 mom. Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar nuvarande praxis, men det föreslås att det på motsvarande sätt som i 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning uttryckligen föreskrivs om detta.

I andra meningen i det föreslagna nya momentet föreskrivs om beaktande av beslut om särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen när den läropliktige övergår till sådan utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning. Om det för en läropliktig har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren enligt förslaget utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning. Den föreslagna bestämmelsen gäller såväl yrkesinriktad examensutbildning som utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

Genom den föreslagna regleringen om överföring av ett beslut om särskilt stöd säkerställs att den nya utbildningsanordnaren får kännedom om den studerandes behov av särskilt stöd och om tidigare stödåtgärder när den läropliktige övergår från den grundläggande utbildningen till yrkesinriktad utbildning. Detta stöder en smidig övergång från grundläggande utbildning till utbildning på andra stadiet. Bestämmelsen om överföring av beslut om särskilt stöd ska tillämpas endast på läropliktiga studerande. Den föreslagna bestämmelsen ska också tillämpas när en läropliktig studerande innan den utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning inleds har deltagit i någon annan utbildning efter den grundläggande utbildningen, t.ex. gymnasieutbildning eller TUVU-utbildning. I förslaget till ett nytt 23 § 5 mom. i läropliktslagen ingår en bestämmelse om rätt att få uppgifter.

97 §. När en studerande anses ha avgått. Enligt 97 § 1 mom. i den gällande lagen om yrkesutbildning anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro, eller om han eller hon inte har genomfört den handledande utbildningen inom den tid som anges i 11 §. Enligt förslaget fogas till grunderna för att en studerande anses ha avgått även att den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten tills vidare. Det föreslås också att bestämmelsen förtydligas så att grunderna för när en studerande anses ha avgått räknas upp punktvis.

Enligt den föreslagna 1 mom. 1 punkten anses en studerande ha avgått om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och i yrkesprov eller i annat visande av kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar gällande lagstiftning.

Enligt förslaget till 1 mom. 2 punkten ska en studerande anses ha avgått, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen. Den föreslagna bestämmelsen är ny. Enligt 7 § 2 mom. i den gällande läropliktslagen har en läropliktig rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Då är utgångspunkten att studierna avbryts slutgiltigt. I och med den föreslagna bestämmelsen kan en studerande anses ha avgått direkt med stöd av ett beslut om avbrytande av studierna, och någon separat avgångsanmälan behövs inte. I 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken det i så fall inte utfärdas något separat beslut om att en studerande ska anses ha avgått.

Enligt den föreslagna 1 mom. 3 punkten anses en studerande ha avgått om han eller hon inte har slutfört den utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv inom den tid som anges i 11 §. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar gällande lagstiftning. Enligt 11 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning bestäms tiden för slutförandet av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Utbildningsanordnaren beslutar om tiden för slutförandet av utbildningen. Utbildningstiden kan dock vara högst tre år.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. motsvarar den gällande bestämmelsen.

Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen ska utbildningsanordnaren ge ett separat beslut om att studierätten upphör. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att beslut inte meddelas i en sådan situation som avses i 1 mom. 2 punkten, dvs. när fullgörandet av läroplikten har avbrutits tills vidare.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig studerande anses ha avgått. Det föreslås att hänvisningen till 1 mom. i första meningen i den gällande bestämmelsen preciseras till en hänvisning till 1 punkten i det momentet. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen den gällande bestämmelsen.

7.5 Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

3 §. Utbildningsanordnare. Ett nytt 4 mom. föreslås bli fogat till paragrafen. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan utbildning som avses i denna lag ordnas som arbetskraftsutbildning. På utbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning tillämpas vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om arbetskraftsutbildning. Arbets- och näringsbyrån beslutar i samarbete

med utbildningsanordnaren om antagningen av studerande till arbetskraftsutbildning med iakttagande av motsvarande bestämmelser som vid antagningen av studerande till yrkesutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning. I utbildningen tillämpas också andra bestämmelser som gäller den studerandes rättigheter och skyldigheter på motsvarande sätt som i fråga om yrkesutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning.

18 §. När en studerande anses ha avgått. Enligt den gällande 1 mom. anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den plan som avses i 14 § och han eller hon inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. Också en studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid för genomförande som anges i 11 § 1 mom. anses ha avgått. Enligt förslaget fogas till grunderna för att en studerande anses ha avgått även att den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten tills vidare. Det föreslås också att bestämmelsen förtydligas så att grunderna för när en studerande anses ha avgått räknas upp punktvis.

Enligt den föreslagna 1 mom. 1 punkten anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den plan som avses i 14 § och han eller hon inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar första meningen i 1 mom. i gällande lag.

Enligt förslaget till 1 mom. 2 punkten ska en studerande anses ha avgått, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen. Den föreslagna bestämmelsen är ny. Enligt 7 § 2 mom. i den gällande läropliktslagen har en läropliktig rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Då är utgångspunkten att studierna avbryts slutgiltigt. I och med den föreslagna bestämmelsen kan en studerande anses ha avgått direkt med stöd av ett beslut om avbrytande av studierna, och någon separat avgångsanmälan behövs inte. I 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken det i så fall inte utfärdas något separat beslut om att en studerande ska anses ha avgått.

Enligt den föreslagna 1 mom. 3 punkten anses en studerande ha avgått om han eller hon inte har genomfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 11 § 2 mom. eller inom den extra tid som beviljats. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar andra meningen i 1 mom. i gällande lag. Enligt 11 § 2 mom. i lagen är tiden för genomförande av utbildning som handleder för examensutbildning högst ett år. Utbildningsanordnaren kan bevilja den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller av någon annan särskild orsak.

Enligt 2 mom. i den gällande paragrafen föreskrivas att om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår, upphör studierätten från den dag då meddelandet anländer till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse ändras för att förenhetliga ordalydelsen i bestämmelserna om när en person anses ha avgått. Det föreslås inga ändringar gällande innehållet i bestämmelsen.

Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen ska utbildningsanordnaren ge ett separat beslut om att studierätten upphör. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att beslut inte meddelas i en sådan situation som avses i 1 mom. 2 punkten, dvs. när fullgörandet av läroplikten har avbrutits tills vidare.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig studerande anses ha avgått. Det föreslås att hänvisningen till 1 mom. i första meningen i den gällande bestämmelsen preciseras till en hänvisning till 1 punkten i det momentet. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen den gällande bestämmelsen.

22 §. Beslut om särskilt stöd. Enligt andra meningen i 1 mom. i den gällande bestämmelsen ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån ett beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen, om en läropliktig som överförs från den grundläggande utbildningen har fått ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse preciseras så att den alltid ska tillämpas när den läropliktige inleder TUVA-utbildning och inte endast när den läropliktige övergår till TUVA-utbildning direkt från den grundläggande utbildningen. Bestämmelsen om tillgång till uppgifter finns i det nya 5 mom. som fogas till 23 § i läropliktslagen.

7.6 Lagen om fritt bildningsarbete

9 §. Statsandelens belopp. I 5 mom. föreskrivs det om beloppet av statsandelen för utbildning som riktas till läropliktiga. Det föreslås också att till 5 mom. fogas en bestämmelse om läromaterialstillägg som beviljas för ordnande av utbildning för läropliktiga. Dessutom beviljas för ordnande av utbildning som avses i 7 a kap. läromaterialstillägg inom ramen för det anslag som reserverats för utbildningen i statsbudgeten. Bestämmelser om beloppet av läromaterialstillägget utfärdas enligt förslaget genom förordning av statsrådet.

Enligt det utkast till förordning som ingår som bilaga till regeringspropositionen föreslås läromaterialstillägget uppgå till 6,90 euro per studerandevecka. Läromaterialstillägget beviljas utöver priset per enhet för varje läroanstalt. Läromaterialstillägget påverkar inte det genomsnittliga priset per enhet.

13 §. Kostnader som inte beaktas vid beräkningen av priser per enhet. Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen avdras från läroanstalternas driftskostnader ett belopp som motsvarar de statsunderstöd som med stöd av 14 § beviljats läroanstalternas huvudmän för verksamheten i fråga det år då kostnaderna beräknas. Det föreslås att det till bestämmelsen fogas att från läroanstalternas driftskostnader också dras av beloppet av det läromaterialstillägg som beviljats med stöd av 9 § 5 mom. det år då kostnaderna beräknas. Priset per enhet för en studerandevecka vid folkhögskolorna beräknas årligen så att driftskostnaderna för verksamheten vid folkhögskolorna under det år som föregår året före det år då priset per enhet bestäms divideras med antalet studerandeveckor i folkhögskolorna samma år. Kostnaderna för läromedel och arbetsredskap i den utbildning som riktas till läropliktiga räknas som driftskostnader. Avsikten är dock att läromedelskostnaderna ska ersättas på basis av dels priset per enhet, dels en särskild ersättning i euro, dvs. läromaterialstillägget. Det föreslås att beloppet av beviljade läromaterialstillägg ska dras av från driftskostnaderna innan priserna per enhet beräknas, för att läromedelskostnaderna inte ska beaktas två gånger genom både priset per enhet och det separata läromaterialstillägget.

Ett alternativ till en minskning av det beviljade läromaterialstillägget kunde vara en reglering enligt vilken kostnaderna för läromaterialet inte räknas in i kostnadsunderlaget. Det är dock delvis oklart vilka kostnader för läromedel och arbetsredskap som finansieras genom priset per enhet och vilka som finansieras genom läromaterialstillägget, eftersom folkhögskolorna redan nu delvis har erbjudit de studerande läromedel. Således har det ansetts vara tydligare att alla kostnader för läromedel och arbetsredskap kan räknas till kostnadsunderlaget, men att det beviljade läromaterialstillägget dras av från kostnadsunderlaget.

25 i §. När en studerande anses ha avgått. Enligt 25 i § 1 mom. i den gällande lagen om fritt bildningsarbete förlorar en studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom. sin studierätt. Enligt 25 i § 1 mom. anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron. Enligt förslaget ändras bestämmelsen så att man i stället för att förlora studierätten använder begreppet ”anses ha avgått” i bestämmelsen. Enligt förslaget fogas till grunderna för att en studerande anses ha avgått även att den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten tills vidare. Det föreslås också att bestämmelsen förtydligas så att grunderna för när en studerande anses ha avgått räknas upp punktvis.

Enligt den föreslagna 1 mom. 1 punkten anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar första meningen i 2 mom. i den gällande paragrafen.

Enligt förslaget till 1 mom. 2 punkten ska en studerande anses ha avgått, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen. Den föreslagna bestämmelsen är ny. Enligt 7 § 2 mom. i den gällande läropliktslagen har en läropliktig rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Då är utgångspunkten att studierna avbryts slutgiltigt. I och med den föreslagna bestämmelsen kan en studerande anses ha avgått direkt med stöd av ett beslut om avbrytande av studierna, och någon separat avgångsanmälan behövs inte. I 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken det i så fall inte utfärdas något separat beslut om att en studerande ska anses ha avgått.

Enligt den föreslagna 1 mom. 3 punkten anses en studerande ha avgått om han eller hon inte har genomfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 och 3 mom. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 1 mom. i den gällande paragrafen.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs om när en studerande anses ha avgått på basis av egen anmälan. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 3 mom. i den gällande paragrafen.

Enligt den gällande paragrafen ska huvudmannen för en folkhögskola i ärendet fatta ett beslut där den studerande anses ha avgått. Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse ändras tekniskt så att den motsvarar ordalydelsen i motsvarande bestämmelse i andra lagar som gäller utbildning. Dessutom fogas till bestämmelsen en bestämmelse om avstående från att meddela beslut, om fullgörandet av läroplikten har avbrutits tills vidare. Enligt den föreslagna 3 mom. ska utbildningsanordnaren meddela ett beslut om att en studerande ska anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten. Motsvarande bestämmelse finns i 4 mom. i den gällande paragrafen.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig studerande anses ha avgått. Det föreslås att det till lagen om fritt bildningsarbete fogas en bestämmelse som motsvarar gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning om att en läropliktig anses ha avgått inom en månad från det att studierna faktiskt avbröts. I paragrafens 4 mom. föreskrivs enligt förslaget att en läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkten senast en månad efter att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt vårdnadshavaren eller andra lagliga företrädare den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen.

I regeringens proposition om utvidgande av läroplikten konstateras det i specialmotiveringen till motsvarande bestämmelse i gymnasielagen att den tidsfrist på en månad som nämns i bestämmelsen innebär att beslut om förlust av studierätten (i fortsättningen om att anse en studerande ha avgått) ska fattas så snart som möjligt efter att tidsfristen på en månad har gått ut. Därmed ska den studerande anses ha förlorat sin studierätt en månad efter att han eller hon senast deltog i undervisningen. Ett beslut om förlust av studierätten kan dock fattas också före utgången av tidsfristen på en månad, om det på grund av omständigheterna annars är klart att den studerande inte har för avsikt att fortsätta sina studier. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att det inte uppstår grundlösa och långvariga avbrott i den läropliktiga studier.

I det föreslagna 4 mom. finns också en bestämmelse som motsvarar andra meningen i det gällande 2 mom. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

7.7 Lag om nationella studie- och examensregister

9 §. Uppgifter om yrkesutbildning. I 2—4 mom. föreskrivs det om uppgifter som ska föras in i informationsresursen för undervisning och utbildning, närmare bestämt i eHOKS. Om en studerande deltar i examensutbildning eller annat förvärvande av behövligt kunnande, införs enligt gällande 3 mom. förutom de i 2 mom. avsedda uppgifterna även målen, innehållen, undervisningen och sätten och tidpunkten för förvärvande av annat kunnande för examensutbildningen eller förvärvande av annat behövligt kunnande. Det föreslås att det till 3 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken i utbildning för grundexamen införs dessutom mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer separat för varje examensdel eller separat för varje delområde som ingår i de gemensamma examensdelarna.

Det antal undervisning och handledning som avses i den föreslagna bestämmelsen är samma uppgift som enligt 9 § 1 mom. 7 a punkten i statsrådets förordning om yrkesutbildning ska antecknas i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet. Enligt 48 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning är det utbildningsanordnarens uppgift att inom utbildningen för grundexamen bedöma behovet av och mängden undervisning och handledning vid läroanstalter och andra inlärningsmiljöer, så den föreslagna införingsplikten gäller endast utbildningen för grundexamen.

I 10 a § i statsrådets förordning om yrkesutbildning föreskrivs det om det timantal som används som utgångspunkt vid bedömningen av mängden undervisning och handledning enligt 48 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning. Enligt förordnings 10 a § 2 mom. är mängden undervisning och handledning som behövs för avläggande av en examensdel eller ett delområde av en gemensam examensdel inom utbildningen för yrkesinriktade grundexamina minst 12 timmar per kompetenspoäng. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska timantalet föras in separat för varje examensdel eller delområde av gemensamma examensdelar. Undervisning och handledning som gäller en examensdel eller ett delområde av en examensdel kan bestå av undervisning och handledning som ges i en eller flera inlärningsmiljöer. I fråga om uppgifter som förs in i eHOKS ska timantalet för undervisning och handledning dock inte specificeras enligt inlärningsmiljö, utan i eHOKS förs in det totala antal undervisning och handledning som behövs för att förvärva det kunnande som examensdelen eller delområdet i fråga förutsätter.

11 c §. Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna. Enligt 1 mom. innehåller läropliktsregistret uppgifter om när en persons läroplikt börjar fullgöras, avbryts och upphör samt uppgifter om den instans som har handlednings- och tillsynsansvar på det sätt som föreskrivs i läropliktslagen. I 2 mom. föreskrivs det om uppgifter som utbildningsanordnaren, läroanstaltens huvudman och kommunen ska föra in i registret. Enligt den gällande bestämmelsen är uppgifter

om när läroplikten börjar, om läroplikten börjar vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, samt uppgifter om avbrytande av fullgörandet av läroplikten och dess längd enligt 7 § i läropliktslagen sådana uppgifter. Enligt 3 mom. ska därtill utbildningsanordnaren eller huvudmannen för läroanstalten i registret föra in uppgift om den kommun som lämnats ett meddelande enligt läropliktslagen om en läropliktig som saknar en studieplats.

I regeringens proposition om utvidgningen av läroplikten (RP 173/2020 rd, s. 244) har det konstaterats att endast sådana uppgifter som inte annars kan härledas ska föras in i registret. I motiveringen konstateras det att läroplikten enligt 2 § 2 mom. i läropliktslagen börjar vid ingången av det i lagen om grundläggande utbildning avsedda läsåret det år barnet fyller sju år. I denna grundläggande situation behöver utbildningsanordnaren inte separat föra in uppgifter om när läroplikten börjar, utan detta kan härledas utifrån den uppgift om inledande av grundläggande utbildning som enligt 7 § ska föras in i informationsresursen. För dem som omfattas av förlängd läroplikt börjar läroplikten dock redan ett år tidigare. Enligt lagen om grundläggande utbildning har barnet dessutom rätt att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare eller senare än vad som föreskrivs. I regeringens proposition har det konstaterats att den som ordnar grundläggande utbildning i sådana situationer ska föra in uppgift om när läroplikten börjar i registret. Uppgift om när läroplikten börjar ska föras in också i fråga om sådana läropliktiga som flyttar till Finland först efter att ha fyllt 7 år. Då antecknas uppgiften när den läropliktige inleder studierna för att fullgöra läroplikten.

I samband med ibruktage av läropliktsregistret har det framgått att man i praktiken i alla situationer kan härleda uppgiften om när läroplikten har börjat på basis av uppgiften om att studierna inletts, och att uppgiften inte behöver föras in separat. Uppgift om att läroplikten har börjat antecknas i läropliktsregistret i alla situationer i enlighet med när en läropliktig elev har inletts sina studier på basis av de uppgifter som förts in i den riksomfattande informationsresursen för undervisning och utbildning. Enligt förslaget ändras 2 mom. så att skyldigheten att föra in uppgifter stryks till den del läroplikten uppkommer vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen. Denna uppgift kan härledas ur andra uppgifter och har i praktiken inte förts in separat.

15 §. Utlämnande av uppgifter ur studentexamensregistret. Enligt läropliktslagen upphör läroplikten när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt en sådan examen som avses i lagen om studentexamen (502/2019) eller lagen om yrkesutbildning eller en motsvarande utbildning på Åland eller utländsk utbildning. Läropliktsregistret innehåller i enlighet med 11 c § 1 mom. en uppgift om att fullgörandet av läroplikten har upphört. I praktiken avslutas denna uppgift antingen på basis av uppnåendet av 18 års ålder eller på basis av den, om den läropliktige på basis av de uppgifter som förts in i den riksomfattande informationsresursen inom undervisning och utbildning har avlagt en yrkesexamen innan han eller hon fyllde 18 år.

Uppgiften om avlagd studentexamen förs in i studentexamensregistret. I praktiken har det visat sig vara oklart om Studentexamensnämnden kan lämna ut uppgiften om avlagd studentexamen till Utbildningsstyrelsen och läropliktsregistret. Enligt 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får personuppgifter ur en myndighets personregister, om inte något annat särskilt bestäms i lag, lämnas ut i form av en kopia eller en utskrift eller i elektronisk form om mottagaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter. Enligt 29 § 2 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister kan uppgifter i de register och informationsresurser som avses i den lagen lämnas ut till myndigheter via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter med stöd av den rätt att få uppgifter myndigheten har enligt lag eller på grundval av en lagstadgad uppgift. Enligt bestämmelserna i fråga kan det vara möjligt att lämna ut uppgifter, men det är inte helt entydigt.

Ovannämnda bestämmelser innehåller inte heller någon skyldighet att lämna ut uppgifter, utan endast rätt att lämna ut uppgifter.

Uppgiften om avlagd studentexamen behövs med tanke på fullgörandet av läroplikten och konstaterandet av att avgiftsfriheten i samband med det upphör samt med tanke på fastställandet av bevaringstiderna för uppgifter om avgiftsfrihet och uppgifter i läropliktsregistret. Enligt 16 § 1 mom. i läropliktslagen är utbildningen avgiftsfri till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Rätten till avgiftsfri utbildning gäller dock inte om den studerande har avlagt gymnasiets lärokurs och studentexamen eller yrkesinriktad examen eller motsvarande utländska studier. Om den studerande samtidigt genomgår yrkesutbildning och gymnasiets lärokurs upphör rätten till avgiftsfri utbildning när den studerande har avlagt yrkesinriktad examen och studentexamen, dock senast vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Enligt 9 c § i lagen om nationella studie- och examensregister ska en utbildningsanordnare eller huvudman för en läroanstalt i informationsresursen föra in uppgift om huruvida den utbildning som den studerande påbörjar är en avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. I informationsresursen ska det även föras in uppgift om huruvida den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning har förlängts på det sätt som anges i 16 § 2 eller 3 mom. i läropliktslagen. Enligt 11 § 2 mom. i lagen om nationella studie- och examensregister ska de uppgifter om avgiftsfrihet som avses i 9 c § bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning har upphört. Enligt 11 e § ska också uppgifterna i läropliktsregistret bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört.

Det föreslås att det till 1 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken uppgifter om avlagd studentexamen lämnas ut till läropliktsregistret, om personen i fråga har varit berättigad till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. Bestämmelsen förtydligar rättsläget i fråga om den bestämmelse med stöd av vilken uppgiften i fråga kan lämnas ut och innefattar även en skyldighet att lämna ut uppgifter.

Den föreslagna ändringen förtydligar rättsläget i fråga om den bestämmelse med stöd av vilken Studentexamensnämnden får lämna ut uppgift om avlagd studentexamen till Utbildningsstyrelsen och läropliktsregistret. Utbildningsstyrelsen behöver uppgiften för att föra läropliktsregistret så att uppgifter om att läroplikten upphört kan föras in i registret om en person som inte fyllt 18 år har avlagt studentexamen. Dessutom behövs uppgiften vid bestämmandet av förvaringstiderna för uppgifter om avgiftsfrihet och uppgifter i läropliktsregistret. Via tjänsten Valpas som upprätthålls av Utbildningsstyrelsen står uppgifterna i läropliktsregistret till utbildningsanordnarnas förfogande och utbildningsanordnaren kan kontrollera om skyldigheten för en studerande som är under 18 år att fullgöra läroplikten redan har upphört. Därtill behöver utbildningsanordnaren uppgiften för att fastställa om den studerande har rätt till avgiftsfri utbildning enligt läropliktslagen, eftersom rätten till avgiftsfri utbildning gäller endast den examen som avläggs först, om det inte är fråga om en yrkesinriktad examen och studentexamen som avläggs samtidigt.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I 9 § 5 mom. i lagförslaget om ändring av lagen om fritt bildningsarbete ingår ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket bestämmelser om beloppet av läromaterialstillägget utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt det utkast till förordning som utgör bilaga till regeringspropositionen är läromaterialstillägget för den utbildning som det föreskrivs om i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete 6,90 euro per studerandevecka. Saken beskrivs mer ingående i samband med motiveringen till 9 § 5 mom.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagförslagen träder i kraft den 1 augusti 2022.

I förslaget till lag om ändring av läropliktslagen ingår en övergångsbestämmelse om att om den studerande före lagens ikraftträdande har inlett sådana studier som avses i 4 § och varit berättigad till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 §, kvarstår rätten till avgiftsfri utbildning i dessa studier även om den studerande inte längre är läropliktig med stöd av 2 §. Genom den föreslagna bestämmelsen säkerställs rättsskyddet för de studerande som innan lagen träder i kraft har inlett sina studier så att de har ansetts vara berättigade till avgiftsfri utbildning, men i fortsättningen inte längre omfattas av läropliktslagens tillämpningsområde. Enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen ska rätten till avgiftsfri utbildning kvarstå endast i fråga om sådana studier som den studerande har inlett innan lagen träder i kraft. Om personen därefter inleder nya studier, bedöms rätten till avgiftsfrihet i fråga om dessa studier med stöd av den lagstiftning som gäller vid tidpunkten för inledandet av studierna.

I ikraftträdandebestämmelsen i lagförslaget om nationella studie- och examensregister föreskrivs att skyldigheten att föra in uppgifter om mängden undervisning och handledning inte tillämpas på en studerande som har inlett sina studier före denna lags ikraftträdande. Skyldigheten att föra in uppgifter gäller alltså endast de studerande som har inlett sina studier den 1 augusti 2022 eller senare. I praktiken gäller det nya studerande som inleder sina studier hösten 2022 och för vilka det för första gången utarbetas, dvs. godkänns, en PUK för dessa studier. Skyldigheten att föra in uppgifter gäller inte situationer där PUK uppdateras för en studerande som inlett sina studier före lagens ikraftträdande.

I ikraftträdandebestämmelsen i lagförslaget om nationella studie- och examensregister ingår också en bestämmelse om retroaktiv skyldighet att föra in uppgifter. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska uppgifter om mängden undervisning och handledning föras in i informationsresursen retroaktivt senast den 30 september 2022. Bestämmelsen möjliggör en övergångsperiod på två månader för att genomföra gränssnittslösningar för dataöverföringen. Utgångspunkten är att de uppgifter som registrerats i PUK efter övergångsperioden överförs till informationsresursen i realtid via gränssnitten.

10 Genomförande och uppföljning

Enligt uppföljningsplanen är uppföljningen av utvidgandet av läroplikten indelad i följande tematiska helheter enligt regeringspropositionen: 1. De läropliktigas ansökan till utbildning och tillträde till utbildning, 2. Studiehandledning och förankring i utbildningen, 3. Undervisning och handledning, 4. Särskilt stöd och andra former av stöd, 5. Elevernas och studerandenas välbefinnande, 6. Reformens kostnadseffekter, 7. Förverkligandet av målen för reformen och reformens genomslag. Konsekvenserna av de ändringar som föreslås i regeringspropositionen följs upp som en del av uppföljningen enligt planen för uppföljning av läroplikten. I uppföljningsplanens tematiska helhet 1. följs de läropliktigas ansökan till och tillträde till utbildning upp årligen med beaktande av tidpunkter som är kritiska med tanke på tillträdet till utbildning och handledningen av läropliktiga under hela året. Enligt vad som konstateras i uppföljningsplanen är syftet med uppföljningen att säkerställa att alla läropliktiga söker till utbildning efter den grundläggande utbildningen och också får en studieplats oberoende av var i Finland de bor. Särskild uppmärksamhet fästs vid utbildningsvägarna för dem som är berättigade till särskilt stöd eller krävande särskilt stöd, invandrare samt studerande som blivit utan avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen.

I samband med den tredje tematiska helheten i uppföljningsplanen konstateras det att avläggande av examen på andra stadiet förutsätter att de studerande får tillräckligt med undervisning och handledning för att förvärva det kunnande som behövs för att avlägga examen. Enligt uppföljningsplanen fokuserar uppföljningen av undervisningen och handledningen på kvaliteten på undervisningen och handledningen samt på det kunnande som utbildningen ger. I yrkesutbildningen beaktas utöver undervisningens och handledningens kvalitet även mängden undervisning och handledning som ges i olika inlärningsmiljöer och hur tillräcklig den är, eftersom man redan i samband med genomförandet av reformen av yrkesutbildningen har uttryckt oro för detta. För närvarande finns det ingen heltäckande uppföljningsinformation om mängden undervisning och handledning inom yrkesutbildningen. Enligt uppföljningsplanen är avsikten att i fortsättningen utveckla uppföljningen av mängden undervisning och handledning genom att utnyttja olika informationskällor och register. Den föreslagna skyldigheten att föra in uppgifter i ePUK är en del av denna utveckling av uppföljningen.

Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen inleder ett åtgärdsprogram för att stödja inlärnings- och skolgångsfärdigheterna hos sådana elever inom den grundläggande utbildningen som flytta till Finland. Programmet genomförs under åren 2022—2026 och riktas särskilt till elever i årskurs 7—9. Syftet med åtgärdsprogrammet är att stärka språkkunskaperna, studie- och skolgångsfärdigheterna och de grundläggande färdigheterna i synnerhet hos elever med ett främmande språk som modersmål och nyanlända elever samt säkerställa smidiga övergångar till andra stadiet och från förberedande undervisning till allmän undervisning. Åtgärdsprogrammet är en del av programmet Utbildning för alla. För åtgärdsprogrammet som riktar sig till elever med invandrarbakgrund har reserverats 13 miljoner euro. Detta åtgärdsprogram stöder möjligheterna att fullgöra läroplikten för unga som nyligen anlänt till landet.

På finansieringen av de första åren av utbildningen för läropliktiga vid folkhögskolor tillämpas ett övergångsförfarande så länge som de studerandeveckor inom denna utbildning som uppgetts i statistikuppgifterna inte kan användas som grund för finansieringen. Genom undervisnings- och kulturministeriets beslut av den 4 november 2021 om fastställande av antalet studerandeveckor som läggs till grund för statsandelen för folkhögskolorna för 2022 och om fastställande av priset per enhet för studerandeveckor har tilläggsfinansieringen för utbildningen för läropliktiga förskottsfinansiering bestämt enligt ett övergångsförfarande på basis av det antal studerande som meddelats Utbildningsstyrelsen den 20 september 2021. Den förskottsfinansiering som beviljas för höstterminen justeras i enlighet med det antal studerande som meddelats Utbildningsstyrelsen den 20 september 2022. Därför utfärdas i oktober 2022 ett nytt justerat beslut för denna utbildning, där den tidigare beviljade förskottsfinansieringen justeras för höstterminen i enlighet med det faktiska antalet studerande. Genom samma beslut kan man också i fråga om de studerandeveckor som finansieras under höstterminen lägga till finansiering för det läromedelstillägg per studerandevecka som föreslås i propositionen.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De ändringar som föreslås i propositionen har särskild betydelse med tanke på jämlikheten enligt 6 § och de kulturella rättigheterna enligt 16 § i grundlagen. Enligt grundlagens 6 § är alla lika inför lagen. Enligt förbudet mot diskriminering i 2 mom. i paragrafen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Enligt 3 mom. i paragrafen ska barn bemötas som jämlika individer och ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. De föreslagna ändringarna om utvidgade möjligheter för personer som fyllt 17 år att fullgöra läroplikten, snabbare anvisande av studieplats och utvidgad rätt till information stöder tillgodoseendet av jämlikheten och barnens rättigheter enligt grundlagen. De föreslagna ändringarna stöder i synnerhet möjligheterna

att fullgöra läroplikten för barn med ett främmande språk som modersmål samt för barn med funktionsnedsättning och barn som annars är i en sårbar ställning.

Genom de föreslagna ändringarna beaktas också individuella aspekter som hänför sig till barnets bästa. Grundlagsutskottet har understrukt att barnets bästa ska beaktas med avseende på enskilda barn i varje förekommande fall eller situation också när bestämmelserna tillämpas (GrUU 18/2020 vp, s. 3, GrUB 14/2020 rd, s. 2, GrUB 6/2020 rd, s. 3, GrUU 18/2018 rd, s. 3, och GrUU 17/2018 rd, s. 3). De föreslagna ändringarna stöder också genomförandet av bestämmelserna om rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Dessutom stöder de beaktandet av barnets bästa enligt FN:s konvention om barnets rättigheter och funktionshinderkonventionen.

Enligt 16 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Enligt 16 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Enligt artikel 28 i FN:s konvention om barnets rättigheter erkänner konventionsstaterna barnets rätt till utbildning. För att genomföra denna rättighet gradvis och på lika villkor ska alla medlemsstater enligt punkt a göra den grundläggande utbildningen obligatorisk och tillgänglig för alla. Bestämmelser om motsvarande rätt till avgiftsfri inledande undervisning finns också i ESK-konventionen och i Unescos konvention. De gällande bestämmelserna i lagen om grundläggande utbildning tryggar denna rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning som nämns i konventionen om barnets rättigheter.

Enligt den andra meningen i 16 § 1 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om läroplikten genom lag. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om utvidgning av läroplikten konstaterat att den undervisning som hör till läroplikten är sådan grundläggande utbildning som avses i 16 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 43/2020 rd, s. 4, se även GrUU 48/2021 rd, s. 2). I utlåtandet om utvidgning av läroplikten konstateras dessutom att läroplikten enligt 16 § 1 mom. i grundlagen ska kunna fullgöras inom den avgiftsfria grundläggande utbildningen (GrUU 43/2020 rd, s. 4). I propositionen föreslås det att formerna för fullgörande av läroplikten utvidgas i fråga om personer som fyllt 17 år. I fråga om de läropliktiga ska den grundläggande utbildningen för både barn och vuxna omfattas av 16 § 1 mom. i grundlagen. Bägge formerna för genomförande av grundläggande utbildning ska vara avgiftsfria för de läropliktiga på det sätt som förutsätts i 16 § 1 mom. i grundlagen. Också den föreslagna utvidgningen av bestämmelserna om inkvarterings- och reseersättning syftar till att trygga de läropliktigas grundlagsenliga rätt till avgiftsfri läropliktsutbildning.

Enligt grundlagen utfärdas bestämmelser om läroplikten genom lag. I den gällande läropliktslagen, som har stiftats med grundlagsutskottets medverkan, begränsas kretsen av personer som omfattas av läroplikt. Enligt ordalydelsen i 2 § 1 mom. i läropliktslagen är barn som har sin vanliga vistelseort i Finland läropliktiga. Ordalydelsen för bestämmelsen om läroplikt överfördes som sådan från lagen om grundläggande utbildning till läropliktslagen i samband med att läroplikten utvidgades. Enligt etablerad tillämpningspraxis i fråga om läroplikten enligt lagen om grundläggande utbildning anses ett barn ha sin vanliga vistelseort, dvs. vara stadigvarande bosatt i Finland, om barnet har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland. Denna tillämpningspraxis har också gällt den utvidgade läroplikten enligt den nya läropliktslagen.

I propositionen föreslås det att minderåriga personer som vistas i Finland i studiesyfte, dvs. som frivilligt har sökt sig till Finland för att avlägga studier på andra stadiet, inte ska omfattas av läropliktslagen. Dessa personer står redan nu delvis utanför tillämpningsområdet för lagen beroende på om de har ansökt om och beviljats hemkommun enligt lagen om hemkommun eller inte. När den nya läropliktslagen stiftades avsåg man inte att personer som tillfälligt vistas i Finland i studiesyfte ska omfattas av läroplikt, eftersom det inte är sakligt motiverat att tillämpa

rättigheterna och skyldigheterna enligt läropliktslagen på sådana studerande. Tolkingspraxis i fråga om läroplikten enligt lagen om grundläggande utbildning, dvs. att den vanliga vistelseorten och därmed läroplikten binds till hemkommunen, har dock medfört att denna grupp av studerande har börjat omfattas av den utvidgade läroplikten.

Enligt förslaget ska läropliktslagen inte omfatta personer som vistas i Finland i studiesyfte och som har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun. Utanför lagens tillämpningsområde står redan för närvarande personer som vistas i Finland i studiesyfte och som inte har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun. Genom den föreslagna ändringen kommer alla minderåriga som vistas i Finland i studiesyfte att behandlas lika, oberoende av om de har en i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland eller inte. Hemkommun beviljas efter ansökan, och en person kan vistas tillfälligt i Finland också utan att ha en hemkommun. Denna grupp av studerande kommer således inte att särbehandlas enligt de a priori förbjudna särbehandlingskriterier som avses i 6 § 2 mom. i grundlagen, utan den föreslagna ändringen kommer att innebära att alla som vistas i Finland i studiesyfte har en i rättsligt hänseende jämlik ställning oavsett ålder eller status i fråga om hemkommun. Vistelse i studiesyfte kan anses vara en faktor som i högre grad avgör en persons stadigvarande boende och faktiska lika rättsliga ställning än huruvida personen har en i lagen om hemkommun avsedd hemkommun eller inte, eftersom detta delvis kan bero på slumpen.

Den föreslagna ändringen av läropliktslagens tillämpningsområde förtydligar den rättsliga ställningen för minderåriga studerande som vistas i Finland i studiesyfte och för deras vårdnadshavare. Genom den föreslagna ändringen kommer studerande att ha rätt att avbryta de studier som de frivilligt har sökt till. I och med den föreslagna ändringen kommer den som är vårdnadshavare för en minderårig studerande som vistas i Finland i studiesyfte inte heller att kunna åläggas tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten eller påföras eventuella sanktioner om han eller hon försummar sitt ansvar.

I utbildning efter den grundläggande utbildningen deltar redan med stöd av gällande bestämmelser minderåriga studerande som inte betraktas som läropliktiga enligt läropliktslagen och som således inte är berättigade till avgiftsfri utbildning enligt 17 § i läropliktslagen. I propositionen föreslås det att den grupp minderåriga studerande som faller utanför tillämpningsområdet för läropliktslagen preciseras och i någon mån utvidgas. Att personer som vistas i Finland i studiesyfte ställs utanför tillämpningsområdet för läropliktslagen innebär för deras del även att de inte har rätt till avgiftsfri utbildning enligt lagens 17 §. Med beaktande av grundlagsutskottets tolkningspraxis i fråga om läroplikten och avgiftsfriheten inom den kan utbildningen efter den grundläggande utbildningen anses vara i grundlagens 16 § 1 mom. avsedd avgiftsfri utbildning endast i fråga om den utbildning som hör till läroplikten.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om utvidgning av läroplikten (GrUU 43/2020 s. 9—10) i samband med bestämmelserna om avbrytande av fullgörandet av läroplikten ägnat uppmärksamhet åt likabehandlingsbestämmelserna i grundlagen samt åt rätten för personer med funktionsnedsättning att i enlighet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna för personer med funktionsnedsättning få tillgång till utbildning. Grundlagsutskottet anser det i sig vara klart att hälsotillstånd och funktionshinder i vissa fall kan utgöra praktiska hinder för studier (GrUU 60/2010 rd, s. 3/II). Utskottet hänvisade också till sitt tidigare utlåtande i samband med totalreformen av yrkesutbildningen (GrUU 22/2017 rd, s. 4) och konstaterade att en sjukdom eller skada inte enligt utskottet kan vara en principiell grund för att utesluta ett barn från läroplikten och därmed från den avgiftsfria grundläggande utbildningen samt i fortsättningen även från utbildningen på andra stadiet.

Utifrån grundlagsutskottets utlåtande preciserades bestämmelsen om avbrytande av fullgörandet av läroplikten genom att det till 7 § 3 mom. i läropliktslagen fogades en bestämmelse om att det innan beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten fattas ska utredas om fullgörandet av läroplikten i de situationer som avses i 7 § 1 mom. 1 och 4 punkten, dvs. när fullgörandet av läroplikten avbryts på grund av långvarig sjukdom, skada eller livssituation, kan fullgöras med hjälp av individuella val, individualisering, nödvändiga stödåtgärder eller rimliga anpassningar (KuUB 15/2020 rd). Dessutom föreskrivs det i 7 § 2 mom. i den gällande läropliktslagen att en läropliktig har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Fullgörandet av läroplikten avbryts alltid efter ansökan av den läropliktige eller dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare, inte i något fall på initiativ av myndigheten, och avbrytande för viss tid är alltid det primära alternativet. Tröskeln för att avbryta fullgörandet tills vidare har således i lagen satts relativt högt.

Den i propositionen föreslagna bestämmelsen om att den läropliktige ska anses ha avgått om han eller hon har avbrutit fullgörandet av läroplikten tills vidare kan inte anses faktiskt försvaga tillgodoseendet av den läropliktiges kulturella rättigheter, dvs. hans eller hennes möjligheter att fullgöra sin läroplikt och delta i utbildning. Att personen anses ha avgått är i denna situation en närmast teknisk konsekvens av att personen tills vidare avbrutit fullgörandet av läroplikten. I praktiken rör det sig om en situation där man redan utifrån den ansökan som baserar sig på den läropliktiges viljeyttring har bedömt att den läropliktige de facto inte kan fullgöra sin läroplikt och att hindret är bestående. Om den läropliktiges situation emellertid skulle förändras, kan han eller hon åter börja omfattas av läroplikt och återgå till studierna genom att på nytt söka till utbildningen.

Bestämmelserna i 10 § i grundlagen tryggar vars och ens privatliv som en grundläggande rättighet. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas enligt paragrafens 1 mom. genom lag. Enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkning ingår skyddet för personuppgifter delvis i skyddet för privatlivet, som tryggas i samma moment. I propositionen föreslås det att de rättigheter att få uppgifter som en boendekommun med handlednings- och tillsynsansvar enligt läropliktslagen har ska preciseras. Bestämmelser om rättigheterna finns i 23 § 3 och 4 mom. i läropliktslagen. Dessutom föreslås det att det till 67 § i lagen om yrkesutbildning fogas en bestämmelse om att ett beslut om särskilt stöd som fattats inom den grundläggande utbildningen ska användas som grund för utredning och bedömning av behovet av särskilt stöd när en läropliktig studerande inleder sådan utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning. Rätten att få uppgifter finns i 23 § 5 mom. i läropliktslagen. Med stöd av ovannämnda bestämmelser behandlas personuppgifter som hänför sig till den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga och är således sådana särskilda personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 14/2018 rd) ansett att det i princip räcker med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter ska enligt utskottet i framtiden i första hand garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lag som ska stiftas. I det sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den är dels tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (se även GrUU 2/2018 rd s.5, GrUU 1/2020 rd s. 2 och GrUU 4/2020 rd s. 8).

I propositionen utgår man från att det i fråga om personuppgifter är möjligt att utfärda bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen, eftersom det är fråga om en sådan behandlingsgrund som avses i artikel 6.1 c i förordningen, dvs. behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. De uppgifter som avses i

23 § 3—5 mom. i läropliktslagen är vanligen uppgifter om behov av särskilt stöd eller annars uppgifter om den läropliktiges hälsa. Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är hälsouppgifter särskilda personuppgifter som det i princip är förbjudet att behandla. De föreslagna bestämmelsernas överensstämmelse med den allmänna dataskyddsförordningen samt utnyttjandet av det nationella handlingsrummet har bedömts i avsnitt 4.2.3.4. *Konsekvenser i fråga om dataskydd.*

Grundlagsutskottet har beaktat att de uppgifter som lämnas ut är av känslig natur när utskottet har bedömt omfattningen, exaktheten och innehållet i fråga om regleringen om de uppgifter som ska fås och lämnas ut trots sekretessen (se t.ex. GrUU 38/2016 rd, s. 3). Enligt grundlagsutskottet bör det finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt. Bestämmelserna om behandling av personuppgifter måste vara detaljerade och omfattande, inom de ramar som dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 20/2018 rd, s. 4, GrUU 65/2018 rd, s. 45 och GrUU 15/2018 rd s. 40). Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information som har sekretessbestämmelserna med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen, och då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (GrUU 4/2017 rd). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter har enligt utskottet kunnat gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i de avsedda uppgifterna. Om innehållet i uppgifterna inte på samma sätt utgör en förteckning, har man i regleringen varit tvungen att inkludera ett krav på "uppgifternas nödvändighet" för något visst ändamål (se t.ex. GrUU 46/2016 rd s. 5—6 och de utlåtanden som där hänvisas till).

Proportionaliteten i de bestämmelser om särskilda personuppgifter som föreslås i propositionen har beaktats genom att den rätt att få uppgifter som avses i 23 § 3 och 4 mom. i läropliktslagen endast gäller nödvändiga uppgifter och genom att man så exakt och noggrant som möjligt avgränsat de instanser som har rätt att få uppgifterna och de situationer där sådana uppgifter ska lämnas ut. I fråga om uppgifternas karaktär ska den som lämnar ut uppgifterna dock från fall till fall bedöma vilka uppgifter som den anser nödvändiga med tanke på boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar och anvisandet av studieplats, och det är inte möjligt att i detalj räkna upp de uppgifter som lämnas ut i bestämmelsen. Den rätt att få uppgifter som avses i 23 § 5 mom. i läropliktslagen är till sin ordalydelse exaktare och noggrannare avgränsad än i paragrafens 3 och 4 mom. Enligt bestämmelsen gäller rätten att få uppgifter sådana beslut om särskilt stöd som avses i lagen om grundläggande utbildning och som utbildningsanordnaren ska lämna till den nya utbildningsanordnaren när en läropliktig studerande inleder utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning eller utbildning som avses i lagen om handledande utbildning för examensutbildning. I den föreslagna bestämmelsen i 5 mom. ingår inget krav på nödvändighet, eftersom det i bestämmelsen finns detaljerade bestämmelser om uppgiftslämnaren, mottagaren, den information som ska lämnas ut och utlämningsituationen.

De föreslagna bestämmelserna om särskilda personuppgifter kan anses beakta kraven i dataskyddsförordningen på behandling av särskilda personuppgifter samt grundlagsutskottets tolkningspraxis i fråga om känsliga uppgifter. Den nationella specialregleringen anses nödvändig också utifrån ett riskbaserat perspektiv, eftersom det är fråga om behandling av särskilda personuppgifter som gäller en persons hälsotillstånd och funktionsförmåga, och därmed skulle det föreligga en risk för den registrerade om det inte fanns bestämmelser på detaljnivå. Den föreslagna möjligheten att lämna ut uppgifter begränsar personens integritetsskydd, men säkerställer å andra sidan tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna, vilket i propositionen anses vara en grund för att föreskriva om möjligheten att lämna ut uppgifter om en persons hälsotillstånd.

Enligt 121 § 2 mom. i grundlagen ska bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har i sin praxis poängterat att när kommunerna åläggs uppgifter genom lag ska det i enlighet med finansieringsprincipen också ses till att de har faktiska möjligheter att klara av sina förpliktelser (GrUU 29/2009 rd, GrUU 50/2005 rd, s. 2/I, GrUU 41/2002 rd, s. 3/II). Kravet på finansieringsprincipen för kommuner följer principen om kommunal självstyrelse enligt 121 § 2 mom. i grundlagen. I denna proposition föreslås inga nya uppgifter för kommunerna. Förslaget gör det möjligt för läropliktiga som fyllt 17 år att fortsätta i den grundläggande utbildningen för barn, men det handlar inte om en uppgift som kommunen är skyldig att anordna. Kommunerna har de facto erbjudit denna möjlighet utan någon förpliktande bestämmelse, och i och med den föreslagna ändringen skulle det betraktas som en godtagbar form för fullgörande av läroplikten. Det är fråga om en liknande situation som till exempel när en kommun i egenskap av anordnare av gymnasieutbildning frivilligt erbjuder de studerande avgiftsfria läromedel eller skolresor, även om lagen inte förpliktar kommunen till detta.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av läropliktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i läropliktslagen (1214/2020) 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., rubriken för 4 § samt 4 § 2 mom. 5 punkten, 5 § 3 mom., 13 § 1 mom., 15 §, 16 § 4 mom., 17 § 3 mom., 19 § 1 mom. 1 punkten, 20 § 2 mom. samt 23 § 3 och 4 mom. och
fogas till lagen en ny 15 a § och till 23 § ett nytt 5 mom. som följer:

2 §

När läroplikten börjar och upphör

Barn som har sin vanliga vistelseort i Finland är läropliktiga. Ett barn anses vid tillämpningen av denna lag ha sin vanliga vistelseort i Finland om barnet har en hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun (201/1994) och grunden för barnets vistelse i landet är någon annan än studier.

3 §

Fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen

Bestämmelser om skyldigheten att fullgöra läroplikten i den grundläggande utbildningen finns i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

4 §

Fullgörande av läroplikten efter skyldigheten att fullgöra den grundläggande utbildningen

Läroplikten kan dock fullgöras även i

5) grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning, grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § 1 mom. i den lagen eller utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete i enlighet med 5 §.

5 §

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

En läropliktig som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs vid utgången av läsåret det kalenderår då han eller hon fyller 17 år kan fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning eller i sådan annan utbildning som avses i 4 §. Vid antagning av studerande tillämpas då vad som föreskrivs om grunderna för antagning av studerande i de lagar som gäller utbildningen i fråga.

3 kap.

Handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten

13 §

När en läropliktig anses ha avgått

I fråga om utbildning enligt 4 § ska utbildningsanordnaren, innan beslut fattas om att en studerande anses ha avgått, utreda om den läropliktige har inlett nya i den paragrafen avsedda studier. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren anmäla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun och underrätta dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare om att den läropliktige anses ha avgått. Den ovan avsedda anmälningsskyldigheten föreligger också om den läropliktiges studierätt har dragits in med stöd av lagen om yrkesutbildning.

15 §

Anvisande av studieplats

Boendekommunen har till uppgift att två månader efter det att handlednings- och tillsynsansvaret började anvisa den läropliktige en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, om den läropliktige inte har inlett utbildning som avses i 4 §. Om det bedöms att den läropliktige behöver krävande särskilt stöd, ska han eller hon anvisas studieplats i utbildning hos en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet är skyldig att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd. En studieplats kan också anvisas i sådan utbildning som handleder för examensutbildning som ordnas av boendekommunen.

Inom utbildning som ordnas för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd kan den läropliktige med den läropliktiges eller dennes vårdnadshavares eller någon annan laglig företrädarens samtycke anvisas en studieplats redan före utgången av den tidsfrist som anges i 1 mom.

Vid anvisande av en lämplig studieplats ska hänsyn tas till utbildningsutbudet i området, avståndet och trafikförbindelserna mellan den läropliktiges hem och läroanstalten, den läropliktiges behov av särskilt stöd eller krävande särskilt stöd samt den läropliktiges individuella önskemål. Studieplatsen ska anvisas i utbildning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk eller i utbildning på något annat språk enligt den läropliktiges individuella önskemål och färdigheter.

Läroplikten kan fullgöras utan deltagande i undervisning som särskild examen enligt 36 § 2 mom. i gymnasielagen eller utan deltagande i examensutbildning i enlighet med 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning.

15 a §

Förfarandet vid anvisande av studieplats

Den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare och den utbildningsanordnare som den läropliktige ska anvisas som studerande hos ska höras innan ärendet avgörs. Beslutet om anvisande av studieplats ska delges den läropliktige och dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare samt utbildningsanordnaren.

En utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv eller som ordnar utbildning med stöd av 28 § 3 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska anta en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren som studerande och göra det möjligt för den läropliktige att inleda studierna så snart som möjligt.

Den läropliktige ska utan dröjsmål inleda studierna på den studieplats som anvisats honom eller henne. Ett beslut om anvisande av studieplats kan verkställas innan det har vunnit laga kraft.

16 §

Rätt till avgiftsfri utbildning

Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Ansökan om förlängning av avgiftsfriheten får göras tidigast sex månader före utgången av den tidsfrist enligt 16 § 1 mom. som berättigar till avgiftsfrihet.

17 §

Avgiftsfrihetens omfattning

Utbildningsanordnaren ska meddela ett förvaltningsbeslut enligt 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) i fråga om den rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § 1 mom., den avgiftsfrihet för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 1 mom. och i fråga om de avgifter som avses i 2 mom. endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det.

19 §

Inkvarteringsersättning för läropliktiga

En läropliktig har rätt till inkvarteringsersättning, om

1) färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt med flera branscher där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk är över 100 kilometer, eller de dagliga skolresorna vid anlitande av det snabbaste färdssättet tar över tre timmar i anspråk.

20 §

Särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas

Med avvikelse från 19 § 1 mom. 2 punkten har en läropliktig rätt till inkvarteringsersättning, om den läropliktige av skäl som hänför sig till hans eller hennes hälsotillstånd eller behov av särskilt stöd inte kan ta emot en studieplats vid en i den punkten avsedd läroanstalt eller om den läropliktige inte har antagits som studerande vid en ovan avsedd läroanstalt och han eller hon på det sätt som anges i den punkten studerar vid den närmaste läroanstalt som lämpar sig för honom eller henne. Detsamma gäller för situationer som avses i 19 § 4 mom. 2 punkten.

23 §

Tillgång till uppgifter

När en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning. När utbildningsanordnaren gör en i 11 § 4 mom. eller 13 § 1 mom. avsedd anmälan om den läropliktige till boendekommunen, ska utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna till boendekommunen lämna de uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av handlednings- och tillsynsansvaret enligt 14 § samt för anvisande av en studieplats. Motsvarande uppgifter ska lämnas också på den nya utbildningsanordnarens eller boendekommunens begäran.

Utöver vad som föreskrivs i 3 mom. har rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att i den utbildning som avses i 4 § trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet. Den som handhar handlednings- och tillsynsansvaret för läropliktiga i boendekommunen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som deltar i studerandevårdsarbetet få de uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av handlednings- och tillsynsansvaret enligt 14 § samt för anvisande av en studieplats.

I situationer som avses i 67 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning och i 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska den som ordnar grundläggande utbildning lämna den nya utbildningsanordnaren beslutet enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning om särskilt stöd. Beslutet ska också lämnas på begäran av utbildningsanordnaren.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om en studerande före ikraftträdandet av lagen har inlett sådana studier som avses i 4 § och haft rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 §, kvarstår den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning i de studierna, även om den studerande inte längre är läropliktig med stöd av 2 §.

2.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/2016) 42 § 1 mom. 7 punkten och 46 § 8 mom., sådana de lyder i lag 1216/2020, samt
fogas till lagen en ny 46 a § som följer:

42 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

7) frågan om en elev eller studerande ska anses ha avgått på så sätt som avses i 46 a §.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år.

46 a §

När en elev eller studerande anses ha avgått

En elev vars skyldighet enligt 26 § 1 mom. att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs har upphört eller en studerande som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs för vuxna anses ha avgått, om

1) det är uppenbart att eleven eller den studerande inte har för avsikt att delta i undervisningen i enlighet med sin individuella studieplan och eleven eller den studerande inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro,

2) eleven eller den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen.

En elev eller studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses eleven eller den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som eleven eller den studerande uppger.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett beslut om att en elev eller studerande anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkten senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått

ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 24 § i gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gymnasielagen (714/2018) 24 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1217/2020, som
följer:

24 §

När en studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om

1) det är uppenbart att den studerande inte har för avsikt att delta i undervisningen och den studerande inte har angett någon grundad anledning till frånvaron,

2) den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,

3) den studerande inte har slutfört sina studier inom den i 23 § 2 mom. föreskrivna tiden eller den extra tid som beviljats honom eller henne.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande uppger.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett beslut om att en studerande anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkt senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 67 och 97 § i lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 97 § 1 och 3 mom., sådana de lyder i lag
1218/2020, samt
fogas till 67 § ett nytt 3 mom. som följer:

67 §

Beslut om särskilt stöd och avvikelse

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen.

97 §

När en studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om

- 1) det är uppenbart att den studerande inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och den studerande inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro,
- 2) den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,
- 3) den studerande inte har genomfört utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv inom den tid som anges i 11 §.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande uppger.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett beslut om att en studerande anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkten senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen eller i yrkesprov eller visar sitt kunnande på andra sätt. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) 18 § och 22 §
1 mom. och
fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1117/2021, ett nytt 4 mom. som följer:

3 §

Utbildningsanordnare

Utbildning som avses i denna lag kan också ordnas som arbetskraftsutbildning. På utbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning tillämpas vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om arbetskraftsutbildning.

18 §

När en studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om

1) det är uppenbart att den studerande inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den plan som avses i 14 § och den studerande inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro,

2) den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,

3) den studerande inte har slutfört sina studier inom den tid för genomförande som anges i 11 § 2 mom.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande uppger.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett beslut om att en studerande anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkten senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

22 §

Beslut om särskilt stöd

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 § 5 mom., 13 § 3 mom. och 25 i §,
sådana de lyder, 9 § 5 mom. och 25 i § i lag 1219/2020 och 13 § 3 mom. i lag 579/2015, som
följer:

9 §

Statsandelens belopp

För huvudmän för folkhögskolor som ordnar i 7 a kap. avsedd utbildning beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga. Dessutom beviljas en huvudman för en folkhögskola för ordnande av utbildning som avses i 7 a kap. läromedelstillägg inom ramen för det anslag som reserverats för utbildningen i statsbudgeten. Bestämmelser om beloppet av läromedelstillägget utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Kostnader som inte beaktas vid beräkningen av priser per enhet

Från driftskostnaderna för läroanstalterna enligt 2 § 1 mom. avdras ett belopp som motsvarar de statsunderstöd som med stöd av 14 § under det år kostnaderna beräknas har beviljats läroanstalternas huvudmän för verksamheten i fråga samt ett belopp som motsvarar det

25 i §

När en studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om

- 1) det är uppenbart att den studerande inte har för avsikt att delta i undervisningen och den studerande inte har angett någon grundad anledning till frånvaron,
- 2) den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,
- 3) den studerande inte avlagt studierna inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till huvudmannen för folkhögskolan att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till huvudmannen för folkhögskolan, eller vid en senare tidpunkt som den studerande uppger.

Huvudmannen för folkhögskolan ska meddela ett beslut om att en studerande anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkten senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) 9 § 3 mom., 11 c § 2 mom. och 15 § 1 mom.,
av dem 9 § 3 mom. sådant det lyder i lag 568/2019 och 11 c § 2 mom. sådant det lyder i lag 1221/2020, som följer:

9 §

Uppgifter om yrkesutbildning

Om den studerande deltar i examensutbildning eller annat förvärvande av behövligt kunnande, införs förutom de i 2 mom. avsedda uppgifterna även målen, innehållen, undervisningen och sätten och tidpunkten för förvärvande av annat kunnande för examensutbildningen eller förvärvande av annat behövligt kunnande. I utbildning för grundexamen införs dessutom mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer separat för varje examensdel eller separat för varje delområde som ingår i de gemensamma examensdelarna.

11 c §

Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna

Utbildningsanordnaren, huvudmannen för en läroanstalt och kommunen ska i registret föra in uppgifter om avbrytande av fullgörandet av läroplikten enligt 7 § i läropliktslagen och om avbrottets längd.

15 §

Utlämnande av uppgifter ur studentexamensregistret

I fråga om personer som har deltagit i studentexamen och sökt till en utbildning som avses i 17 § 3 mom. ska de i 14 § 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för antagningen av studerande lämnas ut till antagningsregistret. Uppgifter om avlagd studentexamen lämnas ut till läropliktsregistret, om personen i fråga har varit berättigad till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Skyldigheten att föra in uppgifter om mängden undervisning och handledning enligt 9 § 3 mom. tillämpas inte på en studerande som har inlett sina studier före denna lags ikraftträdande.

RP 54/2022 rd

Uppgifter om den mängd undervisning och handledning som avses i 9 § 3 mom. ska föras in i informationsresursen retroaktivt senast den 30 september 2022.

Helsingfors den 21 april 2022

Statsminister

Sanna Marin

Undervisningsminister Li Andersson

1.

Lag

om ändring av läropliktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i läropliktslagen (1214/2020) 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., rubriken för 4 § samt 4 § 2 mom. 5 punkten, 5 § 3 mom., 13 § 1 mom., 15 §, 16 § 4 mom., 17 § 3 mom., 19 § 1 mom. 1 punkten, 20 § 2 mom. samt 23 § 3 och 4 mom. och
fogas till lagen en ny 15 a § och till 23 § ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

När läroplikten börjar och upphör

När läroplikten börjar och upphör

Barn som har sin vanliga vistelseort i Finland är läropliktiga.

Barn som har sin vanliga vistelseort i Finland är läropliktiga. *Ett barn anses vid tillämpningen av denna lag ha sin vanliga vistelseort i Finland om barnet har en hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun (201/1994) och grunden för barnets vistelse i landet är någon annan än studier.*

3 §

3 §

Fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen

Fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen

Bestämmelser om fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen finns i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Bestämmelser om *skyldigheten att fullgöra läroplikten* i den grundläggande utbildningen finns i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

4 §

Fullgörande av läroplikten efter slutförande av den grundläggande utbildningen

*Fullgörande av läroplikten efter **skyldigheten att fullgöra** den grundläggande utbildningen*

Läroplikten kan dock fullgöras även i

Läroplikten kan dock fullgöras även i

5) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning eller utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete på det sätt som föreskrivs nedan i 5 §.

5) grundläggande utbildning *enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning eller grundläggande utbildning* för vuxna enligt 46 § 1 mom. i *den lagen* eller utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete *i enlighet med 5 §.*

5 §

5 §

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

En läropliktig som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs vid utgången av läsåret det kalenderår då han eller hon fyller 17 år kan fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning *för vuxna* eller i sådan annan utbildning som avses i 4 §. Vid antagning av studerande tillämpas då vad som föreskrivs om grunderna för antagning av studerande i de lagar som gäller utbildningen i fråga.

En läropliktig som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs vid utgången av läsåret det kalenderår då han eller hon fyller 17 år kan fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning eller i sådan annan utbildning som avses i 4 §. Vid antagning av studerande tillämpas då vad som föreskrivs om grunderna för antagning av studerande i de lagar som gäller utbildningen i fråga.

3 kap.

3 kap.

Handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten

Handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten

13 §

13 §

När en läropliktig anses ha avgått

När en läropliktig anses ha avgått

I fråga om utbildning enligt 4 § ska utbildningsanordnaren, innan beslut fattas om att en studerande anses ha avgått, utreda om den läropliktige har inlett nya i den paragrafen avsedda studier. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren anmäla identifierings- och kontaktuppgifterna

I fråga om utbildning enligt 4 § ska utbildningsanordnaren, innan beslut fattas om att en studerande anses ha avgått, utreda om den läropliktige har inlett nya i den paragrafen avsedda studier. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren an-

Gällande lydelse

för den läropliktige som avbrutit fullgörandet av läroplikten till den läropliktiges boendekommun och informera vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare om att fullgörandet av läroplikten har avbrutits. Anmälningsskyldighet föreligger också när den läropliktiges studierätt har dragits in med stöd av lagen om yrkesutbildning.

15 §

Anvisande av studieplats

Boendekommunen har till uppgift att två månader efter det att handlednings- och tillsynsansvaret började anvisa den läropliktige en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, om den läropliktige inte har inlett utbildning som avses i 4 §. *En utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som avses ovan ska anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren.* Om det bedöms att den läropliktige behöver krävande särskilt stöd, ska han eller hon anvisas studieplats i utbildning hos en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet är skyldig att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd. En studieplats kan också anvisas i utbildning som handleder för examensutbildning som ordnas av boendekommunen.

Vid anvisande av en lämplig studieplats ska hänsyn tas till utbildningsutbudet i området, avståndet och trafikförbindelserna mellan den läropliktiges hem och läroanstalten, den läropliktiges behov av särskilt stöd eller krävande särskilt stöd samt den läropliktiges individuella önskemål. Studieplatsen ska anvisas i ut-

Föreslagen lydelse

måla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun och *underrätta* dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare om att *den läropliktige anses ha avgått.* Den ovan avsedda anmälningsskyldigheten föreligger också om den läropliktiges studierätt har dragits in med stöd av lagen om yrkesutbildning.

15 §

Anvisande av studieplats

Boendekommunen har till uppgift att två månader efter det att handlednings- och tillsynsansvaret började anvisa den läropliktige en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, om den läropliktige inte har inlett utbildning som avses i 4 §. Om det bedöms att den läropliktige behöver krävande särskilt stöd, ska han eller hon anvisas studieplats i utbildning hos en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet är skyldig att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd. En studieplats kan också anvisas i sådan utbildning som *handleder* för examensutbildning som ordnas av boendekommunen.

Inom utbildning som ordnas för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd kan den läropliktige med den läropliktiges eller dennes vårdnadshavares eller någon annan laglig företrädares samtycke anvisas en studieplats redan före utgången av den tidsfrist som anges i 1 mom.

Vid anvisande av en lämplig studieplats ska hänsyn tas till utbildningsutbudet i området, avståndet och trafikförbindelserna mellan den läropliktiges hem och läroanstalten, den läropliktiges behov av särskilt stöd eller krävande särskilt stöd samt den läropliktiges individuella önskemål. Studieplatsen ska anvisas i ut-

Gällande lydelse

bildning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk eller i utbildning på något annat språk enligt den läropliktiges individuella önskemål och färdigheter.

Den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare och den utbildningsanordnare som den läropliktige ska anvisas till som studerande ska höras innan ärendet avgörs. Beslutet om anvisande av studieplats ska delges den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare samt utbildningsanordnaren.

Den läropliktige ska utan dröjsmål inleda studierna på den studieplats som anvisats honom eller henne. Ett beslut om anvisande av studieplats kan verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Läroplikten kan utan deltagande i undervisning fullgöras som särskild examen enligt 36 § 2 mom. i gymnasielagen eller utan deltagande i examensutbildning i enlighet med 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning.

Föreslagen lydelse

bildning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk eller i utbildning på något annat språk enligt den läropliktiges individuella önskemål och färdigheter.

Läroplikten kan *fullgöras* utan deltagande i undervisning som särskild examen enligt 36 § 2 mom. i gymnasielagen eller utan deltagande i examensutbildning i enlighet med 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning.

15 a §

Förfarandet vid anvisande av studieplats

Den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare och den utbildningsanordnare som den läropliktige ska anvisas som studerande hos ska höras innan ärendet avgörs. Beslutet om anvisande av studieplats ska delges den läropliktige och dennes vårdnadshavare *och andra lagliga* företrädare för denne samt utbildningsanordnaren.

En utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv *eller som ordnar utbildning med stöd av 28 § 3 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning* ska anta en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren som studerande *och göra det möjligt för den läropliktige att inleda studierna så snart som möjligt.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Den läropliktige ska utan dröjsmål inleda studierna på den studieplats som anvisats honom eller henne. Ett beslut om anvisande av studieplats kan verkställas innan det har vunnit laga kraft.

16 §

16 §

Rätt till avgiftsfri utbildning

Rätt till avgiftsfri utbildning

Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller tillfälligt avbrytande av studierna, förlängs dock avgiftsfriheten i dessa studier utan ansökan.

Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. *Ansökan om förlängning av avgiftsfriheten får göras tidigast sex månader före utgången av den tidsfrist enligt 16 § 1 mom. som berättigar till avgiftsfrihet.*

17 §

17 §

Avgiftsfrihetens omfattning

Avgiftsfrihetens omfattning

Utbildningsanordnaren ska meddela ett förvaltningsbeslut enligt 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) i fråga om den rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § 1 mom., *den förlängning av avgiftsfriheten utan ansökan som avses i 16 § 4 mom.*, den avgiftsfrihet för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 1 mom. *i denna paragraf* och i fråga om de avgifter som avses i 2 mom. *i denna paragraf* endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett förvaltningsbeslut enligt 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) i fråga om den rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § 1 mom., den avgiftsfrihet för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 1 mom. och i fråga om de avgifter som avses i 2 mom. endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det.

19 §

19 §

Inkvarteringsersättning för läropliktiga

Inkvarteringsersättning för läropliktiga

En läropliktig har rätt till inkvarteringsersättning, om
1) färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt

En läropliktig har rätt till inkvarteringsersättning, om
1) färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt

Gällande lydelse

med flera branscher där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk är över 100 kilometer,

20 §

Särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas

Med avvikelse från 19 § 1 mom. 2 punkten har en läropliktig rätt till inkvarteringsersättning, om den läropliktiga av skäl som hänför sig till hans eller hennes hälsotillstånd eller behov av särskilt stöd inte kan ta emot en studieplats vid en i den punkten avsedd läroanstalt eller om han eller hon inte har antagits som studerande vid en ovan avsedd läroanstalt och han eller hon på det sätt som anges i den punkten studerar vid den närmaste läroanstalt som lämpar sig för honom eller henne.

23 §

Tillgång till uppgifter

När en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning. Motsvarande uppgifter ska lämnas också på begäran av den nya utbildningsanordnaren.

Föreslagen lydelse

med flera branscher där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk är över än 100 kilometer, *eller de dagliga skolresorna vid anlitande av det snabbaste färdssättet tar över tre timmar i anspråk.*

20 §

Särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas

Med avvikelse från 19 § 1 mom. 2 punkten har en läropliktig rätt till inkvarteringsersättning, om den läropliktige av skäl som hänför sig till hans eller hennes hälsotillstånd eller behov av särskilt stöd inte kan ta emot en studieplats vid en i den punkten avsedd läroanstalt eller om *den läropliktige* inte har antagits som studerande vid en ovan avsedd läroanstalt och han eller hon på det sätt som anges i den punkten studerar vid den närmaste läroanstalt som lämpar sig för honom eller henne. *Det samma gäller för situationer som avses i 19 § 4 mom. 2 punkten.*

23 §

Tillgång till uppgifter

När en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning. *När utbildningsanordnaren gör en i 11 § 4 mom. eller 13 § 1 mom. avsedd anmälan om den läropliktige till boendekommunen, ska utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna till boendekommunen lämna de uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av handlednings- och tillsynsansvaret enligt 14 § samt för anvisande av en studieplats. Motsvarande uppgifter ska lämnas också på*

Gällande lydelse

Utöver vad som föreskrivs i 3 mom. har rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att i den utbildning som avses i 4 § trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet.

Föreslagen lydelse

den nya utbildningsanordnarens eller boendekommunens begäran.

Utöver vad som föreskrivs i 3 mom. har rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att i den utbildning som avses i 4 § trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet. Den som handhar handlednings- och tillsynsansvaret för läropliktiga i boendekommunen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som deltar i studerandevårdsarbetet få de uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av handlednings- och tillsynsansvaret enligt 14 § samt för anvisande av en studieplats.

I situationer som avses i 67 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning och i 22 § 1 mom. i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska den som ordnar grundläggande utbildning lämna den nya utbildningsanordnaren beslutet enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning om särskilt stöd. Beslutet ska också lämnas på begäran av utbildningsanordnaren.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om en studerande före ikraftträdandet av lagen har inlett sådana studier som avses i 4 § och haft rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 §, kvarstår den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning i de studierna, även om den studerande inte längre är läropliktig med stöd av 2 §.

2.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/2016) 42 § 1 mom. 7 punkten och 46 § 8 mom., sådana de lyder i lag 1216/2020, samt fogas till lagen en ny 46 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

42 §

42 §

Begäran om omprövning

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

7) fråga om en studerande ska anses ha avgått på så sätt som avses i 46 § 8 mom.

7) frågan om en *elev eller* studerande ska anses ha avgått på så sätt som avses i 46 a §.

46 §

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

Grundläggande utbildning för vuxna

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år. *En studerande kan anses ha avgått om han eller hon utan att ha anmält giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att han eller hon inte slutför studierna i enlighet med sin individuella studieplan. Utbildningsordnaren ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått. En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när med-*

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år.

Gällande lydelse

delandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande. Bestämmelser om förfaranden som iakttas när en läropliktig förlorar studierätten och när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Föreslagen lydelse

46 a §

När en elev eller studerande anses ha avgått

En elev vars skyldighet enligt 26 § 1 mom. att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs har upphört eller en studerande som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs för vuxna anses ha avgått, om

1) det är uppenbart att eleven eller den studerande inte har för avsikt att delta i undervisningen i enlighet med sin individuella studieplan och eleven eller den studerande inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro,

2) eleven eller den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen.

En elev eller studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses eleven eller den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som eleven eller den studerande uppger.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett beslut om att en elev eller studerande anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkten senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 24 § i gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gymnasielagen (714/2018) 24 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1217/2020, som följer:

Gällande lydelse

24 §

Studierättens upphörande

En studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 23 § 2 mom. eller inom den extra tid som beviljats och en studerande som inte har beviljats extra tid för att slutföra studierna, förlorar sin studierätt. Studierätten förloras även av en studerande som utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna.

Om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår upphör studierätten från den dag då meddelandet anländer till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

Utbildningsanordnaren ger ett separat beslut om att studierätten upphör.

En läropliktig anses ha förlorat sin studierätt på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon sista gången har deltagit i undervisningen. Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestäm-

Föreslagen lydelse

24 §

När en studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om

1) det är uppenbart att den studerande inte har för avsikt att delta i undervisningen och den studerande inte har angett någon grundad anledning till frånvaron,

2) den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,

3) den studerande inte har slutfört sina studier inom den i 23 § 2 mom. föreskrivna tiden eller den extra tid som beviljats honom eller henne.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande uppger.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett beslut om att en studerande anses ha avgått, med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkt senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig

Gällande lydelse

melser om förfaranden som iakttas när en läropliktig förlorar studierätten och när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Föreslagen lydelse

anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 67 och 97 § i lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 97 § 1 och 3 mom., sådana de lyder i lag 1218/2020, samt
fogas till 67 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

67 §

67 §

Beslut om särskilt stöd och avvikelse

Beslut om särskilt stöd och avvikelse

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen.

97 §

97 §

När studerande anses ha avgått

När **en** studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro, *eller* om han eller hon inte har genomfört utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv inom den tid som anges i 11 §.

En studerande anses ha avgått, om
1) det är uppenbart att *den studerande* inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och *den studerande* inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro,
2) *den studerande* har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,

Gällande lydelse

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Utbildningsanordnaren meddelar ett beslut om att studeranden anses ha avgått.

En läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon för sista gången har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet. Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen eller i yrkesprov eller visar sitt kunnande på andra sätt. Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Föreslagen lydelse

3) *den studerande* inte har genomfört utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv inom den tid som anges i 11 §.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen *anmäler* till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande *uppgär*.

Utbildningsanordnaren *ska* meddela ett beslut om att *en* studerande anses ha avgått, *med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten*.

En läropliktig anses ha avgått på *den grund* som avses i 1 mom. *1 punkten* senast en månad efter *det* att han eller hon *sist* har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren *underrätta* den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och *andra* lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen eller i yrkesprov eller visar sitt kunnande på andra sätt. Bestämmelser om *de* förfaranden som *ska* iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) 18 § och 22 §
1 mom. och
fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1117/2021, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Utbildningsanordnare

Utbildningsanordnare

Utbildning som avses i denna lag kan också ordnas som arbetskraftsutbildning. På utbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning tillämpas vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om arbetskraftsutbildning.

18 §

18 §

När en studerande anses ha avgått

När en studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den plan som avses i 14 § och han eller hon inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. En studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid för genomförande som anges i 11 § 2 mom. anses ha avgått.

Om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår, upphör studierätten från den dag då meddelandet anländer till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

En studerande anses ha avgått, om
1) det är uppenbart att *den studerande* inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den plan som avses i 14 § och *den studerande* inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro,

2) *den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,*

3) *den studerande inte har slutfört sina studier inom den tid för genomförande som anges i 11 § 2 mom.*

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen anmäler till utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när anmälan kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande uppger.

Gällande lydelse

Utbildningsanordnaren meddelar ett beslut om att studeranden anses ha avgått.

En läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon senast har deltagit i undervisning. Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

22 §

Beslut om särskilt stöd

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig *som övergår från grundläggande utbildning* har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen.

Föreslagen lydelse

Utbildningsanordnaren *ska* meddela ett beslut om att en studerande anses ha avgått, *med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.*

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. *1 punkten* senast en månad efter *det* att han eller hon *sist* har deltagit i undervisning. Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren *underrätta* den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och *andra* lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om *de* förfaranden som *ska iakttas* när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

22 §

Beslut om särskilt stöd

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 § 5 mom., 13 § 3 mom. och 25 i §,
sådana de lyder, 9 § 5 mom. och 25 i § i lag 1219/2020 och 13 § 3 mom. i lag 579/2015, som
följer:

Gällande lydelse

9 §

Statsandelens belopp

För huvudmän för folkhögskolor som ord-
nar utbildning som avses i 7 a kap. beviljas
statsandel till 100 procent av det belopp som
beräknats enligt 8 § för det antal prestationer
som undervisnings- och kulturministeriet fast-
ställt med stöd av 10 § när det gäller av hu-
vudmannen ordnad utbildning som riktar sig
till läropliktiga.

13 §

Kostnader som inte beaktas vid beräkningen av priser per enhet

Från driftskostnaderna för läroanstalterna
enligt 2 § 1 mom. avdras ett belopp som mot-
svarar de statsandelar som med stöd av 14 §
under det år kostnaderna beräknas har bevil-
jats läroanstalternas huvudmän för verksam-
heten i fråga.

Föreslagen lydelse

9 §

Statsandelens belopp

För huvudmän för folkhögskolor som ord-
nar utbildning som avses i 7 a kap. beviljas
statsandel till 100 procent av det belopp som
beräknats enligt 8 § för det antal prestationer
som undervisnings- och kulturministeriet fast-
ställt med stöd av 10 § när det gäller av hu-
vudmannen ordnad utbildning som riktar sig
till läropliktiga. *Dessutom beviljas för ord-
nande av utbildning som avses i 7 a kap. läro-
medelstillägg inom ramen för det anslag som
reserverats för utbildningen i statsbudgeten.
Bestämmelser om beloppet av läromedelstill-
ägget utfärdas genom förordning av statsrå-
det.*

13 §

Kostnader som inte beaktas vid beräkningen av priser per enhet

Från driftskostnaderna för läroanstalterna
enligt 2 § 1 mom. avdras ett belopp som mot-
svarar de statsunderstöd som med stöd av 14 §
under det år kostnaderna beräknas har bevil-
jats läroanstalternas huvudmän för verksam-
heten i fråga *samt ett belopp som motsvarar
det läromedelstillägg som med stöd av 9 § 5
mom. beviljats under det år kostnaderna be-
räknas.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 i §

När studerande anses ha avgått

En studerande som inte avlagt studierna inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom. *förlorar sin studierätt.*

Likaså anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har *haft* för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron. *Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.*

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar huvudmannen för folkhögskolan att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till huvudmannen för folkhögskolan, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Huvudmannen för folkhögskolan ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått.

25 i §

*När **en** studerande anses ha avgått*

En studerande *anses ha avgått, om*

1) det är uppenbart att *den studerande* inte har för avsikt att delta i undervisningen och *den studerande* inte har angett någon grundad anledning till frånvaron,

2) *den studerande har avbrutit fullgörandet av läroplikten på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i läropliktslagen,*

3) *den studerande* inte avlagt studierna inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen *anmäler* till huvudmannen för folkhögskolan att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när *anmälan* kommer fram till huvudmannen för folkhögskolan, eller vid en senare tidpunkt som den studerande *uppgär*.

Huvudmannen för folkhögskolan ska *meddela* ett beslut *om att en* studerande anses ha avgått, *med undantag för situationer som avses i 1 mom. 2 punkten.*

En läropliktig anses ha avgått på den grund som avses i 1 mom. 1 punkt senast en månad efter det att han eller hon sist har deltagit i undervisning. Innan den läropliktige anses ha avgått ska utbildningsanordnaren underrätta den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och andra lagliga företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om de förfaranden som ska iakttas när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) 9 § 3 mom., 11 c § 2 mom. och 15 § 1 mom.,
av dem 9 § 3 mom. sådant det lyder i lag 568/2019 och 11 c § 2 mom. sådant det lyder i lag 1221/2020, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

9 §

Uppgifter om yrkesutbildning

Uppgifter om yrkesutbildning

Om den studerande deltar i examensutbildning eller annat förvärvande av behövligt kunnande, införs förutom de i 2 mom. avsedda uppgifterna även målen, innehållen, undervisningen och sätten och tidpunkten för förvärvande av annat kunnande för examensutbildningen eller förvärvande av annat behövligt kunnande.

Om den studerande deltar i examensutbildning eller annat förvärvande av behövligt kunnande, införs förutom de i 2 mom. avsedda uppgifterna även målen, innehållen, undervisningen och sätten och tidpunkten för förvärvande av annat kunnande för examensutbildningen eller förvärvande av annat behövligt kunnande. *I utbildning för grundexamen införs dessutom mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer separat för varje examensdel eller separat för varje delområde som ingår i de gemensamma examensdelarna.*

11 c §

11 c §

Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna

Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna

Om läroplikten inleds vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, ska utbildningsanordnaren, huvudmannen för läroanstalten samt kommunen föra in uppgifter i registret om när läroplikten inlett samt uppgifter om avbrytande av läroplikten enligt 7 § i den lagen och om längden på ett sådant avbrott.

Utbildningsanordnaren, huvudmannen för en läroanstalt och kommunen ska i registret föra in uppgifter om avbrytande av fullgörandet av läroplikten enligt 7 § i läropliktslagen och om avbrottets längd.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Utlämnande av uppgifter ur studentexamensregistret

I fråga om personer som har deltagit i studentexamen och sökt till en utbildning som avses i 17 § 3 mom. ska de i 14 § 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för antagningen av studerande lämnas ut till antagningsregistret.

15 §

Utlämnande av uppgifter ur studentexamensregistret

I fråga om personer som har deltagit i studentexamen och sökt till en utbildning som avses i 17 § 3 mom. ska de i 14 § 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för antagningen av studerande lämnas ut till antagningsregistret. *Uppgifter om avlagd studentexamen lämnas ut till läropliktsregistret, om personen i fråga har varit berättigad till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Skyldigheten att föra in uppgifter om mängden undervisning och handledning enligt 9 § 3 mom. tillämpas inte på en studerande som har inlett sina studier före denna lags ikraftträdande.

Uppgifter om den mängd undervisning och handledning som avses i 9 § 3 mom. ska föras in i informationsresursen retroaktivt senast den 30 september 2022.

Förordningsutkast

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om fritt bildningsarbete

I enlighet med statsrådets beslut
fogas till förordningen om fritt bildningsarbete (805/1998) en ny 3 b § som följer:

3 b §

Läromaterialstillägget för utbildning för läropliktiga

Läromaterialstillägget för utbildning enligt 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete är 6,90 euro per studerandevecka.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2022.